VIRGINIE GRIMALDI

Când amintirile noastre vor veni să danseze

UNIVERS

VIRGINIE GRIMALDI

CÂND AMINTIRILE NOASTRE VOR VENI SĂ DANSEZE

Traducere și note de Alex Vlad

Titlul original: *Quand nos souvenirs viendront danser*, 2019

Editura Univers, 2021

Versiune ebook: v1.0, noiembrie 2022

Pentru bunicii mei.
Pentru Anatole al meu.

„Nu sunt bătrân, sunt în vârstă."
CHARLES AZNAVOUR

PROLOG

Nu plănuisem să vă povestesc viața mea.

Problemele mele nu privesc pe nimeni, după cum nici problemele altora nu mă privesc. Singurele momente în care vorbesc despre mine sunt cele în care sunt constrânsă s-o fac. Chiar și la coafor, îmi țin gura închisă.

Să-și vadă fiecare de casa lui, repeta tatăl meu. Se înșela adesea, dar avea dreptate când vorbea în zicale.

Duceam o viață obișnuită, ca să nu spun monotonă. Nu mă plâng, chiar dimpotrivă, dar până și o algă din acvariu avea o viață mai palpitantă decât a mea. Dintre evenimentele însemnate ale anului trecut, pot aminti pierderea fisei căruciorului de la supermarket și decesul păianjenului din camera galbenă (de moarte naturală). Nimic care să justifice o autobiografie, cred că veți fi de acord.

Dacă vă scriu astăzi, este pentru că am fost constrânsă.

Nepotul meu Grégoire a avut ideea asta. Ar fi trebuit să-l vedeți, când i-a venit în minte. Ne strânsesem cu toții la Cartierul nostru General, fiecare avea câte o propunere pentru a găsi o soluție, când Grégoire a început să vibreze. În adevăratul înțeles al cuvântului. A sărit de pe scaun, trupul lui mare s-a întins atât de repede, încât i-au trosnit oasele și a afirmat că cineva dintre noi trebuia să lase o mărturie. Punând suflet în problema asta, am câștiga opinia publică de partea noastră. Spre marea mea mirare, ideea nu mi s-a părut lipsită de interes. Până când privirea nepotului meu s-a fixat asupra mea și am citit clar în ea: „Tu o vei face, bunicuțo”.

Am încercat să răspund cu privirea mea care spune „Nici vorbă”, dar ce vreți? Pe lângă urechile tatălui său, bietul băiat a moștenit și perspicacitatea mamei sale.

Tot nu simt nevoia să scriu povestea vieții mele, dar de acum înainte cred că este necesar. Voi insera în ea, când voi socoti că are rost să fac asta, file din jurnalul în care am scris, din când în când, de-a lungul întregii vieți.

Mă numesc Marceline Odette Germaine Masson și m-am născut pe 4 februarie 1935.

Iată cum a început totul.

CAPITOLUL 1

Este într-o luni dimineață, la ora la care se difuzează la televizor *Motus.* Tocmai mixez prazul pentru supă, când bate cineva la ușă. N-am nicio îndoială, nu poate fi decât poștărița. Numai ea știe că am dezactivat soneria ca să nu ne mai sune la ușă vânzătorii de mobilă pentru verandă sau tipii cu broșuri religioase. Îmi șterg mâinile pe șorț și deschid larg ușa. Dincolo de ea, îmi zâmbește fața rotundă a lui Gustave.

— Ce vrei?

— Ești mereu la fel de amabilă, Marceline.

— Mă străduiesc mult.

— Imaginează-ți că m-aș fi lipsit de vizita asta. Dar s-a întâmplat o catastrofă care ne privește pe toți.

Mă gândesc să-i închid ușa în nas, dar mi-a stârnit curiozitatea.

— Te ascult.

Vecinul își ia figura cu care se anunță sfârșitul lumii și se apleacă spre urechea mea, fără îndoială ca să nu ne audă mierlele.

Figura să nu se înșală. Sfârșitul lumii noastre este aproape.

Odată plecat Gustave, mâinile mele termină de pregătit supa, dar mintea îmi este în altă parte.

Intrarea Colibri este o alee circulată doar de locuitorii ei. Acolo sunt șase case, cărora fațadele cu o ușă și două ferestre le dau înfățișarea unor chipuri stoice. În spatele acestor pereți, se desfășoară niște vieți.

Cea a lui Gustave, la nr. 2.

Cea a Rosaliei, la 3.

Cea a Joséphinei, la 4.

Cea a lui Marius, la 5.

La 6 nu stă nimeni.

Cea a lui Anatole este și a mea, la nr. 1.

Viețile noastre locuiesc în Intrarea Colibri de șaizeci și trei de ani.

Anatole rezolvă cuvinte încrucișate.

De câteva zile, mâna lui dreaptă începe să înțepenească. Glumește pe subiectul ăsta: stânga va deveni în sfârșit utilă, după o viață întreagă petrecută în umbra rivalei sale.

Mă străduiesc să zâmbesc de fiecare dată când încearcă să dedramatizeze, dar nu și astăzi. Soțul meu își dă seama.

— Gustave te-a contrariat?

— Gustave își contrariază și oglinda, îți dai seama…

— Ce voia? De mulți ani n-a mai pus piciorul pe aici, probabil avea un motiv serios.

Ezit. Mă tem ca știrea să nu-i agraveze starea. Dar privirea sa mă obligă să-i spun. Pun vasul cu supă în fața lui și zic pe un ton detașat:

— Intrarea Colibri va fi demolată.

1955

Am douăzeci de ani. Anatole cară cele două valize care cuprind viața noastră. El e grăbit. Eu sunt anxioasă.

Până acum am trăit la mama lui, care credea că-i datoria ei să ne distrugă intimitatea. În fiecare dimineață, Geneviève ciocănea la ușa camerei noastre ca să mă anunțe că era timpul să trec la plita de gătit. Ghidată de sfaturile ei, pregăteam micul dejun al fiului său, apoi gustarea pe care o va lua cu el la birou. În fiecare seară, când soțul meu se întorcea acasă, eram mai pricepută decât în ajun în domeniul croitoriei, al bucătăriei sau la curățarea argintăriei.

Sora mea, Lucie, se miră adesea că acceptam această prezență maternă. Niciodată nu i-am putut mărturisi că ea îmi dădea siguranță. Perspectiva să trăiesc singură cu Anatole mă înspăimântă.

Picături de transpirație îmi apar pe frunte. Mergem de mai bine de zece minute.

— Stația de autobuz mi s-apărut mai aproape ultima dată, suspină el.

— Vrei să duc eu o valiză?

— Nici să nu te gândești la asta, draga mea.

N-am văzut niciodată casa în care ne pregătim să ne mutăm. Anatole n-a avut timp să se gândească: potențialii cumpărători erau mai numeroși decât locuințele disponibile. A semnat contractul imediat după ce a vizitat-o și ne-a dat vestea chiar în aceeași seară, la cină. Mama sa a întrebat cât de mare era bucătăria.

Anatole a făcut o schiță, ca să-mi pot forma o idee. Camera de zi dă spre grădină, unde vrea să construiască o terasă. Voi pune acolo o masă, pentru zilele când e timp frumos. Dormitoarele sunt la etaj, cel mai mare are vedere spre piațetă.

Iată și piațeta, în fața mea. Un covor imens de iarbă și părăluțe, în mijlocul căruia trei molizi uriași sunt legănați leneș de vântul de

primăvară. De jur-împrejur, prunii fac un cerc ca un foc de artificii, cu florile lor roz. Anatole zâmbește:

— Îți place?

— E splendidă!

— Casa noastră-i chiar aici.

Intrarea Colibri. Numărul 1 este la colț. Un cub alb așezat pe un pătrat de verdeață. Simt cum mă privește soțul meu. Îmi așteaptă reacția. Îi comand creierului un surâs, iar el îmi dăruiește hohote de plâns. Anatole lasă jos valizele și mă ia ușor de umeri.

— Ce s-a întâmplat, draga mea?

În loc de răspuns, îi ofer un delicat smiorcăit de purceluș.

— Nu vrei să mai trăiești cu mine?

— Bineînțeles că da! reușesc să articulez între două sughițuri.

— Atunci de ce plângi?

Iau batista brodată cu inițialele sale pe care mi-o întinde și îmi șterg lacrimile – și nasul.

— Vreau să trăiesc cu tine, Anatole. Doar că mi-e o frică de mor. Nu sunt sigură că voi fi o soție bună.

Anatole se încruntă. Mai bine tăceam. Tata îmi zicea mereu că spun verzi și uscate.

Fără un cuvânt, soțul meu se îndreaptă spre ușă și o deschide. Mă lasă să intru prima. Camera de zi este mai mică decât îmi închipuiam, dar e inundată de lumină. Linoleumul bej parcă o face mai călduroasă. Vizitez toate încăperile, știindu-mă acasă, dar fără să simt încă asta. Plutește în aer un miros de zugrăveală și de lipici, care va dispărea în curând, fiind înlocuit de mirosul nostru propriu. Încetul cu încetul mă destind. Îmi imaginez mobilele, vizualizez perdelele, aud – fantasmând – râsetele copiilor. Ne vom simți bine aici.

Vocea lui Anatole mă extrage din acest viitor.

— N-ai de ce să fii îngrijorată, draga mea.

Îmi pun capul pe umărul lui. În fața noastră, prin fereastra deschisă, vedem piațeta înflorită. Brațul său îmi cuprinde ușor umerii.

— N-ai de ce să fii îngrijorată, draga mea, repetă el. Dacă nu ești încă o soție bună, te vei strădui să devii astfel.

CAPITOLUL 2

Ajungem ultimii. Anatole a vrut să-și lase acasă fotoliul cu rotile. Evident că Gustave nu-și poate reprima o remarcă:

— Ah! Iată-vă! Încă un minut și adormeam.

— Atunci revin peste un minut, îi replic eu, întorcându-mă deja.

Soțul meu mă prinde de braț. I-au trebuit două zile să mă convingă să venim, doar n-o să renunțăm când suntem atât de aproape să ne atingem scopul.

Marius a hotărât că trebuia să ne reunim. Suntem aici cu toții, supraviețuitorii din Intrarea Colibri, îngrămădiți în bucătăria Rosaliei. Dacă nu ne-ar ține discursuri în timp ce ne servește cu prăjiturele decongelate, ne-am putea crede la înmormântarea ei. Înfulec o prăjitură cu brânză.

Marius se ridică:

— Vă mulțumesc tuturor că ați venit. Știu că n-a fost ușor să ne reunim după ceea ce s-a întâmplat, dar, dacă nu strângem rândurile, putem spune adio cartierului.

— Marius, informațiile dumitale sunt sigure? întreabă Joséphine, frângându-și degetele.

Sunt sigure. Nepoata lui, Juliette, lucrează la primărie. Tocmai a fost votată reamenajarea cartierului. Primarul plănuiește să construiască o școală pe locul piațetei și o parcare în locul Intrării Colibri.

— N-au dreptul să ne dea afară, suntem la noi acasă! strigă Joséphine.

Marius dă din cap:

— Cred că știți că am fost jurist. Cunosc încă multe persoane din domeniul justiției și m-am informat. Din nefericire, toți mi-au spus clar că este cu totul posibil.

Ascult cu atenție explicațiile vecinului nostru. După cum spune el, primăria ar trebui să ne facă o ofertă de cumpărare pe care vom avea dreptul s-o refuzăm. În acest caz, consiliul municipal va vota pentru o deliberare în scopul de a obține o declarație de interes public, care va duce la expropriere.

Joséphine sare din scaun ca o felie de pâine prăjită din toaster.

— Nu ne vom da bătuți, prieteni! Să ne unim forțele ca să luptăm!

— Sunt de acord, zice și Marius. Să începem ultima noastră luptă! Cine e de acord?

Gustave se ridică în semn de raliere. Marius începe să intoneze *Internaționala.* Rosalie imită sunetul trompetei. Mă rog să nu mai aud și să nu mai văd.

Euforia nu durează mult la vârsta noastră, trompeta și tigaia tac repede și fiecare fund se așază pe scaunul său. Marius ne privește în față:

— Dar voi, Anatole și Marceline, sunteți de partea noastră?

— Bineînțeles că vor lupta alături de noi! răspunde Rosalie, adresându-i un zâmbet complice soțului meu. Anatole este un om curajos.

Eu ricanez:

— Trebuie să fie așa dacă te-a suportat ca vecină mai mult de șaizeci de ani.

Dragul meu soț își reprimă un hohot de râs. Eu continui:

— Pot să vă întreb cum plănuiți să acționați pentru ca noi, un grup de octogenari, să reușim anularea unui astfel de proiect? Credeți cu adevărat că avem vreo șansă?

Tăcerea cu care este primită întrebarea mea mă liniștește. Poate că nu sunt cu totul pierduți. Apoi Marius îmi răspunde:

— N-avem nimic de pierdut. Vom merge până la capăt. Și vom dansa peste cadavrele lor fumegânde!

Toți se ridică ca un singur om ruginit, scoțând strigăte de război care l-ar speria și pe un nou-născut. Caut consternarea în privirea soțului meu și găsesc entuziasm.

Sunt singură, înconjurată de persoane a căror rațiune și-a luat tălpășița. Încă nu-mi dau seama în ce măsură, totuși am presentimentul că nu-i pot lăsa nesupravegheați.

Jur că numai și numai în acest scop îl trag de mână pe soțul meu și intru în rândurile rezistenței.

CAPITOLUL 3

Ne-am stabilit repede Cartierul General. În unanimitate, am adoptat masa de lemn ascunsă sub cei trei brazi din piațetă. Locul prezintă două avantaje: suntem la adăpost și Rosalie nu este acasă la ea.

Acolo are loc a doua noastră întrunire, la o săptămână după prima. Am avut teme de făcut: fiecare a trebuit să se gândească la un mijloc eficace de a face primăria să cedeze. Membrii grupului fiind persoane socotite și rezonabile, ideile lor sunt tot așa.

Gustave propune o mică grevă a foamei.

Joséphine vrea doar să se urce în vârful unei macarale.

Rosalie propune, pur și simplu, să-l sechestrăm pe primar.

Marius, fiind mai sensibil, preferă să-i răpim pe copiii primarului.

Mă întorc spre Anatole, să caut încurajare. Cu ochii strălucind, dragul meu soț propune să atacăm platoul unei emisiuni televizate în direct.

Eu adaug mental cianură pe lista de cumpărături.

Rosalie, care și-a confundat în mod evident rujul de buze cu periuța de dinți, mă întreabă dacă am vreo idee. Toate privirile se îndreaptă spre mine. Mă gândesc să propun o sinucidere colectivă, dar ei ar fi în stare s-o aprobe.

— Am o idee, dar mă tem că vi se va părea excesivă. Pare o nebunie, mărturisesc.

Le aud sângele fremătând.

— Stați toți bine pe scaune?

Capetele albe răspund că da.

— Bine. Dacă am cere o audiență la primar, să vorbim cu el?

Decepția lor aproape că-mi săgetează inima. Rosalie se încruntă:

— Puțin îți pasă de salvarea cartierului, nu-i așa?

— N-avem timp să-i lingem cizmele primarului, adaugă Marius. Trebuie să lovim tare și repede!

— În ceea ce mă privește, eu mă sacrific să mă urc în vârful unei macarale, insistă Joséphine. Am lucrat mult la trapez în tinerețe și mă descurcam bine.

Ca să se ia o hotărâre, Gustave propune să votăm ridicând mâna. Liniștit, fără să se încurce în scrupule, fiecare votează pentru proiectul propriu. Egalitate perfectă. Dacă am fi candidați la prezidențiale, buletinul nostru de vot ar fi arătat camerei TV înainte de a fi introdus în urnă.

Anatole, speriat fără îndoială de perspectiva de a dormi pe divan, a votat pentru ideea mea (mă felicit că n-am menționat sinuciderea colectivă). Câștig cu un vot în plus, ocupând instantaneu locul întâi pe lista persoanelor pe care vecinii mei vor să le vadă dispărute.

În timp ce Marius sună la primărie ca să fixeze o întâlnire, Joséphine declară că este timpul să ne găsim un nume. Mă ridic să bat în retragere, este peste puterile mele. Să găsești un nume pentru un copil, sunt de acord. Pentru un pisoi, eventual. Pentru o plantă, la rigoare. Dar să nu mi se ceară să pierd minute prețioase ca să dau un nume acestei adunări, pe cât de ridicole, pe atât de inutile. Prefer mai degrabă să fiu transformată în supozitor.

— Unde mergeți? întreabă Gustave.

— Mă întorc acasă.

— Dar trebuie să găsim un nume! geme Joséphine.

Îmi continui retragerea, dar Anatole a trecut definitiv în tabăra adversă.

— Rămâi, draga mea! Sunt sigur că va fi amuzant.

— Nu mă îndoiesc de asta, dragul și credinciosul meu soț. Mă protejez, prea mult amuzament mi-ar putea mări tensiunea.

Rosalie își ridică ochii la cer.

— Lăsați-o să plece pe insensibila asta. Marceline n-a strălucit niciodată prin umor…

Mă opresc, mă întorc și îi adresez un larg surâs adorabilei mele vecine.

— Îți mulțumesc, Rosalie, știam că pot conta pe tine. Petrecându-ți tot timpul cu pudelii tăi, ai ajuns cea mai bună prietenă a omului.

Abia mi-am terminat fraza și un râs familiar răsună în spatele meu.

Numai el mai lipsea.

Nepotul meu, Grégoire, nu-mi dă timp să-l resping. Buzele i se lipesc de obrazul meu, în timp ce brațele lui mă strâng de umeri. Mă ia drept perna lui.

— Ce faci aici?

— Și eu sunt bucuros să te văd, bunicuțo! Aș vrea să mă instalez în camera galbenă, dar, dacă preferi s-o iau pe cea albastră, să-mi spui. Nu te speria, voi veni numai două zile pe săptămână, am o nevastă și doi copii, după cum știi.

Sunt atât de surprinsă, încât nu pot să-i dau replica.

— Ce faci aici? repet cu o voce pierită.

— Marius m-a găsit pe Facebook și mi-a trimis un mesaj despre problema voastră. Îmi imaginez că nu îndrăzneai să mă deranjezi, doar n-ai uitat că sunt ziarist la cotidianul cel mai citit din regiune și că pot să fac foarte vizibilă lupta voastră. N-am ezitat nicio secundă, căci e vorba de un subiect pe cât de revoltător, pe atât de pasionant: un grup de persoane în vârstă care se luptă cu primăria ca să-și salveze amintirile… povestea va deveni foiletonul acestei primăveri!

Își termină tirada și mă lasă baltă, ca pe un fruct în coș, ca să-l salute pe bunicul său și pe vecinii care freamătă.

După treizeci de minute, devin – contra voinței mele – scriitoarea memoriilor Intrării Colibri.

După cincizeci de minute, micul nostru grup este botezat oficial – și cu modestie – „Octogenialii”.

1955

Vara bate la ușă.

Dimineața soarele mângâie sufrageria, înainte de a merge să curteze bucătăria. Îl urmez, ca floarea-soarelui, de-a lungul zilei. Îmi încălzește picioarele când tricotez, își adună lumina pe mâinile mele când pregătesc prânzul, soarele este tovarășul meu în aceste ceasuri lungi de singurătate.

Anatole lucrează ca gestionar la Nouvelles Galeries. Pleacă în zori și se întoarce la ora șapte. Mănâncă acasă la prânz. Douăzeci de minute cu autobuzul la dus, douăzeci la întors, paisprezece minute de alergat, nu-i mai rămâne prea mult timp ca să-și înfulece mâncarea de prânz, dar el ține să petreacă acest moment cu mine.

Zilele astea îl obosesc de-l frâng. Se întâmplă adesea să adoarmă în fotoliu, chiar după cină. Așa e și astă-seară. Peste două săptămâni va fi în concediu și se va putea odihni. Nu ne planificăm nicio plecare, atâta vreme cât mobilele pe care le-am cumpărat pe credit nu vor fi plătite.

Dau mai încet radioul și ies în grădină. Este încă lumină. Un câine latră în depărtare, insectele bâzâie în jurul florilor de lavandă pe care soacră-mea a venit să mă ajute să le plantez. O voce din spatele meu mă face să tresar.

— Ce căldură!

Vecina de la nr. 3 s-a așezat în pragul ușii, cu o țigară în mâna dreaptă și un caniș în mâna stângă. Mi s-a întâmplat s-o întâlnesc când vine lăptăreasa sau vânzătorul de păsări, dar n-am schimbat decât câteva vorbe, de politețe. Îi răspund dând din cap, se ridică și se îndreaptă spre mine, trecând peste granița invizibilă dintre curțile noastre.

— Rosalie, spune ea, întinzându-mi mâna.

— Încântată, Marceline.

— Vrei o țigară?

Ideea asta face să mi se urce sângele la cap. Tata mi-a repetat de atâtea ori că femeile care fumează sunt vulgare, încât nici nu mi-a trecut prin cap s-o

fac. Refuz politicos.

— Pierzi ceva important, e o senzație divină! îmi răspunde ea. Îți place casa în care locuiești?

Poartă o eșarfă peste părul blond, are buzele carmin, pantaloni albi de pânză și este desculță. Seamănă cu actrița americană despre care vorbește toată lumea, Marilyn Monroe. Râde tare și face gesturi largi, ca și cum nu i-ar păsa de ceea ce gândește lumea despre ea. Nu-și atenuează trăsăturile, le accentuează. N-am întâlnit niciodată o femeie ca ea.

Rosalie este coafeză ziua și cântăreață seara. Dă un spectacol o dată pe lună, într-un bar, cu o formație muzicală. Are cu cinci ani mai mult decât mine, a călătorit în străinătate. Cel mai mare vis al ei este să devină o stea în Statele Unite. Când vorbește despre asta, are deja scântei în priviri.

— Vino, vreau să-ți arăt ceva! îmi spune brusc, strecurându-și brațul sub al meu.

O urmez fără să rezist. Traversăm grădina, apoi drumul, apoi ajungem în piațetă. Acolo ea mă duce spre cei trei brazi imenși care domină totul și ne croiește drum printre crengi. Ajungem la un loc îngust, întunecat și răcoros, la adăpost de restul lumii. Un refugiu în care totul este atenuat: zgomotul, lumina, căldura.

— Am descoperit ascunzătoarea asta plimbând-o pe Norma, îmi explică Rosalie. Îmi place să mă refugiez aici când totul prinde viteză. Vreau să aduc o masă și niște bănci, ca să citesc sau să iau prânzul. Poți să vii și tu, dacă vrei!

— Este o idee foarte bună! Pot să-l rog pe soțul meu, se pricepe la tâmplărie și…

Râsul ei mă întrerupe.

— Nu-i nevoie de bărbați, dragă, sunt în stare să mă ocup eu de toate! Vrei să mă ajuți?

— Nu știu dacă voi putea…

— Vei putea, oricine poate! Nu-i nevoie să fii bărbat ca să-ți folosești brațele. O să te învăț, dacă vrei.

Accept în tăcere, fără să știu încă dacă această vecină strălucitoare trebuie să mă fascineze sau să mă sperie.

Soarele a asfințit când îmi dau seama că l-am lăsat pe sărmanul meu soț să doarmă în fotoliu timp de două ore. Îmi iau brusc la revedere și mă întorc în salon alergând. Anatole, cu capul pe spate, sforăie zgomotos. Îl mângâi pe față până ce se trezește.

— Îmi pare rău, draga mea, murmură el, deschizând ochii. Probabil că te simți singură, căci eu îmi petrec timpul la serviciu sau dormind. Îmi porți pică, nu-i așa?

Continui să-l mângâi pe față. Îmi place pielea lui seara, când devine aspră. Mă trage spre el, cad pe fotoliu, râdem amândoi.

— Nu-ți port pică, faci ce poți ca să ne oferi o viață frumoasă. Nu-ți face griji pentru mine.

— Nu te plictisești prea tare?

— Totul e în regulă. Sunt multe lucruri de făcut într-o casă, zilele trec repede. S-ar putea chiar să fiu mai ocupată peste câteva luni…

Mă hotărâsem să aștept până voi fi sigură, înainte de a-l anunța. Văzându-i zâmbetul, nu regret. Camera cea mică din spate va fi locuită în curând.

CAPITOLUL 4

Primarul ne primește la ora fixată. Îmi strânge mâna, trimițându-mi pe lumea cealaltă toate falangele.

Toți Octogenialii sunt prezenți, cu excepția lui Anatole, care este prea obosit de două zile încoace.

Primarul ne invită să luăm loc. Îl ascultăm, act care reprezintă un efort incomensurabil pentru Marius. Cu două ore mai devreme, ne trebuise mult timp ca să-l convingem că poate nu era necesar să se prezinte la întâlnire îmbrăcat în armură.

— Ce pot face pentru dumneavoastră? ne întreabă primarul, instalat de cealaltă parte a biroului.

Joséphine este cea care ia cuvântul, cu un debit care îi trădează disperarea. Primarul o ascultă. Îi scrutez fața, căutând semne de aroganță sau de dezinteres, dar pare cu adevărat atent. Preferând să-mi detest adversarul, hotărăsc să mă concentrez asupra felului său de a pronunța cuvintele.

— Vă mulțumesc că ați venit să mă vedeți. Vă sunt recunoscător pentru încrederea pe care mi-o acordați și vreau să fiu demn de ea.

Insuportabil. Vă scutesc de asta, rescriind restul discursului său. Bunăstarea locuitorilor este preocuparea principală a domnului primar. Noi suntem printre cei mai vechi locuitori ai localității și are o afecțiune specială pentru noi. Totuși, populația s-a mărit mult în ultimii ani și nu mai sunt destule clase pentru toți copiii. Studiile au arătat că piațeta este locul ideal pentru construirea unei școli noi, îndreptată spre natură, cuprinzând o grădiniță, școala primară și gimnazială. Spațiile verzi vor fi păstrate, găinile și caprele vor popula curtea. Conform planului, Intrarea Colibri va fi înlocuită de parcarea indispensabilă. Casele sunt vechi, iar propunerea financiară care ne va fi făcută va fi generoasă. Desigur, obiectivul final este ca

toată lumea să fie mulțumită și totul să se petreacă de bunăvoie. Blablabla.

— Nu voi fi niciodată de acord! urlă Marius. Va trebui să treceți peste corpul meu!

— Și peste al meu! supralicitează Rosalie, râzând pe înfundate.

Îmi apare în minte o viziune jenantă, pe care o alung repede. Marius se ridică și își înalță bastonul:

— Nu ne vom da bătuți. Cunosc bine legea, nu se obține așa de ușor o expropriere. Este mai bine să renunți decât să începi o luptă lungă, pierdută dinainte.

Primarul pare sincer dezolat. Hotărârea sa este luată, nu putem schimba nimic.

— Este inutil să insistăm, spun eu ridicându-mă. Vedeți bine că nu putem rezolva nimic. Din coadă de câine nu se face sită de mătase.

Gustave scutură din cap atât de tare, încât îl văd ca prin ceață. Se ridică și merge tremurând spre primar, care stă drept în fotoliu.

— Nu casele noastre vor fi zdrobite, ci amintirile noastre. Viețile noastre. Promisiunile, durerile, nopțile noastre de dragoste, râsetele copiilor noștri… Casa de la numărul 6 din Intrarea Colibri este goală. Era locuită odinioară de Marie și André, care aveau un fiu, Didier. Primii pași i-a făcut în piațetă, eram cu toții acolo să-l încurajăm. Copilul a dat drumul la mâna mamei sale și s-a avântat spre tatăl său, iar eu filmam evenimentul cu camera mea video de 8 mm. Deabia a făcut trei pași, că a și căzut. A început să-i tremure bărbia, am crezut că va începe să plângă, dar s-a ridicat curajos și a ajuns la tatăl său, în aplauzele noastre. Mi-amintesc exact ce-a spus mama sa: „Copilul ăsta are temperament”. Avea dreptate.

Gustave face o pauză. Am ghicit cu toții continuarea. El dă din umeri și continuă:

— Ai avut întotdeauna temperament, Didier. Dar credeam că ai și suflet.

1956

Căldura este înăbușitoare vara asta. Anatole este în concediu, ne petrecem zilele stând în casă, cu obloanele închise, citind, mâncând, făcând leneș dragoste. Soțul meu a luat obiceiul de a mă ajuta la gătit, ba chiar l-am surprins azi-dimineață cu o mătură în mână. Îi ținea coada cu vârful degetelor, ca și cum ar fi fost plină de spini, dar gestul acesta m-a emoționat profund. În ciuda reacției sale reținute, accidentul de anul trecut l-a zguduit, de aceea face totul ca să evite pierderea, din nou, a copilului.

Când vine seara, iar temperatura devine suportabilă, deschidem ușile și ferestrele și mergem să ne facem plimbarea cotidiană în piațetă. Pomii sunt plini de prune zemoase, pe care le degustăm mergând încet, sub cerul ce devine roz. Deseori ne întâlnim cu vreunul dintre vecini, Gaston și soția sa Joséphine făcând alergări, Marie și André plimbându-se cu Didier, Gustave și Suzanne punând lumea la cale, braț la braț, Rosalie aruncându-i un băț câinelui, iar Marius și Blanche jucându-se cu fiicele lor.

Astă-seară sunt adunați cu toții în jurul brazilor. Până ajungem acolo, le auzim exclamațiile. Gustave este aplecat, ținând camera video în mâini. Marie aplaudă, André întinde mâinile. Ajungem chiar la timp să asistăm la primit pași ai micuțului Didier, care era încă în burta mamei sale când au venit aici.

Peste zece minute, pentru că evenimentul merită să fie sărbătorit cum se cuvine, toți vecinii ne reunim în jurul mesei de lemn pe care am construit-o cu Rosalie. Fiecare aduce băuturi, fructe sau veselă și – la lumina lumânărilor – învățăm să ne cunoaștem.

Iată că a trecut mai mult de un an și jumătate de când ne-am mutat în Intrarea Colibri. Știu numele mic al fiecărui locuitor, știu că Marius este jurist și Rosalie coafeză, că ea are douăzeci și șase de ani, și asta-i tot. Ne întâlnim, schimbăm câteva vorbe de politețe, se întâmplă ca bărbații să-și dea reciproc o mână de ajutor la construirea unei terase sau la zugrăvirea

unui zid, dar n-am trecut niciodată dincolo de bariera curtoaziei. Trăim unii lângă alții ca niște străini. Mi se întâmplă să-mi închipui că pereții dispar, că eu sunt în bucătărie, Joséphine în pat, Gustave în garaj, că dormim, mâncăm, facem dragoste, plângem, râdem, tremurăm la câțiva metri unii de alții. Corpurile noastre sunt separate de pereți. Viețile noastre sunt închise.

De-a lungul a două ore aflăm mai multe despre aceste femei și acești bărbați care respiră același aer ca noi.

Gustave, un brunet înalt cu aspect sportiv, este cizmar, dar unul care are pantofi, ține el să precizeze râzând. Soția sa, Suzanne, s-a născut în Tunisia. Vorbește repede, de parcă n-ar avea destul timp. Cu nostalgie, își evocă satul natal, se pierde în amintiri, apoi se întoarce printre noi cu un zâmbet larg, ce ne amintește de Édith Piaf. Chipul ei trece de la întuneric la lumină. Copilul lor trebuie să se nască dintr-o zi în alta, sunt pregătiți. Îl poartă de trei luni, îl doresc de peste trei ani.

Marius, îmbrăcat mereu într-un costum din trei piese, cântă la saxofon. A făcut parte dintr-o formație de jazz la Paris, nu prea cunoscută, dar care avea totuși publicul său fidel. Într-o zi în care vizita capitala cu părinții săi, Blanche și-a încrucișat privirea cu a lui, pe scenă. De atunci, Marius a dat un spectacol privat pentru ea în fiecare seară. Au două fetițe gemene, care au trei ani acum. Vara, când sunt deschise ferestrele, ciulesc urechile ca să profit de spectacol. Nu cred că le-am văzut vreodată mâinile despărțite. Oriunde îi întâlnesc, în piață, pe stradă, la cumpărături, mâinile lor sunt împreunate. Este magnifică o iubire așa de mare, încât nu pot să trăiască dezlipiți, dar asta trebuie să facă dificil spălatul vaselor.

Marie este o brunetă micuță și tăcută. Exact inversul lui André, soțul ei, un blond înalt, care ar fi în stare să vorbească și cu un copac. Povestește în amănunt călătoriile în care au fost, ne face să simțim mirosurile și să admirăm culorile, timp de câteva minute nu mai suntem în piațetă, ci la poalele turnului cu Big Ben, la Fântâna Trevi sau la Parthenon. Sunt cu

picioarele aici, dar cu mintea în altă parte și au o singură dorință: să se întoarcă acolo când Didier va avea vârsta la care să țină minte ce vede.

Joséphine parcă ar fi o fetiță. Are pistrui și ochii ca două planete. Își pune mâna la gură când râde și se minunează în fața unei flori, a unei albine, a unui nor. Vrea să aibă patru copii, câte doi pentru fiecare braț. Le-au ales deja numele: cele ale băieților vor începe cu G, ca și al tatălui lor; cele ale fiicelor – cu J, ca al ei. Soțul ei, Gaston, este veterinar, în ciuda faptului că seamănă cu un actor de la Hollywood. Luna trecută s-a întors acasă cu un pui de pisică părăsit. L-au numit Grisou.

Rosalie este văduvă. Probabil că n-ar fi mărturisit asta, dacă n-ar fi fost forțată de întrebări. Față de o femeie singură într-o casă mare, curiozitatea este mai puternică decât politețea. Soțul ei, șef de echipă, a căzut în timp ce verifica acoperișul unei locuințe în construcție. Ploua. De atunci ea se consacră muzicii, care nu-i va zdrobi niciodată inima.

Ne descoperim vecinii, aceste persoane care vor îmbătrâni împreună cu noi, aceste femei pline de visuri, acești bărbați plini de proiecte. Este emoționant să te gândești că am ales același loc ca să ne construim visurile. Vor trece primăverile peste Intrarea Colibri, apoi verile, apoi iernile. Ce ne rezervă viitorul? Mi-ar plăcea să scot uneori capul pe o fereastră deschisă spre viitor, să aflu dacă visurile noastre s-au realizat, dacă Joséphine are patru copii, dacă Rosalie umple săli de concert, dacă Didier are o viață frumoasă, dacă Marius și Blanche tot se mai țin de mână, dacă eu îl mai înveselesc pe Anatole al meu.

Este aproape miezul nopții când se termină serata. Gustave se ridică primul, pleacă la lucru mâine dimineață devreme; îl urmăm în Intrare și fiecare merge acasă. Una după alta, ușile se închid asupra intimității noastre. Am impresia că am ridicat un văl, am lărgit un orizont, care mi se pare uneori prea îngust. Mă simt bine. Într-un acces de curaj, îl sărut languros pe soțul meu, care, apreciind asta, mă ia în brațe și mă duce până în patul nostru. De-abia m-a pus jos, că o durere mă taie în două. O

recunosc imediat, mi-a sfâșiat pântecul anul trecut. Nu pot vedea deloc viitorul, dar am o certitudine. În februarie, nu vom avea un copil.

CAPITOLUL 5

La întoarcerea de la întâlnirea cu primarul, îl găsesc pe Anatole adormit în fotoliu, cu o revistă de cuvinte încrucișate deschisă pe genunchi. Îmi pun ușurel geanta pe masă și mă apropii de el.

Trecerea anilor și-a lăsat urmele pe pielea lui. Obrajii îi sunt boțiți, fruntea îi este ridată, totuși bărbatul pe care-l văd nu-i bătrân. Are bărbia voluntară și privirea veselă, are umeri largi și voce puternică, are voință și rea-credință, are proiecte și are pentru totdeauna douăzeci de ani.

Un zgomot ce vine de la etaj mă face să tresar. Apoi un altul. Nu-i nicio îndoială: este cineva acolo.

Săptămâna trecută, Joséphine a găsit un bărbat în grădină, când se întorcea de la piață. A țipat așa de tare, că am crezut că a început războiul. Spargerile sunt tot mai dese în zonă, astăzi are loc una la noi.

Mă îndepărtez de Anatole în vârful picioarelor, ca să nu-l sperii. Ieri neurologul a spus că trebuie să evite orice emoție puternică. Boala progresează repede. De-a lungul întregii consultații, am vrut să-l întreb cât timp îi mai rămânea. Gura mea a refuzat să formuleze întrebarea.

Acum aud clar niște pași. Cuvintele polițistului care a inspectat cartierul îmi revin în memorie: dacă auzim un intrus, trebuie să chemăm poliția. Să nu încercăm să rezolvăm singuri situația. N-am avut niciodată curajul unei eroine, trebuie să mărturisesc că sunt mai degrabă opusul ei; odată am fugit din bucătărie când mașina de gătit luase foc, dar posed un simț logic foarte dezvoltat. Înainte să ajungă poliția, spărgătorul ar avea timp să ne vină de hac. Anatole nu are forța să se apere și nu îndrăznesc să-mi imaginez scena în care hoțul

ar coborî și ne-ar găsi aici. Cel mai bine este să încerc să negociez. Am câteva atuuri la îndemână și un joker în buzunar.

Îmi trebuie cinci minute ca să urc scările. De când i-a fost pus diagnosticul lui Anatole, am transformat garajul în cameră cu baie, ca să poată să locuiască numai la parter. Încetul cu încetul, mi-am redus și eu eforturile. De câteva luni, n-am mai urcat la etaj.

Îmi trag răsuflarea pe palier, când silueta unui bărbat înalt iese din baie și se îndreaptă hotărât spre mine. Frica mă face să uit de planul A, trec direct la planul B. Scot din buzunar spray-ul lacrimogen pe care mi l-a încredințat polițistul și îl stropesc din plin pe intrus în față, iar el începe să urle.

— La dracu, bunico, ce faci?

Grégoire își șterge ochii, gemând. Totdeauna a fost fragil.

Nepotul meu se repede la chiuvetă și se stropește cu apă, nu fără a arunca în vânt vorbe pe care decența mă împiedică să le retranscriu. Nu-mi imaginam că are un vocabular atât de bogat. Apa pare să-i sporească durerea. Îl îndrept ușor și îl așez pe marginea căzii, ca să-i tamponez fața cu un prosop.

Încetul cu încetul, se liniștește.

— De ce-ai făcut asta? mă întreabă, fixându-mă cu ochii roșii ca de iepure.

— Mă cam plictiseam.

— Vorbește serios, bunico! Am treizeci și șase de ani, nu-mi mai poți servi gogoșile tale.

— Credeam că-i un spray pentru îngrijirea tenului.

Văd că nu mă crede, dar nu-i pot totuși mărturisi că uitasem de prezența lui. Locuiește aici două zile pe săptămână.

De la parter, mă strigă Anatole, oferindu-mi o ocazie bună să scap. Mă îndrept spre scară în fugă, dar făcându-i o ultimă recomandare:

— Nu coborî imediat, ai o expresie îngrozitoare. Bunicul tău nu prea mănâncă, n-ar fi bine să-i tai pofta de mâncare.

CAPITOLUL 6

Anatole a plecat de două ore și nu mai știu ce să fac ca să-mi calmez angoasa. Este prima dată când refuză să-l însoțesc la o consultație medicală, a preferat ca Grégoire să mă înlocuiască. Poate îmi poartă pică pentru ultima dată.

Eram la ședința sa săptămânală de ortofonie. Practicianul obișnuit lipsea, iar înlocuitorul lui, în mod evident, își uitase răbdarea la vestiar. Vorbea cu asprime, ridica ochii la cer și nu înceta să suspine. „Hai, faceți un efort, nu-i așa de greu!” repeta el mereu. Jur că m-am străduit să nu reacționez. I-am căutat circumstanțe atenuante, un părinte pe moarte, o nevastă adulteră, o constipație recalcitrantă, dar o frază mi-a aruncat în aer toată bunăvoința.

— Domnule Mouron, a spus el, trebuie să vă străduiți, dacă vreți să încetiniți evoluția bolii.

— Domnul Masson, am reluat eu.

— Poftim?

— Se numește Masson, nu Mouron.

— Hm, a făcut, fără să-mi mai dea atenție.

— Nu, fără hm, am insistat. De la începutul ședinței îl tratați pe soțul meu ca și cum n-ar exista. Membrele sale paralizează, nu emoțiile sale! Omul din fața dumneavoastră a avut și el vârsta pe care o aveți și într-o bună zi poate că veți avea și dumneavoastră vârsta sa. Sunteți amândoi ființe omenești. Veți fi bucuros atunci ca medicii să vă arate puțin respect.

Fără măcar să se uite la mine, ortofonistul mi-a cerut sec să merg în sala de așteptare. M-am supus, nu fără a adăuga:

— Vă rog să mă scuzați, m-am înșelat. Nu sunteți o ființă umană, ci un mic rahat.

Am văzut în privirea dragului meu soț că m-aș fi putut lipsi de această ultimă frază. Nu mi-a zis niciun cuvânt la întoarcere. Când a consimțit, în sfârșit, să-mi vorbească, a fost ca să mă anunțe că se va lipsi de acum înainte de prezența mea la consultații și că i-a fost rușine cu mine.

Sper că se vor întoarce în curând. Numai să fie bune veștile.

Cu telecomanda parcă legată de mână, zapez în căutarea unui program care m-ar putea face să mă gândesc la altceva. Nu prea gust programele TV, ascult știrile pe care Anatole le preferă la prânz, cea mai bună metodă de a-ți tăia pofta de mâncare, în restul zilei televizorul este închis. Canalele trec prin fața ochilor mei, foiletoane siropoase, jocuri idioate, desene animate stupide, spectacole ce vor să te câștige, până ce atenția îmi este atrasă de o imagine. Un cuplu pare că-și oficiază căsătoria pe o plajă. Dau sonorul mai tare.

Ea are o lungă rochie roșie de dantelă și un buchet, el are un costum argintiu. Ea se numește Alixa, el se numește Dylon, după cum spune cel care oficiază. Soarele este la zenit, prietenii sunt în jurul lor. Un brunet înalt își arată tatuajul de pe antebraț: „Ceea ce nu ne ucide ne face să murim”, în timp ce o fată își poartă fesele în locul sânilor. În câteva secunde sunt transportată într-un ținut necunoscut, în care cuvintele nu au sensul care le-a fost dat când au fost inventate. Cu picioarele în apă, toți se pregătesc să trăiască un moment unic.

Cantitatea de material plastic din mare n-a fost niciodată atât de mare. Sunt fascinată.

Cel care oficiază le spune cuplurilor că este timpul să-și rostească jurămintele.

— Curviștina mea, tu și cu mine ne-am îndrăgostit când toată lumea credea că ne iubeam prea mult pe noi înșine ca să putem iubi pe altcineva. Nu voi mai putea trăi niciodată fără tine. Vreau ca tot

ce este al meu să fie al tău, și ca tot ce este al tău să fie și al meu, mai ales sânii tăi, pentru care am plătit jumătate. Vrei să fii nevasta mea?

Curviștina plânge prea tare ca să răspundă. Lacrimi amestecate cu paiete șiroiesc pe obrajii ei netezi. Mă gândesc un moment la acea păpușă din anii ’80, care plângea ca să i se dea biberonul și făcea pipi când o strângeai de mână. Mă rog ca nimeni să nu-i strângă mâna Alixei.

— Sufletul meu pereche, se smiorcăie ea în sfârșit, cum spunea Isus: „A iubi înseamnă a privi împreună în aceeași direcție”. M-ai făcut să ajung în al șaptelea cer, te iubesc cel mai mult și nu vreau să mai trăiesc o singură zi fără…

Alixa nu-și poate termina fraza. Emoția e prea puternică. N-o mai țin picioarele. Cu încetinitorul, sub privirile înspăimântate ale prietenilor săi, se prăbușește în apă. O anumită Liana se aruncă asupra ei și începe să-i facă masaj cardiac la buric, provocând urletele viitoarei soții, udă până la piele.

Soneria întrerupe scena. Fără chef, sting televizorul și deschid ușa. Gustave este în fața mea.

— Iar dumneata?

Fără să-mi răspundă sau să mă salute, vecinul mă înștiințează că avem o mare problemă.

— Cât de mare? întreb.

Ridică ochii la cer și suspină:

— Mare cât o macara.

1959

Nu îndrăznesc s-o spun nimănui, deci trebuie să scriu ca să mă descarc.

Mă plictisesc.

Zilele mele seamănă toate una cu alta.

În fiecare dimineață, o salut pe Rosalie de la fereastra bucătăriei, iar ea – cocoțată pe tocuri – aproape aleargă ca să nu întârzie la salonul de coafură. Apoi vine ora plecării lui Anatole la serviciu. Din pragul ușii, îl conduc cu privirea până la colțul străzii, apoi asist la trezirea cartierului. Gustave încalecă pe bicicleta sa gri, apoi o sărută pe Suzanne și pe micuța lor Françoise, care are doi ani, după care se îndepărtează fluierând. André își pornește mașina cu cinci minute înainte de a pleca și nu iese din Intrarea Colibri fără să claxoneze de trei ori, făcând să se înroșească de plăcere obrajii fiului său Didier, așezat pe genunchii mamei sale, pe scaunul din dreapta. Gaston e ultimul care pleacă, ferindu-se s-o trezească pe Joséphine, căreia îi place să se scoale târziu. Balul negustorilor începe la puțin timp după aceea.

Brutarul a trecut deja în zori, lăsând numărul de pâini corespunzător banilor care-au fost puși pe pragul ușii. Lăptăreasa își efectuează turneul după ce a muls, oferindu-și brânzeturile și ouăle proaspete. Îmi place mirosul de grajd care vine din vehicul. Marți vine băcanul. Când deschide ușa din spate a furgonetei, nu mai știu ce să cer mai întâi. Nu știu cum face ca să poată pune atâtea lucruri într-un spațiu atât de redus. Îmi planific meniurile săptămânii dinainte, ca să fiu rezonabilă, dar mi se întâmplă uneori să cumpăr ciocolată, un rulou de lemn dulce sau Coco Boer, prăjitura preferată a lui Anatole. Joi venea vânzătorul de păsări. Puii pe care-i aducea erau delicioși și își luase obiceiul să ofere uneori promoții, pentru a-și satisface clienții. La o pasăre cumpărată, o duzină de ouă gratis; la două păsări cumpărate, a treia era gratis. Nu s-a ruinat. Vineri venea vânzătorul de pește… Camioneta sa frigorifică atrăgea locuitorii din cartierele din jur, deci trebuia să ne grăbim dacă voiam să cumpărăm cele

mai bune produse. Nu numai că negustorii ne aduc ce să punem în farfurie, ci creează și relații umane. Spre sfârșitul dimineții, în spatele camionetei, le întâlnesc pe Joséphine, ca și pe Suzanne cu fiica sa, și continuăm discuția întreruptă cu o zi înainte.

După prânz, în funcție de vreme, ne dăm întâlnire în piațetă sau – înarmate cu ghemurile de lână și acele de tricotat, o supraveghem pe Françoise, căreia îi place viața în aer liber. Joséphine se extaziază la fiecare surâs al fetiței.

Zilele mele sunt pline, totuși simt adesea un gol pe care nimic nu-l poate umple. Aștept să se întoarcă Anatole cu o nerăbdare pe care încerc s-o ascund, ca să n-o înăbuș. Poate că, dacă aș avea un televizor ca al lui Marius, mi-aș putea amorți plictisul.

Luni este ziua mea preferată, căci Rosalie nu lucrează. De-a lungul zilelor, tot depănând confidențe, vecina mea mi-a devenit o prietenă dragă. Avem puține lucruri în comun, ea este la fel de însetată de independență pe cât sunt eu de avidă de siguranță, ei îi place să fie remarcată, pe când mie îmi place să trec neobservată, ea este la fel de impetuoasă pe cât sunt eu de calculată. Poate că asta-i ceea ce mă atrage atât de mult la ea. Ascultând-o, trăiesc alte vieți fără a risca nimic.

Săptămâna trecută, mi-a încredințat un secret și m-am înroșit numai scriindu-l. Avea un concert în barul unui mare hotel, acompaniată de o formație pe care n-o cunoștea. De-a lungul întregului spectacol a simțit privirea contrabasistului fixată asupra ei. Peste o oră făcea dragoste cu el în mașina lui. De-abia îi știa numele mic! Înainte de a o întâlni pe Rosalie, aș fi judecat imediat acest gen de comportament. Acum văd în el un fel de rezistență și de libertate. Fără îndoială că asta îmi aduce prietena mea: deschidere spirituală.

Mă simt vinovată că mă plictisesc. Am tot ceea ce puteam visa: un soț blând și îndrăgostit, o casă plăcută, prietene… Totul, cu excepția unui copil. Oare asta-mi lipsește pentru a fi pe deplin fericită? Și dacă nu-l vom

avea niciodată? Sunt condamnată să trăiesc cu acest vid toată viața? Și dacă un copil n-ar fi suficient ca să mă împlinească? De ce nu sunt precum ceilalți, mulțumită cu ceea ce-mi oferă viața?

CAPITOLUL 7

Îi las un mesaj lui Grégoire pe robotul telefonic, apoi îl urmez pe Gustave în mașină. Marius este pe scaunul din față, Rosalie în spate. Mă așez atât de departe de ea, încât îmi lipesc fața de geam.

Drumul acesta va rămâne unul dintre cele mai traumatizante momente din viața mea. Gustave și-a luat probabil permisul de conducere într-o epocă în care oamenii se deplasau călare peste câmpuri. Din fericire, are schimbător automat de viteze, altfel aș fi fost trimisă în lumea cealaltă sau în parbriz. Pentru el, semafoarele își schimbă culoarea după vreme și trecerile pietonale sunt doar decorative. Cei care ne ies în cale nu știu asta, dar scapă ca prin minune.

Slavă Domnului că problema cea mare se găsește doar la doi kilometri de casele noastre. Gustave oprește lângă o clădire în construcție. Coborâm și ne ridicăm capetele, dintr-o mișcare.

Îmi trebuie mai multe secunde ca să-mi focalizez privirea. O macara. O scară. O pată colorată. Încetul cu încetul, scena devine clară. Credeți-mă că o deplâng. Până la capătul zilelor mele, îmi va fi imposibil s-o privesc pe Joséphine fără s-o revăd așezată la jumătatea unei macarale, cu brațele încleștate pe una dintre barele scării, îmbrăcată doar cu un maiou roz-aprins.

— Mi-a telefonat ca să-mi ceară ajutor, explică Marius. Niciodată până azi n-a avut amețeli.

— Noroc că și-a luat telefonul! spune Rosalie. Pare înmărmurită.

— Sau decedată.

Gustave se încruntă.

— Trebuie să urce cineva s-o ajute, hotărăște el. Cine se oferă?

Toată lumea pare să fi surzit brusc. Gustave insistă, dar Rosalie încearcă să-l aducă la rațiune: cea mai înțeleaptă reacție ar fi să

chemăm pompierii. Marius se opune: asta s-ar putea întoarce împotriva noastră.

— Atunci n-avem ce face! exclamă Gustave. Doar n-o s-o lăsăm totuși acolo!

Eu dau din umeri:

— De ce nu? În ținuta sa de sărbătoare, Joséphine este foarte decorativă.

— De ce nu mergi dumneata? îl întreabă Marius pe Gustave.

Acesta deschide gura să răspundă, dar niciun argument nu pare să vrea să iasă. S-ar zice că-i un crap scos din apă.

— Asta era și intenția mea, spune el până la urmă, după care se îndreaptă spre macara, precedat de cadrul său de mers.

— Nu-l putem lăsa să facă asta! se indignează Rosalie. Fricosul ăsta o să se rănească!

Scutur din cap:

— Dacă a supraviețuit după ce a condus mașina cincizeci de ani, este invincibil.

Gustave ajunge la piciorul macaralei și ne aruncă o privire care pare să fie de adio. Rosalie își face semnul crucii.

Cu încetul, așa cum face leneșul care se urcă în copac, el se urcă pe prima treaptă. A doua îi ia și mai mult timp. La a treia, rămâne nemișcat. Stop-cadru. Ne gândim mai întâi că are o crampă, dar, după zece minute, tot pare împăiat. Asta-i de ajuns pentru Marius, care consimte în sfârșit să-i cheme pe pompieri.

Puțin mai târziu vine un camion roșu, din care coboară patru bărbați.

— Ce s-a întâmplat? ne întreabă, incredul, unul dintre ei, în timp ce ceilalți se apropie de macara.

Luată din scurt, îi spun primul lucru care îmi trece prin cap:

— Ne jucam de-a leapșa pe cocoțate.

Pompierul strânge din ochi:

— Dar cine-i doamna în roz?

— Este o mare trapezistă, replică Marius.

Bărbatul, generos, se mulțumește cu această explicație, după care se îndepărtează și el.

Marius, Rosalie și cu mine observăm scena cu spaimă. Gustave este primul care coboară. Ca să vorbesc exact, Gustave este primul care este coborât. După câteva minute de negocieri, pompierii sunt obligați să recunoască evidența: vecinul meu nu-și poate mișca un picior. Înțepenit la un metru de sol. Mi-am petrecut viața înconjurată de campioni. Este nevoie de toată delicatețea salvatorilor ca să-l desprindă și să-l depună pe pământ. Regret că nu am aparatul foto. S-ar zice că-i o stea de mare uscată. Mergem lângă el de îndată ce ajunge pe pământ. Ne întâmpină dând din cap:

— Nu văd de ce i-ați chemat pe dansatorii ăștia de bar; aproape ajunsesem.

Steaua de mare este lucidă.

Pentru Joséphine e mai complicat. Durează mai mult de o oră și este folosită scara cea mare ca să poată fi convinsă să nu se mai țină de macara. Ajunge la noi cu o cuvertură pe umeri, după ce a trebuit să dea explicații și să promită că nu va încerca din nou să realizeze fapta de vitejie.

Nu mă pot împiedica s-o aplaud:

— Ai fost campioană de trapez la sol?

Rosalie îmi aruncă o privire ucigașă.

— Nu înțeleg ce s-a întâmplat, se tânguie Joséphine. M-am uitat în jos și totul a început să se învârtă cu mine. Mi-a fost așa de frică!

Gustave o mângâie stângaci pe umăr, în timp ce camionul pompierilor se îndepărtează. Rosalie își aprinde o țigară și suspină:

— Dragii mei, dacă vrem să nu fim luați drept niște caraghioși, va trebui să ne organizăm mai bine.

CAPITOLUL 8

Ocupația mea preferată e somnul. Când intru în el, nu mai am vârstă. Nu mă mai doare nimic. Teama nu mai există. Se întâmplă să-mi întâlnesc acolo părinții, pe draga mea soră sau pe toate acele persoane care nu mai există decât în memoria mea. Pot alerga, pot dansa până-mi pierd răsuflarea, îmi pot strânge fiica în brațe. Pot chiar să zbor. Somnul este o plută de care mă agăț, într-un torent mult prea rapid.

Cel mai greu este să mă trezesc. Ah, aș fi necinstită dacă m-aș plânge, am avut o viață fericită și îmi dau seama ce noroc am că mai sunt încă aici, în acest torent, cu soțul meu, pe când atâția alții au fost nimiciți. Totuși, despărțirea de somn încă doare. Mai întâi mă dor articulațiile. Apoi sărmana mea spinare. În sfârșit, și mai ales, amintirile.

E ora paisprezece când sunetul îndelung al soneriei mă scoate din siestă. Nu cred că trebuie să vă descriu în ce dispoziție sunt. Nu deschid ușa, o scot de-a binelea din țâțâni. De dincolo de ea, Rosalie mă măsoară din priviri:

— Improvizăm o întrunire de criză. Ne întâlnim la Cartierul General peste o oră.

— Bună ziua, dragă vecină.

Ea ricanează:

— Oare Marceline devine politicoasă?

— Să mă ferească Dumnezeu, răspund eu, trântind ușa.

Întorcându-mă în salon, îl găsesc pe Anatole râzând.

— De ce râzi?

— Îmi imaginez ce figură a făcut sărmana Rosalie când ai închis ușa.

Cu un semn din cap, mă invită să vin lângă el pe canapea. Este întins, cu spatele sprijinit de niște perne. Mă așez pe margine cu infinite precauții, prefăcându-mă că nu-i observ mâna care încearcă s-o întâlnească pe a mea, apoi se lasă pe canapea. N-a vrut să-mi spună nimic după ultima consultație medicală.

— Ar trebui să mergem, îmi șoptește.

Suspin. M-am gândit mult în ultimele zile. N-am deloc chef să fac echipă cu acești revoluționari cu cadru de mers, să-mi pierd puținul timp care ne rămâne ca să mă lupt cu morile de vânt. Casele noastre vor fi demolate, viețile noastre vor fi șterse dintr-o mișcare. Tot ce întreprindem pentru a ne împotrivi acestei decizii va fi în zadar. O știu și nu pot crede că vecinii mei n-o știu și ei.

Totuși, de la prima vizită a lui Gustave, s-a schimbat ceva. Este ceva infim, aproape imperceptibil, totuși prezent. Lucrul acesta se întâmplă aici, sub sprâncenele soțului meu, între pleoapele sale încrețite. Trebuie să-l cunoști bine ca să observi asta, dar nu mă înșel. Este aici. Această minusculă scânteie, care-i luminează irisul cu o dorință regăsită.

— De acord, dragul meu. Să mergem.

Toți membrii echipei sunt instalați în Cartierul General când ajungem noi. Nepotul meu este prezent, cu laptopul pe genunchi.

— Ne-am adunat tonți, zice Gustave zărindu-ne.

Rosalie râde înfundat auzind gluma preferată a vecinului nostru. Ar face mai bine să se abțină, să nu pocnească pe la cusături.

Marius de-abia ne lasă să ne așezăm. În capul mesei, sprijinit în baston, ne declară pe un ton solemn:

— Prieteni, situația e gravă. Isprava Joséphinei ne-a pus micul grup în pericol. Dacă facem iarăși așa ceva, vom pierde orice credibilitate și nu vom avea câștig de cauză. Suntem împreună pe

această corabie, trebuie să vâslim împreună. Orice acțiune pe care o întreprindem va trebui mai întâi să fie validată de către grup.

Joséphine, stacojie la față, are capul băgat între umeri.

— N-am dormit toată noaptea, continuă Marius. M-am gândit la ce am putea face și, oricât aș întoarce lucrurile pe toate părțile, nu văd decât o singură soluție.

Lasă să se scurgă un moment de tăcere ca să producă un efect mai mare, apoi, ca și cum totul ar fi perfect normal, ne expune ideea sa:

— Îl vom constrânge pe primar să demisioneze.

Degeaba nu mă mai mir de nimic când este vorba de dragii mei vecini, nu vă pot ascunde faptul că reacțiile lor nu sunt compatibile cu tahicardia mea. Sunt unanimi: este formidabil. Fabulos. Genial. Nu suntem departe să-i înălțăm o statuie mirificului Marius, dar îndrăznesc să întreb dacă au un plan.

Au unul. Mai bine: au mai multe.

Sunt tentată să-i abandonez delirului lor, dar văd că în privirea lui Anatole se aprinde flacăra. Atunci, timp de două ore, propunem, dezbatem, parlamentăm, până ce este stabilit un plan de acțiune în cele mai mici amănunte.

Metoda noastră: să înmulțim acțiunile izolate.

Scopul nostru: să-l sâcâim pe primar până abandonează.

Numele nostru de cod: operațiunea Capul Alb.

1960

Are puf pe urechi și o gură ca o fragă, are obraji rotunzi și păr pe ici, pe colo. Surâde nu știu cui, dar eu cred că mie, se agață de sânul meu și în același timp de privirea mea. Simte laptele și viitorul, este dulce chiar și când țipă. Are tălpile cât degetul meu mare și degetul mare cât degetul meu mic de la picior. Se încruntă când i-e foame și nu adoarme decât lipită de mine. Face să strălucească ochii tatălui ei și ființa mea toată.

Nu mă mai plictisesc. Aș *vrea să prelungesc orele, să înmulțesc minutele.* ***Aș*** *vrea să nu închid niciodată ochii ca să nu pierd nimic.*

Corinne are trei luni și inima mea e plină de se revarsă.

CAPITOLUL 9
Acțiunea nr. 1

Sunt trei brutării în Trodilan. Prima – lângă biserică, a doua – în fața poștei, a treia – la capătul piațetei. Toate trei se deschid la șase dimineața.

Ceasul meu deșteptător sună la ora cinci. Chiar și pentru a mă duce să cumpăr pâine, îmi place să fac duș și să mă îmbrac în hainele de oraș. Nu mai folosesc cada de la etaj de când am rămas în ea două ore fără să mă pot ridica. Din fericire, Anatole i-a cerut poștăriței să mă ajute, altfel aș fi și acum în apă.

Soțul meu doarme în continuare. Îmi fac toaleta în liniște, apoi merg la bucătărie să beau o cafea. Sprijinit de frigider, Grégoire mă face să tresar.

— Eu sunt, bunico! strigă el, protejându-și ochii.

— Liniștește-te, nu sunt înarmată. Ce faci aici așa devreme?

— Te însoțesc la brutărie!

— Nici vorbă.

— N-ai ce face, îmi răspunde micul obraznic. De data asta va fi ceva animație și vreau să fiu de față!

Neavând spray-ul lacrimogen la mine, n-am altă posibilitate decât să cedez. Regret c-am făcut-o îndată ce ieșim pe poartă. Tot drumul – pe care-l parcurgem pe jos, cu Grégoire împingând căruciorul furnizat de Marius –, spune numai inepții.

„Ah, bunico, ți-aduci aminte, pe aici mergeam la școală când eram mic!"

„Ah, bunico, crezi că doamna Martel a ghicit că noi am sunat la ușa ei într-o zi și apoi am fugit?"

„Ah, bunico, sunt așa de bucuros să văd din nou cartierul acesta!"

Bunica regretă că și-a pus proteza auditivă.

— Bunico?

— Hm?

— Bunicul o să moară?

Asta-i prea mult. Mă opresc și mă întorc spre moara asta stricată.

— Grégoire, vorbești mai mult decât un GPS, e insuportabil. Corzile tale vocale te vor da în judecată.

Drept răspuns, nepotul meu grăbește pasul. Îi observ picioarele lungi și subțiri ca firele unei marionete care ar fi fost așezată invers, picioarele care sunt în pericol să se încurce, spinarea aplecată asupra căruciorului, îl observ pe acest om pe care-l cunosc atât de puțin și îmi dreg vocea întorcând privirea în altă parte.

Sprijinit de un perete, Grégoire își reglează aparatul foto, când ajung în fața brutăriei. Am parcurs două sute de metri cu viteza unui lamantin, și totuși corpul meu dă semne că a alergat la maraton.

Brutăreasa, ocupată să-și aranjeze vitrina, se ridică auzind clopoțelul. Pe buze are urme de corn cu ciocolată.

— Bună ziua. Ce doriți?

— Doresc toate pâinile și toate plăcințelele pe care le aveți.

Așteaptă un moment și îmi cere să repet. Îi spun din nou ce vreau.

— Doresc toate pâinile și toate plăcințelele pe care le aveți în vitrină și pe cărucioare. Le voi lua și pe cele care încă nu sunt coapte.

Privirea sa neîncrezătoare trece de la Grégoire la mine.

— Glumiți, nu-i așa?

Răbdarea mea nu mai are răbdare.

— Uitați-vă bine la mine. Par o femeie glumeață?

— Dar, nu înțeleg… bâiguie ea.

— Sunt mirată, păreți totuși inteligentă. Vreți să-mi dați ce vă cer sau vom vorbi toată dimineața despre capacitățile dumneavoastră

intelectuale?

După treizeci de minute (zece pentru a umple căruciorul, douăzeci pentru a calcula prețul datorat), Grégoire și cu mine ajungem la Cartierul General, lăsând în urmă o brutărie goală și o vânzătoare perplexă. Ceilalți sunt deja acolo, Anatole a venit și el. Gustave și Joséphine au devalizat brutăria de la biserică, în timp ce Rosalie și Marius se ocupau de cea din centru. Masa de lemn e plină de pâini și plăcințele.

Marius zâmbește mândru:

— Bravo, camarazi! Prima noastră misiune este un succes.

— Tot n-am înțeles cum ar putea să aibă repercusiuni asupra primarului lipsirea de pâine a locuitorilor timp de câteva ore, murmură Joséphine.

— Nici eu, răspunde Gustave, dar m-am distrat bine. Nu era brutăria la care merg de obicei, așa că am folosit gluma mea preferată: „De ce trebuie să dăm cu pâinea de pereți ca s-o putem mânca?"

Nimeni nu răspunde, dar știm cu toții că nu va fi o poantă bună. Pentru prima dată după mult timp, mă simt apropiată de camarazii mei de năpastă.

— Nu puteți ghici răspunsul? E simplu: ca să spargem coaja!

Joséphine este singura care râde. E amabilă.

Marius ia din nou cuvântul pentru a explica importanța acestei prime acțiuni. După el, primarul va primi sute de plângeri în urma penuriei de pâine. Asta îi va da o idee despre ce putem face. Mă tem că această idee va fi prea promițătoare.

— Și ce urmează? întreabă Rosalie.

— Trebuie să planificăm următoarea acțiune, răspunde Marius. Cine are o idee?

Îi răspunde tăcerea. Până ce dragul și tandrul meu soț își drege vocea:

— Cred că am eu una.

CAPITOLUL 10

Octogenialii îl țin din scurt pe primar

O nouă etapă a războiului dintre locuitorii Intrării Colibri și primarul din Trodilan.

S-au sculat în zori. În vinerea asta, amenințați cu expulzarea din casele lor în vederea construirii unui grup școlar, erau foarte hotărâți să nu se lase trași pe sfoară.

Uniți în disperarea lor, membrii micului grup de octogenari au mers în cele trei brutării ale localității. Ca să iasă din belea, avuseseră o idee genială: să-i lipsească pe toți locuitorii de pâinea cea de toate zilele. Astfel primarul va afla cu cine are de-a face.

Au cumpărat totul, lăsând tejghelele și vitrinele goale. Marius Lhomme, liderul grupului, a spus-o: acesta nu este decât începutul. Intrarea Colibri nu este doar o stradă pentru ei. Este locul în care și-au trăit viețile. Sunt gata să lupte și sunt conștienți că au mult de lucru.

La prânz, o furgonetă de la Ajutorul Popular a venit să încarce baghetele, batoanele și cornurile, ca să le împartă săracilor.

Să sperăm că lupta Octogenialilor cu inimă mare nu se va termina cu un fiasco.

Ziarul este pus pe masa din salon, între ceștile de cafea. Grégoire zâmbește. E mândru, în mod evident, de articolul lui. A avut totuși pudoarea să nu menționeze și rotunjimile brutăresei.

— Am primit câteva mesaje de susținere pe rețelele de socializare, declară el. Oamenii sunt de partea voastră. Nu trebuie să renunțați.

— Nu vom renunța! afirmă Anatole, trăgând ziarul spre el.

Grégoire iese din încăpere ca să răspundă unui apel.

Pregătesc tartina soțului meu în tăcere. Prăjită, cu puțin unt sărat și o linguriță de dulceață de căpșuni, pe care o fac în fiecare vară. Cu mâna stângă, el o înmoaie în cafea, apoi o duce la gură, lăsând să cadă pe pânza ceruită câteva picături. Nu se plânge niciodată. O singură dată, l-am auzit plângând în baie. N-am vrut să-l contrariez, am rămas de cealaltă parte a ușii, plângând cu el. Ieșind, m-a strâns în brațe și mi-a șoptit o frază pe care n-o voi uita niciodată: „Avem mult noroc, draga mea”.

Grégoire se întoarce în salon și îmi întinde telefonul:

— Mama vrea să-ți vorbească.

Îl iau, bombănind înăuntrul meu.

— Bună ziua, Corinne.

— Bună ziua, mamă. Ce faci?

— Foarte bine, mulțumesc.

— Grégoire mi-a povestit episodul cu pâinea, aș fi dat orice să fiu de față!

— Hm.

— Tata e bine?

— Foarte bine.

— Excelent. Suntem obosiți, dar vedem lumina de la capătul tunelului. Bagajele sunt aproape terminate, mai avem două săptămâni până la mutare. O să ni se pară ciudat să ne întoarcem în Franța după atâta vreme!

— Fără îndoială. Ei bine, trebuie să te las, Corinne, sună cineva la ușă.

— Am înțeles, mamă. Te sun în curând. Te sărut!

— Bine, la revedere. Grégoire, cum se închide chestia asta?

Nepotul meu își recuperează mobilul, încruntându-se.

— De ce i-ai spus că sună cineva la ușă?

— Ah? N-a sunat? Așa mi s-a părut…

— Bunico…

Observ fața nepotului meu, privirea sa plină de reproș, expresia sa dezaprobatoare, întind mâna spre obrazul lui și îl mângâi ușurel, el surâde, Anatole surâde, iar eu îi murmur:

— Bunica te necăjește, dragul meu.

1963

Joséphine era persoana cea mai zâmbitoare pe care o întâlnisem vreodată. Nu-i văzusem chipul decât plin de veselie. Ca și cum buzele sale ar fi fost incapabile să fie drepte, ca și cum ochii săi nu voiau decât să fie micșorați de zâmbet.

Totul o încânta. Soarele, ploaia, zăpada mai ales, un nor plinuț, o pasăre colorată, un proiect, o conversație. Chiar atunci când își mărturisea, cu pudoare, durerea de a nu reuși să devină mamă, tot speranța domina.

Nu sunt sigură că-i vom mai vedea cândva surâsul.

Gaston a murit aseară, în brațele ei. A făcut un infarct în vreme ce alergau în jurul piațetei, aproape ca în fiecare zi. Țipetele sale ne-au alarmat. Eram lângă brazi, o învățam pe Corinne să facă niște coronițe din bumbișori. Toată lumea a venit în fugă, Anatole și Marius au încercat să-l reanimeze, dar era prea târziu. N-avea nici treizeci de ani.

Din acea dimineață, Suzanne și cu mine veghem asupra vecinei noastre. N-a deschis gura, n-a vărsat o lacrimă. Stă așezată pe un scaun, cu spatele drept, privind în gol. Am încercat s-o facem să vorbească, să mănânce, să bea, dar nimic nu pare s-o poată scoate din apatia ei. Atunci ne-am așezat lângă ea, doar pentru a fi acolo, prezente, pentru ca ea să nu-și înfrunte singură amintirile.

Gaston este aici pretutindeni. În etajerele pe care le-a șlefuit cu mâinile sale, în covoarele pe care ei le-au ales împreună, în fotografiile de pe pereți care le afișează zâmbetul, în mirosul din aer, în jurnalul cu colțurile îndoite pe care nu-l va termina niciodată.

Aș vrea să-i spun Joséphinei că-și va reveni, pentru că așa se pare că merg lucrurile, oamenii își revin după orice nenorocire. Aș vrea să-i promit că-i va fi ceva mai bine în fiecare zi, că va fi o schimbare imperceptibilă, dar reală, și că peste câtva timp zâmbetul său larg va reveni, că se va extazia din nou în fața soarelui, a ploii, ca să nu mai vorbim de zăpadă. Aș vrea s-o

liniștesc, dar nu cred în asta. Cred că el îi va lipsi până la ultima suflare. Că se va gândi la el în fiecare dimineață din fiecare lună din fiecare an, că se va întreba dacă ar fi putut să-l salveze, că-și va imagina o altă viață, un cămin paralel, în care va fi și el. Cred că ea va iubi fără îndoială un alt bărbat, dar cu o dragoste trunchiată, amputată, cu o dragoste decolorată, peste care se va întinde umbra angoasei care nu-i părăsește niciodată pe cei care știu că totul poate dispărea, așa, într-o secundă. Sper să mă înșel, dar asta simt acum în adânc. Dacă ar dispărea Anatole, aș continua să respir, dar aș înceta să trăiesc.

Trei bătăi în ușă o fac să tresară pe Joséphine. Ea se ridică și merge fără chef să-i deschidă vizitatorului. Anatole este în pragul ușii, cu Corinne în brațe. Văzându-i, mi se strânge inima. Nefericirea Joséphinei scoate în evidență propria mea fericire.

— Bună ziua, Joséphine, murmură soțul meu.

Vocea îi tremură. N-a dormit toată noaptea, privirile îi sunt impregnate de durere.

— Am venit să îți prezint din nou condoleanțele mele și să te asigur de ajutorul meu, dacă ai nevoie de ceva, orice-ar fi. Gaston era un prieten drag, ne va lipsi tuturor.

Joséphine dă din cap în tăcere. Înainte de a închide ușa, mângâie scurt chipul fiicei mele, apoi vine să-și reia locul lângă noi.

— Gaston n-a murit singur, spune ea deodată.

Suzanne și cu mine ridicăm capul în același timp.

— Gaston n-a murit singur, repetă Joséphine cu o voce pierită. I-a luat cu el și pe viitorii noștri copii.

CAPITOLUL 11
Acțiunea nr. 2

Suntem gata de câteva ore. Dacă-i observăm exaltarea, Marius pare pregătit din naștere.

— Am încredere în voi, camarazi! scandează el, coborând din autobuz.

Primăria este la capătul străzii pavate. Dejunul are loc în partea din spate, în sala de festivități. Poporul nu-i invitat, sunt prezenți doar primarul, consilierii săi și domnul Barriot, președintele consiliului departamental. Deși are o înfățișare festivă, este vorba totuși de o întâlnire de lucru: primarul dorește ca localitatea să fie integrată în comunitatea urbană. A întins o masă mare pentru a-l câștiga pe domnul Barriot. Aceasta este ocazia perfectă să lansăm a doua acțiune a noastră.

Ar trebui să ne vedeți, aliniați cu toții, îndreptându-ne cu pași mărunți și hotărâți spre țintă. Anatole n-a putut renunța la fotoliul său, Marius se sprijină în baston, Gustave e precedat de cadrul său de mers; dacă primarului încă nu-i era frică de noi, asta se va întâmpla repede.

Ajunși în dreptul sălii, ne ascundem în spatele unui gard viu de lauri și observăm scena prin pereții de sticlă. Sunt vreo treizeci, așezați în jurul unei mese lungi. La capătul ei, președintele consiliului județean și primarul discută.

— Sunteți siguri de voi? întreabă Grégoire, înarmat cu aparatul foto.

— Nu, dar asta nu ne va împiedica să acționăm! afirmă Marius.

— Toți pentru unul și unul pentru toți! exclamă Gustave.

— Să fim discreți și să nu dăm buzna, ne amintește Rosalie.

Ea crede, fără îndoială, că vrem să sprintăm până acolo.

Mergem discret de-a lungul gardului, apoi o luăm pe lângă zid și intrăm în clădire. Ospătarii își fac treaba, fără să ne dea atenție. Marius ne reamintește scenariul, Joséphine ne cere câteva momente ca să intre în pielea personajului său, se instalează în fotoliu în locul lui Anatole, apoi intrăm în scenă.

Când primarul ne vede, zâmbetul îi încremenește pe figură. Sper că Grégoire i-a imortalizat chipul. După cum ne-am înțeles, înaintăm până la capătul mesei, cu Joséphine scoțând niște strigăte ce par mai degrabă niște behăituri. Toate privirile s-au întors spre noi. Primarul se șterge la gură.

— Îmi pare rău, dar este un dejun privat. Vă invit să veniți la primărie luni.

Rosalie izbucnește în hohote de plâns:

— Scuzați-ne, domnule primar, dar e vorba de o urgență. De luni de zile încercăm să obținem o audiență, dar nu sunteți niciodată disponibil pentru noi (ia mâna Joséphinei). Prietena noastră este în agonie de când primăria i-a suprimat ajutorul financiar și livrarea prânzurilor.

Ca reacție, Joséphine începe să verse.

— Și dacă ar fi numai asta! strigă Gustave. A început să fie periculos să trăiești în Trodilan, într-o dimineață am căzut într-o gaură din mijlocul trotuarului. Am fost internat la spital două săptămâni și am rămas cu o cicatrice dureroasă.

Își ridică cracul pantalonului și descoperă cicatricea pe care a căpătat-o în urma unui meci de fotbal din 1977.

— Ca să nu mai vorbim de lipsa siguranței, spune Anatole. Chiar ieri am fost agresat de o bandă de descreierați care m-au lăsat aproape mort. De atunci, nu-mi mai pot mișca brațul.

Adăugând gestul la vorbă, soțul meu încearcă în zadar să-și ridice mâna dreaptă.

Președintele consiliului departamental ne observă, impasibil. N-aș putea să spun dacă îi e milă de noi sau ne crede nebuni. Primarul suspină:

— Vă repet că nu-i nici momentul și nici locul. V-aș fi recunoscător să veniți la primărie luni.

Anatole mă privește. Mă uit în jurul meu și îmi trebuie câteva secunde ca să-mi dau seama unde mă aflu. Marius îmi face un semn din cap. Este rândul meu să vorbesc. Îmi scotocesc memoria, căutându-mi textul, dar nu-mi vine nimic în minte. Mă hotărăsc să improvizez.

— Ne simțim părăsiți, domnule primar. Eu trăiesc în stradă de două luni, mă spăl la piscina municipală și mă hrănesc cu șobolanii pe care-i prind în capcană. Dar în curând nu vor mai fi și voi fi obligată să-i atac pe copiii din…

Un semn cu cotul al lui Gustave mă întrerupe. Probabil că am mers prea departe. Primarul se întoarce spre invitatul său:

— Gérard, îți amintești de locuitorii Intrării Colibri, despre care ți-am vorbit? Ei bine, îi ai în fața ta.

Președintele dă din cap înțelegător. Câteva râsete izbucnesc în jurul mesei. Dacă am fi de bună credință, ne-am recunoaște eșecul. Dar am depășit vârsta la care ne mai încurcăm în conveniențe. Marius își ridică bastonul în aer:

— Ai noroc că nu știu să mă bat, astfel ți-aș fi pocit mutra!

— N-ai văzut încă nimic! strigă Gustave, întorcându-se spre ușă.

— Vă aștept luni dimineață în biroul meu, repetă primarul impasibil.

— Venim dacă vrem! replică Anatole.

Rosalie îi dă lovitura finală:

— N-o mai face pe deșteptul, sau te vei trezi într-o zi cu capul plin de păduchi și având brațele prea scurte ca să te poți scărpina!

Lumea își va aminti de noi datorită talentului nostru de a da replica.

Cu capul sus, cu privirea mândră, ne îndreptăm spre ieșire. Suntem la câțiva pași de ușă, când Joséphine se întoarce cu fața spre adunare.

— *The Show must go on!* strigă ea.

Cu un gest sigur, trage de rochie, făcând să sară nasturii care o închideau, apoi o dezbracă, oferind celor șaizeci de ochi uluiți spectacolul unei bătrâne doamne cu pumnul ridicat, îmbrăcată doar cu un maiou roz-aprins.

Pe drumul de întoarcere, nimeni nu spune nicio vorbă. Marius lasă să-i scape un mormăit din când în când, Gustave respiră zgomotos, Rosalie scrâșnește din proteze. Autobuzul ne lasă la capătul pieței. Trotuarul care duce la Intrarea Colibri este același de decenii întregi. Asfaltul neregulat, plăcile de metal, pietricelele încrustate sunt parte din viața noastră cotidiană. Cu toții am făcut acest traseu de un număr incalculabil de ori. Nu știu la ce se gândesc vecinii mei în acest moment, dar sunt sigură că nostalgia ne dă târcoale.

De-abia intrat în casă, Grégoire se aruncă asupra computerului. Anatole mă urmează în bucătărie.

— Ce avem la cină? întreabă el.

— Am pregătit *lasagna.*

— Aha.

— Nu vrei?

— O să mănânc *lasagna,* afirmă el, tachinându-mă. Dar am salivat când i-ai spus primarului de șobolani.

CAPITOLUL 12

Așezat la birou, primarul nu reușește să-și ascundă enervarea. Ar putea sparge o alună între sprâncene.

În fața lui, ziarul este deschis la ultimul articol al lui Grégoire: „Octogenialii vin la masă”. Ca ilustrație, nepotul meu a ales-o pe Joséphine în maioul ei roz în fața figurilor descumpănite ale adunării.

Am refuzat să luăm loc. Aliniați în fața lui Didier, cu capul sus, așteptăm predica.

— Știți că am o afecțiune pentru voi, începe el, dar răbdarea mea are limite. Puteți să-mi spuneți ce-a însemnat scena de vineri?

— Pari contrariat; nu ți-a plăcut? întreabă Gustave pe un ton mieros.

— Sunt decepționată, m-am străduit din toate puterile, adaugă Joséphine.

Anatole își înăbușă râsul. Primarul suspină.

— Înțeleg că sunteți îndurerați din cauza acestui proiect, vă înțeleg sincer, continuă el insistând pe ultimul cuvânt. Eu însumi sunt trist. Am atâtea amintiri din acel loc…

— Atunci renunță la proiect! îl întrerupe Marius.

Didier plescăie din limbă:

— A fi primar înseamnă a te gândi la ceilalți înainte de a te gândi la tine. Construirea unei școli suplimentare va duce la micșorarea numărului de elevi din clase, care acum sunt arhipline. N-avem ce face.

— Și bineînțeles că nu poate fi construită altundeva! scrâșnește Rosalie.

— Au fost făcute mai multe studii, piațeta este cel mai bun loc.

Începe să mă agaseze mititelul ăsta, cu argumentele sale la fel de solide ca femururile mele. Înaintez cu un pas:

— Didier, chiar vrei să ne faci să credem că toate acestea n-au nicio legătură cu ceea ce s-a întâmplat?

Probabil că se aștepta la asta. Imediat își proclamă, într-un lung monolog, imparțialitatea, devotamentul față de populație, angajamentul său eliberat de orice piedică emoțională. Mă uit la figura lui familiară, căutând să-l regăsesc pe băiețelul care venea să mângâie motanul nostru ore întregi, dar nu-l găsesc. A dispărut sub un costum gri și lungi tirade.

Ne pregătim să plecăm, când îl auzim tușind. Această tuse este de rău augur.

— Trebuie să vă anunț că proiectul a înaintat, declară el cu ochii la mâinile sale. Vă va fi făcută o propunere financiară în următoarele zile, înainte de sfârșitul lunii. Dacă acceptați, vă vom ajuta să găsiți o nouă locuință în localitate.

— Și dacă refuzăm? se dezlănțuie Marius.

Didier suspină:

— Vă sfătuiesc insistent să acceptați.

Calea de întoarcere mi se pare mai lungă decât la dus. Grégoire conduce, fără îndoială, la fel de repede, dar totul cere mai mult timp. Peisajul defilează cu încetinitorul, acele ceasului meu de-abia se mișcă, numai gândurile merg în mare viteză.

Chiar o să se întâmple asta. Va trebui *într-adevăr* să ne părăsim casa. N-avem cu ce să ne cumpărăm alta, n-o să putem lua pe a noastră destui bani, dar – pe de altă parte – este rezonabil să ne străduim atâta să întreținem o suprafață așa de mare? Va trebui să ne luăm un mic apartament. Ne vom goli dulapurile, ne vom clasa obiectele în ordinea importanței, cele de care nu ne putem despărți,

cele de care trebuie să ne despărțim. Nu sunt materialistă, totuși gândul de a mă despărți de obiectele care ne împodobesc viața cotidiană îmi frânge inima. Toate sunt legate de un moment, de o persoană, de o epocă. Îți dă siguranță să trăiești printre amintirile tale. Va trebui *într-adevăr* să închidem ușa pentru totdeauna. Să apăsăm pentru ultima dată pe clanța albă, să închidem ultima dată obloanele ruginite, să apăsăm ultima oară pe întrerupătorul care m-a făcut să bombăn atâta pentru că era prost amplasat. Vom apăsa pe altă clanță, vom băga mobilele care au supraviețuit în noua noastră casă, ne vom face alte repere, și – în timpul insomniei de la miezul nopții, în ceasul în care melancolia se luptă cu nostalgia – vom încerca să ne încurajăm, spunându-ne că nu era decât o casă, că era degradată și prea mare pentru noi, și ne vom ghemui sub plapumă gândindu-ne la altceva ca să ascundem gândurile astea.

Grégoire își parchează mașina pe alee. Rosalie coboară prima și se îndreaptă spre intrarea ei. Grăbesc pasul s-o ajung, ca din întâmplare.

— Rosalie?

Se întoarce spre mine cu o țigară în gură.

— Vrei ceva de la mine, spune ea înainte s-o aprindă.

— Ești atât de amabilă…

— De la tine am învățat să fiu așa. Ei bine, ce vrei?

Mă uit în jur. Grégoire îl ajută pe Anatole să coboare din mașină. Îmi rămân câteva secunde înainte să ne ajungă din urmă. Mă aplec la urechea ei:

— Vreau să-ți cer un imens serviciu.

Trage lung din țigară, o dată, de două ori, privindu-mă fix în ochi, apoi dă din cap:

— Ce pot să fac?

— Trebuie să-mi promiți că nu vei spune nimănui.

Ochii i se micșorează și îmi zâmbește:
— Draga mea, cred că te-ai convins că eu știu să păstrez un secret.

1965

Săptămâna trecută, întindeam rufele pe sfoară în spatele bucătăriei, când un motan a venit să se frece de picioarele mele. Cu cât îl mângâiam mai mult, cu atât torcea mai tare. Îmi rămăsese o pulpă de pui, am tăiat carnea în bucățele și am umplut un bol cu lapte.

De atunci, mă vizitează în fiecare zi. Rămâne afară, Anatole nu vrea animale în casă. Se așază pe un scaun sau în iarbă și așteaptă să ies din casă. Aș putea sta ore întregi trecându-mi mâna prin blana lui moale. Îi vorbesc mult, uneori îmi răspunde mieunând. Nu știu dacă are un stăpân, printre vecini nu-l cunoaște nimeni. L-am numit Abricot[1]*, căci are culoarea acestui fruct.*

Azi-dimineață, motanul vine la mine când ies să-mi iau pâinea pe care a adus-o brutarul. De data asta nu este singur.

— Bună ziua, doamnă Masson!

Gâfâind, Didier, fiul Mariei și al lui André, se oprește din alergare la intrarea în grădină.

— Bună ziua, Didier!

— E motanul dumneavoastră?

— Se pare că-i place aici, în orice caz. Vrei să vii să te joci cu el?

Băiatul nu se lasă rugat. Zâmbind cu gura până la urechi, se așază pe jos lângă Abricot și îl mângâie ușor. Motanul se cațără pe genunchii lui, îi gâdilă nasul cu coada, iar el râde în hohote.

— Aș vrea foarte mult să am un motan, dar părinții mei nu vor. Spun că dacă ne-am lua unul, n-am mai putea călători.

— Nu greșesc.

Face o grimasă, scărpinându-l între urechi pe Abricot.

— Poate că nu, totuși, aș dori să am unul ca el. Are exact culoarea părului meu, pe deasupra. Sunt sigur că celelalte pisici râd de el.

Corinne vine lângă noi, în curte, cu păpușa ei de cârpă în brațe.

— Copiii râd de culoarea părului tău, Didier? îl întreb eu.

Micuțul dă din umeri. Corinne se așază lângă el. Ea are cinci ani, el are zece, dar s-au înțeles bine întotdeauna.

— Știi cum îl cheamă? îl întreabă ea.

— Nu.

— Abricot!

— Ce drăguț!

— Dacă vrei, putem spune că eu sunt mama lui, iar tu tatăl, ești de acord?

Didier mă privește interogativ, iar eu dau din cap:

— Sunt de acord, dar fii atent! Un tată are anumite obligații. Va trebui să vii să-l vezi cel puțin o dată pe săptămână, crezi că poți?

Surâsul copilului îi cuprinde întreaga față.

— Oh, sigur că da! Mă voi ocupa serios de el, promit!

Strânge tare motanul la piept și îi șoptește la ureche:

— Nu fi îngrijorat, Abricot. Nu-i voi da voie niciunei pisici să râdă de tine.

CAPITOLUL 13

Rosalie claxonează mașina din fața ei.

— Hai, dă-i drumul! Nu-i mai pot suporta pe bătrânii care conduc, ar trebui să li se ia permisul!

Îmi mușc buzele ca să nu surâd. Dacă-mi face un serviciu, nu înseamnă că voi uita totul.

— Marceline, pot să-ți pun o întrebare?

— Tocmai ai făcut-o.

— Bună poantă. De ce mi-ai cerut să te duc cu mașina?

— Pentru că ar trebui să schimb trei autobuze ca să ajung acolo, iar tu ai mașină.

— Dar nepotul tău?

— Oare de ce nu m-am gândit la el? Întoarce și o să-l întreb!

Ea scutură din cap:

— Ar trebui să le spui.

— Ar trebui să te concentrezi asupra drumului.

— Ai, într-adevăr, un caracter îngrozitor, Marceline.

— Iar ție îți pute gura ca unui castor, Rosalie.

Castorul nu-și mai descleștează dinții tot traseul. Doar vocea Arethei Franklin se aude în mașină.

Parcarea este în spatele clinicii. Rosalie parchează pe un loc rezervat pentru livrări.

— Coletul a ajuns! ironizează ea, oprind motorul.

Insistențele mele să mă aștepte în mașină au fost în zadar și am trecut de ușile automate însoțită de draga mea vecină.

Sala de așteptare a serviciului de imagistică este goală. Nu aștept mult și o tânără îmi strigă numele. Îmi dă un halat și mă introduce într-o cabină îngustă. Mă schimb și îmi scot protezele auditive.

Tânăra mă ajută să mă întind pe patul de examinare. Un vlăjgan vine să-i dea o mână de ajutor. Îmi aranjez halatul.

— Nu mă mai privi, că riști să te îndrăgostești, tinere!

Zâmbește. Se îndepărtează amândoi. Patul lunecă în interiorul tubului. Începe zgomotul.

Nu mă tem. Cunosc deja rezultatul.

Aveam opt ani când am văzut-o pentru ultima dată pe bunica mea, Simone. Ea se uita fix la perete când am intrat în cameră. M-a privit, a zâmbit și m-a întrebat cine eram.

— Sunt Marceline, bunico!

— Marceline? Ce nume drăguț pentru o fetiță drăguță!

Inima mi s-a frânt ca un biscuit uscat. Bunica îmi uitase prenumele, chipul, își uitase vârsta, viața și – pe deasupra – uitase să fie răutăcioasă. Nu mai exista.

Rosalie fumează în fața intrării în clinică atunci când ies.

— Ei?

— Medicul geriatru îmi va da rezultatele săptămâna viitoare.

Își pune mâna pe umărul meu.

— Chiar ar trebui să-i spui lui Anatole.

N-am timp să reacționez și ea este salvată la fix de doi tineri care o interpelează:

— Ei! Sunteți bătrâna din ziar! Va recunosc după ochelarii mari și rotunzi.

— Nu sunt bătrână, șmecherașule! Am multă experiență; este o nuanță.

Cei doi pufnesc în râs și se apropie de noi.

— Suntem cu totul de partea voastră, nu trebuie să vă dați bătuți! afirmă primul.

— E grav, e mârșav să vă dea afară din casă! supralicitează al doilea. Ar putea măcar să aștepte până muriți…

Le întind mâna:

— Domnilor, mă numesc Marceline, sunt încântată de cunoștință. Presupun că ați venit la clinică să vi se grefeze câte un creier?

— Ptiu! Ne-a spart bătrâna!

— Sunt fascinante, frate! Trebuie să facem ceva ca să le ajutăm.

— Să ne spuneți la revedere? propun eu.

Profităm de hohotele lor de râs ca să batem în retragere și să mergem la mașină. Cei doi ne ajung din urmă, în pas încet.

— Ei, experimentatelor! Avem o idee!

1967

Plecăm în vacanță pentru a treia oară. Portbagajul mașinii este plin, Anatole fredonează în timp ce Corinne citește, întinsă pe bancheta din spate. Drumul este lung, dar destinația merită efortul.

Prima dată, am ajuns la Morgat din pură întâmplare. A doua ședere acolo ne-a confirmat impresiile. În ultima seară, am hotărât că aici ne vom petrece vacanța în fiecare an.

Campingul este la câteva sute de metri de plajă. Rulota, o mică nebunie cumpărată pe credit, este parcată la umbra unui pin. Programul zilelor noastre este identic: ne luăm micul dejun pe masa pliantă așezată la soare, apoi Corinne și cu mine mergem la piață, în timp ce Anatole citește ziarul. O luăm pe drumul falezelor, este mai lung, dar priveliștea oceanului este excepțională. Corinne se extaziază mereu în fața acestui orizont plin de promisiuni.

— Îți dai seama, mamă, de cealaltă parte este America! Crezi că acum o fetiță se uită spre noi, gândindu-se la Franța?

— Se poate, puișor. Poate că și ea o întreabă la fel pe mama ei.

Se jură că va merge acolo într-o bună zi și chiar că își va găsi un soț american și va trăi acolo. O las să-și facă planuri, sperând că se vor realiza, dar nu prea repede. Ca și cum mi-ar citi gândurile, adaugă invariabil la sfârșit că mă va lua cu ea, pentru că vom locui mereu împreună.

Ni se întâmplă să luăm prânzul în camping, dar cel mai adesea facem un picnic lângă plajă, la mesele de lemn instalate pentru turiști. Sandviciurile mele cu pește sunt preferatele lui Anatole. După o plimbare pentru digestie, uneori încununată cu o înghețată, ne petrecem restul zilei pe nisip. Soțul meu și fiica mea se aruncă în apă imediat ce ajung. Eu mă ocup de aranjarea lucrurilor noastre, nu pentru că sunt mai organizată, ci pentru că sunt mai friguroasă. În fiecare zi, apa este mai rece decât o știam. Am impresia că membrele îmi înțepenesc, intru încet-încet în apă, printre încurajările și

ironiile lui Anatole și ale Corinnei. Soțul meu afirmă că după câteva minute senzația de frig dispare. N-am rămas niciodată destul timp în apă ca să-mi dau seama de asta. Nisipul cald rămâne locul meu favorit, de unde îmi privesc familia și îmi umplu etajerele memoriei.

Amintirile sunt cele mai prețioase bunuri ale mele. Mi se întâmplă să mă gândesc la bunica mea, care le-a pierdut pe ale ei unele după altele, să mă întreb ce se întâmplă într-o minte căreia i s-a șters istoria. Ne putem emoționa simțind mirosul ierbii proaspăt cosite, dacă el nu ne trimite spre amintirile după-amiezilor din copilărie? Putem fremăta ascultând-o pe Ella Fitzgerald, dacă vocea ei nu ne amintește de nicio seară delicioasă? Putem dori să ne sculăm din pat, când nu mai știm ce este o dimineață? Mai are importanță prezentul, când trecutul s-a evaporat?

Corinne se joacă în valurile mici de la țărm fără să-l scape din ochi pe tatăl ei, plecat să înoate în larg. La întoarcere, se va rostogoli cu ea în spumă și o va încuraja în primele ei încercări de înot în stil bras. El îi va dedica timp împreună, lucrul care ei îi lipsește atât de des acasă, iar ea va profita de orice secundă, o va savura, și în zilele în care emoția îi va da curaj îi va mulțumi cu o sărutare pe obraz sau cu o mângâiere rapidă.

Fără îndoială că de aceea îmi sunt așa de dragi vacanțele noastre de vară. Pentru că el are tot timpul din lume, pentru că ea este toată numai zâmbete, pentru că sunt total fericită.

CAPITOLUL 14
Acțiunea nr. 3

Marius a fost cel mai greu de convins. Când o idee nu vine de la el, este rea. Joséphine a aprobat imediat, Gustave a fost de acord, Anatole s-a bazat pe mine. Singur contra tuturor, Marius n-a avut ce face și a abdicat. Descoperind detaliile noii noastre acțiuni, îmi pare rău că n-a putut să ne facă să renunțăm.

Decorul este instalat în piață. Tot grupul Octogenialilor s-a adunat în fața brazilor. Brahim și Tristan, cei doi tineri pe care i-am întâlnit la clinică, au venit împreună cu niște prieteni și s-au ocupat de costume. Grégoire își reglează bine camera de filmat.

— Sunteți siguri? întreabă Gustave pentru ultima dată.

— Eu nu mai sunt sigur de nimic, suspină Marius uitându-se la ținuta lui.

Poartă o șapcă și un tricou larg imprimat cu un desen al feței unei persoane cu dinți de aur. Gustave, care repetă mereu „YO", este împodobit cu lanțuri groase și cu inele cu care ai putea bate cuie. Anatole al meu este împopoțonat cu ochelari de soare care îi acoperă cea mai mare parte din față, are o bandană pe cap și niște pantaloni în care ar putea face treaba mare fără ca nimeni să-și dea seama. Nici femeile nu sunt cruțate. Rosalie este îmbrăcată cu un trening de catifea cu imprimeu leopard și cu adidași aurii, Joséphine își afișează maioul roz sub o rochie de plasă, iar eu am șansa imensă să port niște jeanși care au mai multe găuri decât țesătură și cercei uriași. Demnitatea noastră s-a dezintegrat.

Brahim se postează lângă cameră și ridică o pancartă:

— Dacă vă uitați textul, citiți aici!

— E scris prea mic, se plânge Joséphine.

Eu ricanez:

— Nimeni nu poate uita cuvinte atât de inspirate.

— Aveți încredere în noi! exclamă Tristan. Îi veți distruge cu textul nostru. Haideți, pe locuri, vom face prima filmare! Cameramanul este gata?

Grégoire confirmă:

— E în regulă!

Începe muzica. Gustave așteaptă semnalul ca să-și cânte partitura.

Yo!
Locuiesc într-o casă
Veche și de rasă
Când am venit aici
Eram doar un pici

Este rândul Joséphinei, care își însoțește vorbele cu mișcări largi din brațe. Din prudență, mă îndepărtez de ea.

Am trăit zi de zi în
Intrarea Colibri
Primarule, vrei s-o demolezi
Crezi că n-o să ne mai vezi

Anatole intră în scenă. Sper ca sentimentele mele să reziste la acest spectacol.

Drept deșeu am fost luat
Bun de dus la reciclat
Dom' primar nu trebuia
Să ne trateze așa

Rosalie își pune boneta și se lansează, cu fruntea sus și brațele încrucișate:

Primarul a hotărât
Și pe noi ne-a amărât
Dacă n-aș avea artroză
I-aș face o echimoză

Marius își pipăie pandantivul, care reprezintă un dolar:

Casa ni se va prăbuși
Viața ni se va sfârși
Frate, de-ajungi în Colibri
Vei sfârși drept confetti

E rândul meu. Ceilalți bat din palme, Rosalie face vocalize, Gustave dă din cap în ritmul muzicii, Anatole îmi suflă cuvintele. Din nefericire, mi le amintesc prea bine.

De brașoave ne-am săturat
Poate casa ne-am salvat
În război de nu te bagi
Mergi bunicii să i-o tragi

Tăiați.
Mă duc să-mi spăl gura.

CAPITOLUL 15

Pe vremea mea, nu puteai hotărî cu adevărat ce-ți place și ce nu. Erau lucrurile care se făceau și celelalte, a doua categorie fiind mult mai bine reprezentată decât prima, mai ales dacă erai femeie. Personalitatea era îngropată sub conveniențe.

Când îmbătrânești, are loc evoluția inversă. Respectarea regulilor devine neimportantă și caracterul se dezvoltă. După atâția ani în care a fost stăpânit, este ca un cal sălbatic ce rupe barierele și sare peste gardurile curtoaziei. Îmi place mult să călăresc pe acest cal.

Am crezut mult timp că sunt discretă. „N-o mai face pe interesanta", nu înceta să-mi repete tata. M-am supus într-atât, încât am integrat această atitudine printre calitățile mele. A trebuit să ajung la o vârstă înaintată și să cânt în fața unei camere de filmat, ca să-mi dau seama că-mi plăcea mult să mă fac remarcată.

În fața computerului lui Marius, mi se întâmplă un lucru inedit: mă străduiesc să-mi ascund surâsul. După cum zice vecinul, peste o sută de mii de persoane au vizionat filmul cu cântecul nostru rap.

— Vi s-a dus vestea! Ați făcut *buzz*, se entuziasmează Grégoire. Au fost postate sute de comentarii, lumea vă adoră!

Nu l-am văzut niciodată pe nepotul meu așa de agitat. El, care de obicei este atât de nonșalant, capabil să moțăie în mijlocul unei fraze, pare să-și fi descoperit sistemul nervos.

Gustave, care poartă acum un inel mare în formă de craniu, este încântat.

— Ei, la asta mi-a căzut fața de uimire! O s-o iau de pe jos imediat, să nu calce cineva pe ea.

În fața ecranului, suntem ca niște copii de șase ani.

Telefonul lui Grégoire sună, el iese din încăpere ca să răspundă. Joséphine murmură:

— Cum adică, ni s-a adus vesta?

Marius își înghite greu saliva.

— Ce întrebare e asta, Joséphine?

— Păi, ca să înțeleg despre ce vorbește Grégoire. A spus că ni s-a adus vesta, ce înseamnă asta?

— Vestea! o corectează Anatole. A zis că ni s-a dus vestea! Nu-i chiar același lucru. Cică am făcut *buzz.*

Soțul meu pare să nu se mai poată opri din râs. Îl ajut, dându-i o palmă peste ceafă.

— Au! Ce te-a apucat? se plânge el.

— Pardon, am avut un spasm al mâinii. De unde știi tu cuvântul ăsta?

— Nu-l știu, răspunde el fără să se uite în ochii mei.

— Atunci de ce râzi?

— Dar nu râd.

— Bine.

— Și tu de unde îl știi?

— Nu-l știu, răspund eu fără să mă uit în ochii lui.

— Atunci de ce mă cerți?

— Dar nu te cert.

Rosalie lasă să-i scape un râset înfundat în momentul în care se întoarce Grégoire. El arată de parcă l-ar fi văzut pe Mesia.

— N-o să mă credeți! exclamă el, căzând pe un scaun.

— Primarul renunță la proiect? spune Marius.

— Primarul demisionează? încearcă Gustave.

— Primarul a fost ucis de un dinozaur? întreabă Joséphine.

Mintea Joséphinei a ieșit la pensie. Nepotul meu pune capăt suspansului: jurnalul televizat regional vrea să consacre un reportaj luptei noastre. Va veni o echipă să ne filmeze peste două zile. Octogenialii jubilează, Marius este obligat să se întindă pentru a-și

liniști bătăile inimii, Rosalie improvizează un dans, Joséphine face mișcări de rotație cu mâinile, dar pe mine un singur spectacol mă fascinează. În privirile lui Anatole al meu este sărbătoare națională.

1968

De când s-a întors din Statele Unite, Rosalie ia lecții de dans. Artiștii de music-hall și vedetele de spectacole varietăți de pe Broadway au fascinat-o și au convins-o că trebuia să adauge și dansul la talentele sale dacă voia să facă o carieră de cealaltă parte a Atlanticului.

— Darling, ar trebui să vii să dansezi cu mine! exclamă ea schițând primii pași.

Corinne s-a culcat, iar Anatole a ațipit în fotoliu. M-am întâlnit cu vecina mea sub brazi, ca aproape în fiecare seară când soarele veghează până târziu.

Ridic din umeri. N-am plănuit niciodată să încep o activitate organizată. Ea ricanează:

— Hai, vino, o să-ți placă la nebunie! insistă ea. Este vorba doar de o dată pe săptămână, miercuri seara, nu te vei îndepărta prea mult de familia ta iubită.

— Nu-i vorba de asta.

— Bineînțeles că da, Marceline. Poți să-mi dai un exemplu de distracție, de ceva care să-ți facă plăcere?

Nu trebuie să mă gândesc prea mult:

— Grădinăresc, gătesc, tricotez…

Rosalie își ridică ochii la cer:

— Formidabil! Pregătești mâncăruri delicioase pentru soțul tău, tricotezi rochițe frumușele pentru fiica ta.

— Ești răutăcioasă! Îmi face multă plăcere să mă ocup de ei.

Aprinde o țigară și mă privește în față:

— Așa este, dacă spui tu. Dar pentru tine, numai pentru tine… ce faci?

Rămân pe gânduri un moment. Prefer să nu răspund decât să-i dau o replică tăioasă. Rosalie nu este o femeie ca toate celelalte. Este emancipată. Nu cunosc nicio mamă de familie care să-și lase căminul ca să se dedice

distracțiilor, mai ales dacă acestea constau în a se da în spectacol. Asta nu se face.

Prietena mea pune capăt tăcerii:

— În orice caz, subiectul e închis, este evident că Anatole ar refuza să iei lecții de dans.

— Soțul meu nu-mi interzice nimic! exclam eu, rănită în amorul propriu.

— Atunci pune-i întrebarea, îmi răspunde ea cu un zâmbet batjocoritor.

S-a făcut noapte când mă întorc acasă. Anatole este tot în fotoliu, dar cu ochii larg deschiși.

— Unde erai?

— În piațetă, cu Rosalie.

— Nu-mi prea place faptul că te vezi mereu cu femeia asta. Are o reputație proastă.

Mă așez pe genunchii lui și îl mângâi pe obraz.

— E drăguță cu mine, nu-mi pasă de ce spun ceilalți.

— Mie da, răspunde el dându-mi mâna la o parte.

Rămân fără replică în fața acestei respingeri. Brusc, soțul meu se ridică, obligându-mă să fac la fel, apoi se îndreaptă spre scară, ca să meargă la culcare. Când este pe punctul de a trece pragul, îmi aud vocea exclamând:

— Aș vrea să iau lecții de dans, aș putea să merg cu Rosalie.

Se oprește, dar nu se întoarce. Mă adresez spatelui său, fără să îndrăznesc să mă duc lângă el:

— Este vorba de o oră pe săptămână, la sala comunală. Nu sunt decât femei, cursul durează cel mult o oră.

Nicio reacție. Nicio mișcare. Niciun indiciu. Rămâne nemișcat câteva secunde, apoi își reia mersul spunând, dintr-o suflare:

— Nu.

În pântec simt ca o detunătură. O explozie de revoltă, o revărsare de furie. Este ceva tăcut, răscolitor, mă înlemnește și mă arde în același timp. Rămân țintuită pe loc, înghețată, în timp ce o certitudine pune stăpânire pe mintea mea: miercurea următoare voi merge să dansez.

CAPITOLUL 16

Mă scol întotdeauna prima. Îmi pun halatul și papucii, pornesc cafetiera, îmi fac toaleta, apoi mă instalez în fotoliul din fața ușii de sticlă. Acolo, las căldura soarelui să mă învăluie în timp ce citesc. Este unul dintre momentele mele preferate din zi și este și mai bine iarna.

Azi-dimineață, totuși, patul e gol când mă trezesc. Anatole stă așezat la masa din salon, gânditor. Îmi face semn să vin lângă el. Îl las să aștepte și mă duc în baie.

Oglinda este nemiloasă.

Uneori, timp de câteva secunde sau de câteva minute, uit ce vârstă am. Mă plimb printre amintirile mele, călătoresc prin memorie. Apoi ochii îmi văd imaginea. Pielea pare să-mi fi fost boțită de o mână crudă, părul meu, altădată atât de des, nu mai acoperă prea mult din craniu, pielea de pe gât îmi atârnă și pleoapele îmi cad. Sunt bătrână și nu mi-am dat seama când s-a întâmplat.

Eram frumoasă odinioară. Dar nu știam asta.

Abia acum îmi dau seama. În fotografii nu văd ce vedeam atunci.

Când ajung lângă Anatole, el nu și-a schimbat poziția. Mă așez lângă el, își ridică greu mâna ca s-o ia pe a mea.

— Draga mea, dacă ai avea vreo problemă de sănătate, mi-ai spune?

— Ce întrebare, bineînțeles că da!

— Îmi promiți asta?

— Ah, știi ceva, mă obosești! îi spun retrăgându-mi mâna. Ce vrei să-ți promit? Mă simt foarte bine!

Ochii i se umplu de lacrimi. Maxilarul i se contractă.

— Bine, dar ce se întâmplă, Anatole?

— Te iubesc, murmură el.

— Și eu te iubesc, ce te-a apucat?

— Ar fi trebuit să ți-o spun mai des. N-aș fi putut fi mai fericit decât am fost lângă tine, dragostea mea.

— Dragul meu, uită-te bine la mine. Par eu să fiu pe moarte? Nu. Atunci termină cu prostiile, te rog. Vrei o cafea?

El dă din cap. Mă ridic și mă îndrept spre bucătărie, mângâindu-l pe umăr în trecere.

Obloanele sunt încă închise. Le deschid mașinal și aerul proaspăt al dimineții năvălește în încăpere. Partea din spate a bucătăriei este în întuneric. Torn lapte într-o farfurioară și ies plescăind din limbă. Ciudat lucru, Abricot ar fi trebuit să fie aici. În perioada asta a anului doarme ghemuit pe scaunul din grădină.

— Abricot?

Nu vine. Sper că nu i s-a întâmplat nimic.

— Abricot, vino încoace, pis-pis!

Nimic. Mă întorc în bucătărie, îngrijorată. Anatole stă lângă chiuvetă. Este bătrân. Abricot nu mai este. Soțul meu își deschide brațele, mă cuibăresc în ele și încep să plâng.

1969

De aproape un an, dansez în fiecare luni dimineață. Rosalie ne-a găsit un alt curs, în timpul zilei, pentru ca Anatole să nu bănuiască nimic. Nu i-am mai pomenit niciodată de dorința mea de a dansa. Costumele mele de dans sunt ascunse în dulapul cu lenjerie de casă, în care el nu se aventurează niciodată, iar în drum până acolo îmi pun mereu pălăria și ochelarii de soare. Lumea bârfește mereu.

Niciodată nu i-am ascuns nimic soțului meu. Știu să-mi fac vinovăția să tacă pregătindu-i o cină rafinată în fiecare seară de luni. Nu bănuiește nimic.

Peste câteva minute va începe spectacolul de sfârșit de an. La început, mă hotărâsem să nu iau parte la el, fiindcă publicul era numeros și riscul de a fi recunoscută era prea mare. Dar s-a născut în mine un sentiment de nedreptate. S-a hrănit din toate micile obstacole cotidiene ale vieții mele de femeie, a crescut în timpul evenimentelor din 1968, s-a ramificat în corpul meu, împiedicându-mă uneori să dorm, și atunci m-am hotărât să nu-i mai dau voie să crească.

Anatole este în sală, așezat lângă Corinne și scaunul meu liber. I-am spus că am câștigat trei bilete la loteria de la școală. Sunt în vestiar și îmi aranjez coafura.

— Îndată e rândul nostru, dragă! îmi șoptește Rosalie. Cum te simți?

— Îmi bate inima în tot corpul.

Ea mă îmbrățișează rapid, într-o felicitare tăcută, și trecem de cortina ce ne desparte de scenă.

Anatole este în fundul sălii. Se uită mereu la ușă. Când am ajuns, i-am spus că am ceva de rezolvat și urmează să vin și eu lângă ei. Mă așteaptă. Corinne face ochii mari când începe muzica. Îl bate pe mână pe tatăl său și întinde degetul arătător spre mine. Fiica mea zâmbește. Soțul meu, nu.

Începem cu un madison. Las picioarele să mă poarte, mă las în voia muzicii, cum fac luni dimineața. Continuăm cu un twist. Toată lumea ne privește, soțul meu a încremenit, dar nu mi-e frică. Purtată de muzica instrumentelor, înconjurată de colegele mele de curs, mă simt liberă. Începe dansul mashed potatoes. Este dansul meu preferat. Am impresia că zbor. Anatole se ridică de la primele note. O ia de mână pe Corinne și o trage spre ieșire, obligându-i pe spectatori să se ridice. Mă întrerup și mă întorc spre Rosalie, care scutură din cap surâzând. Închid ochii. Inspir. Și reiau dansul.

Corinne doarme când mă întorc acasă. Casa este tăcută. Anatole stă în fotoliul lui. Trag un scaun și mă așez în fața lui.

— De ce-ai plecat?

Niciun răspuns. Se uită fix undeva în spatele meu.

— Dragă, am vrut să-ți spun de mii de ori, dar îți știam reacția.

— Așa că ai preferat să mă umilești în fața tuturor.

— Să te umilesc?

— Și să mă minți.

— Îmi pare rău că iei lucrurile așa… Nu voiam să-ți fac rău, voiam doar să dansez. Tu mergi la pescuit cu Gustave, joci tenis cu colegul tău, de ce n-aș avea dreptul să am și eu o activitate?

Scutură din cap și răspunde, ca și cum ar fi un lucru evident:

— Pentru că ești soția mea.

Răspunsul lui îmi sfâșie stomacul.

— Nu-i drept, Anatole! Vezi bine cum evoluează mentalitățile în jurul nostru. Joséphine face gimnastică la trapez, iar Gaston nu are nimic împotrivă. Blanche ia lecții de pictură pe mătase și numai la cursul meu de dans sunt cel puțin cinci femei căsătorite!

El suspină îndelung.

— Vreau doar să te protejez. Ăsta-i rolul meu. Nu ești fericită? Familia noastră nu-ți ajunge? Muncesc ca un rob ca să avem o viață frumoasă, iar

tu vrei mai mult!

Ne privim în față câteva secunde, o luptă tăcută. În venele mele se răspândește seva sentimentului de nedreptate. M-am săturat să abdic fără luptă. M-am săturat să mi se impună ce să fac. Am treizeci și patru de ani și – pentru prima dată în viață – voi decide eu însămi pentru mine.

— Anatole, dragul meu, știi că sunt o soție și o mamă împlinită. Tu ești un soț și un tată atent și, mai presus de orice, ești bărbatul pe care îl iubesc. Îți iubesc umorul, corectitudinea, generozitatea, sensibilitatea, îmi plac lungile noastre discuții, hohotele noastre de râs și complicitatea noastră, îmi place să adorm și să mă trezesc lângă tine, îmi place vocea ta, îmi plac mângâierile tale, îmi place când adormi în fotoliu și te trezesc cu un sărut, îmi place cum mă privești, îmi plac planurile noastre. Avem mult noroc că ne-am întâlnit. În ceea ce mă privește, fac tot posibilul să avem un cămin agreabil și cred că nu te poți plânge de asta. Îmi pare rău dacă te-am făcut să suferi în seara asta. Merg să mă culc și sper ca mâine să fii mai puțin supărat. Vom vorbi din nou despre asta, dacă vrei, dar nu-mi voi schimba părerea. Cursurile de dans intră în vacanță în timpul verii și le voi relua la toamnă. Noapte bună, dragul meu.

CAPITOLUL 17

— Liniște, începe!

Așezați în sufrageria lui Marius în fața televizorului, așteptăm reportajul care ne este consacrat. N-am văzut niciodată un ecran așa de mare, înțeleg mai bine acum de ce Marius are artroză cervicală.

Camera de filmare se plimbă mai întâi prin Intrare, filmează casele, grădinile, se oprește în piațetă, în timp ce o voce relatează începutul luptei noastre. Apoi este difuzat un fragment din filmul cu cântecul rap, iar primarul este intervievat. Marius este pe punctul de a sparge televizorul, înainte de a-și aminti că e al său. Se așază la locul lui când ne vede pe noi, formând un arc de cerc în piațetă.

În ziua filmării, când i-am întâlnit pe Grégoire și pe jurnaliști lângă brazi, am citit în privirea nepotului meu că s-ar putea să fi exagerat puțin. Ne-a sfătuit să ne punem la patru ace. Telespectatorii jurnalului televizat n-au văzut niciodată un grup de octogenari îmbrăcați atât de elegant.

Bărbații sunt la costum cu vestă, Gustave a găsit chiar un frac. Joséphine și-a pus toate bijuteriile și – pentru că nu-i ajungeau degetele – poartă și niște inele ca pandantiv. Rosalie este atât de machiată, încât ai putea crede că s-a întâlnit cu Mike Tyson. Eu sunt cocoțată pe tocuri înalte care amenință să mă trântească la pământ la fiecare pas. Ca să evit orice accident, Gustave mi-a împrumutat cadrul lui de mers.

— De ce țineți să rămâneți în casele dumneavoastră? întreabă jurnalistul.

— Pentru că aici sunt toate amintirile noastre! răspunde Gustave. Aici s-au născut copiii mei, aici și-a dat ultima suflare soția mea, aici vreau să-mi sfârșesc viața.

— Primarul afirmă că vă înțelege deznădejdea, dar consideră că viitorul copiilor este prioritar. Ce credeți despre acest lucru?

Reporterul îi întinde microfonul Rosaliei. Proastă idee.

— Darling, știm cu toții că nu-i vorba despre asta. Este un caz de egolatrie, primarul este avid de putere, iar asta ne face să ne îndoim de mărimea penisului său.

Jurnalistul devine palid. Marius trage microfonul spre el.

— O școală nouă este indispensabilă pentru localitate, e sigur! Dar este suficient să consultăm cadastrul ca să vedem că sunt cel puțin zece alte locuri unde ar putea fi construită. De ce să fie aleasă tocmai Intrarea Colibri?

— Știm bine de ce, afirmă Joséphine cu un aer de cunoscătoare.

Privirea reporterului se aprinde. Îi dă cuvântul.

— N-aș intra în detalii, dar aș vrea să-i transmit un mesaj primarului, dacă-mi permiteți.

— Vă ascultăm.

— Didier, micuțul meu, fii rațional. Știi bine că asta nu va putea șterge ceea ce s-a întâmplat…

Presimțind că ea va spune prea multe, Anatole o întrerupe:

— Nu cerem decât să ne terminăm zilele cu demnitate, toată viața am muncit pentru a obține asta. Ar fi inuman să fim aruncați afară.

Reporterul îi mulțumește soțului meu și se întoarce la Joséphine.

— Doamnă, când vorbeați despre „ceea ce s-a întâmplat”, la ce făceați aluzie?

— La nimic important! intervine Gustave. Întâmplări de demult. Spuneți-mi, știți de ce elefanților nu le plac calculatoarele?

Reportajul se termină cu mărturiile altor locuitori din localitate. Unii sunt de partea noastră, alții îl susțin pe primar, ceea ce îl face pe Marius să-și iasă din fire.

Stinge televizorul și se postează în fața noastră.

— Ne-am descurcat bine, bravo camarazi!

— Ah, da! spun eu în bătaie de joc. Bravo, camarazi, a fost o idee bună să spuneți o glumă idioată și să menționați penisul primarului.

— Marceline e șocată! mă ironizează Rosalie, scoțând o țigară din pachet. Te știam mai puțin fricoasă.

Mă pregătesc să-i răspund folosind metoda de comunicare nonverbală a loviturii de picior în gleznă, când Gustave intervine.

— Pentru că se tem să nu ia vreun virus, râde el pe înfundate.

Toate privirile sunt ațintite asupra lui, nimeni nu pare să înțeleagă.

— Elefanții! explică el. Elefanților nu le plac calculatoarele pentru că se tem să nu ia vreun virus. E bună, nu?

1971

Rosalie îmi lipsește. Îmi place la fel de mult să dansez, chiar merg acum de două ori pe săptămână la curs, fără ca Anatole să facă nici cel mai mic comentariu, dar simt lipsa ei.

Mi-a scris din nou săptămâna trecută ca să-mi povestească aventura ei americană: după ce a cântat pe trotuarele din New York cu o trupă de jazz, a fost reperată de un impresar și integrată într-o revistă pe Broadway.

„N-am un rol important, dar am totuși un solo de câteva secunde și în fiecare duminică o înlocuiesc pe dansatoarea principală. Nu-ți poți imagina, draga mea Marceline, cât sunt de fericită. Îmi realizez visul dintotdeauna, iar realitatea este și mai frumoasă decât el! Costumele sunt magnifice, clienții ne acoperă cu flori și suntem tratate ca niște prințese. Ah, mai sunt și niște lovituri pe la spate de la alte dansatoare, dar mă cunoști, nu sunt genul de om care se dă bătut. Deunăzi, una dintre ele mi-a descusut rochia și n-am putut intra în scenă. Am aflat cine era vinovata și am așteptat să lase garda jos, apoi i-am pus tuș în loc de parfum în vaporizator."

Izbucnesc în râs citind aceste cuvinte. În curând se vor împlini cele cinci luni pe care Rosalie trebuie să le petreacă în Statele Unite. Presimt că sejurul ei va fi prelungit și, chiar dacă sunt bucuroasă pentru ea, pentru mine îmi pare rău. Mă ocup să-i primesc scrisorile și să deschid din când în când ferestrele casei ei, uneori beau o cafea în bucătăria ei, unde mă uit puțin la televizor, aduc puțină viață în căminul ei gol.

Petrec mult timp cu Suzanne și Joséphine, le apreciez foarte mult, pot spune chiar că au ajuns să-mi fie prietene. Totuși, nu le pot împărtăși gândurile mele cele mai intime, așa cum o fac cu Rosalie.

Clopoțelul școlii mă scoate din visare. Ca de obicei, fiica mea este ultima care iese. Mă îmbrățișează pe furiș; a ajuns la vârsta la care nu mai arăți că-

ți iubești părinții în public și – ca în fiecare zi – ne îndreptăm spre casă, povestindu-ne ce-am mai făcut. Dar în seara asta Corinne pare îngrijorată.

— Mamă, îmi spune ea în timp ce traversăm piața, mama lui Mireille i-a rupt toate caietele de desen.

— Ah, da?

— Da! exclamă fiica mea cu un aer consternat. Voia s-o pedepsească pentru că n-a luat note bune la școală. Mireille plângea tot timpul, a trebuit s-o consolăm. Împreună cu Monique, i-am făcut cadou un caiet nou cu pagini albe, dar nu le va înlocui pe celelalte. Mama ei este rea, n-aș fi vrut să fiu fiica ei. Tu ești mult mai bună decât ea!

Izbucnesc în râs, impresionată de această declarație spontană. Fiica mea supralicitează:

— Da, e adevărat, ești cea mai bună mamă! Nu mă voi mărita niciodată, voi rămâne mereu cu tine și cu tata.

— Îți vei schimba părerea, draga mea.

— Niciodată! Jur pe păpușa mea preferată, Poupina!

O mângâi pe păr pe fetița mea adorată, rememorând o veche amintire.

Adèle, prietena mea din copilărie, venise să-și petreacă ziua la noi. Ne jucam în grădină, când au venit două fete mai mari, puse pe ceartă. Una dintre ele a ajuns să mă tragă de păr. Am fugit în casă la părinții mei, să ne ia apărarea. Când i-am povestit întâmplarea tatălui meu, mi-a spus să vin lângă el. M-am supus, emoționată la gândul că voi primi una dintre rarele sale mângâieri. Atunci m-a prins de codiță și a tras cu toată puterea, făcându-mă să mă îndoi de durere și de rușine. „Așa a tras?” a întrebat el. Am fugit în camera mea, urmată de Adèle, căreia îi părea tare rău. Mama a venit lângă noi după câteva clipe. „Știi bine că tatălui tău nu-i plac plângăcioșii”, ne-a explicat ea. N-am răspuns nimic, dar am numărat în minte zilele care îmi mai rămâneau până la majorat.

CAPITOLUL 18

Grégoire jură că m-a anunțat. Un mincinos. Niciodată n-aș fi putut uita că soția sa și cei doi copii urmau să vină să petreacă weekendul împreună cu noi. Ca dovadă suplimentară: dacă m-ar fi anunțat cu adevărat, după cum pretinde, asta ar însemna că am acceptat, ceea ce este pur și simplu imposibil.

Au venit de un minut și deja vreau să mă ascund în dulap. Oricum Grégoire stă două zile pe săptămână la noi, dacă își mai invită și familia, o să mă mut de aici.

Pe soția lui o cheamă Marie-Laure sau poate Marie-Claire. Copiii lor sunt aproape la fel de înalți ca mine. Fiica cea mare are atâtea coșuri, încât o bănuiesc că le pune îngrășământ. Mezinul are o șuviță de păr care îi intră în ochi. Este a doua oară când îi văd, a venit să ni-i prezinte acum câțiva ani.

— Buni, unde o să dormim? întreabă cea mare.

Mai spune-mi încă o dată buni și o să dormi într-un sicriu.

— Mergeți în camera albastră de la etaj, răspunde Grégoire. Am adus niște saltele gonflabile, o să fie grozav!

— Super, suspină cel mic, doar campingul ne mai lipsea. Unde e closetul turcesc?

Fac atâta tărăboi când urcă scările, încât casa se zguduie. Mă întorc spre Anatole, care zâmbește cu naivitate. Omul acesta este un mister: cu cât îmbătrânește, cu atât e mai senin. Din fericire, ne apropiem de sfârșit, altfel ar deveni călugăr.

— În ritmul ăsta, casa nu va mai trebui demolată, spun eu.

— Sunt sigur că ești bucuroasă să-i vezi.

— Sunt bucuroasă mai ales să constat că, după șaizeci și trei de ani de căsătorie, mă cunoști așa de puțin.

Schițează un mic zâmbet forțat.

— Te cunosc mult mai bine decât crezi, draga mea.

Cina este un calvar. Copiii sunt la fel de vorbăreți ca tatăl lor, era mai puțin zgomot în aparatul de RMN. Cât despre Marie-Cécile, ea este atât de mieroasă, încât mi-e teamă să nu fac diabet. „Aveți o casă foarte cochetă, buni! Oh, și grădina asta, cu toți arbuștii și gardul viu perfect tăiat! Te pricepi la grădinărit…" Când mă ridic să aduc desertul din frigider, sare în picioare și mă apasă pe umeri ca să mă silească să mă așez la loc.

— Stai jos, buni, mă ocup eu de asta!

Iese din încăpere înainte să am timp să ripostez. Anatole mă privește atent. Îi ghicesc râsul înăbușit. Încetișor, mă ridic și merg după Marie-Jeanne, în bucătărie.

— Unde sunt farfuriile mici, buni?

Surâsul ei este aproape la fel de mare ca fesele mele. Deschid ușa dulapului, iau un teanc de farfurioare și i le întind. Ea le apucă, dar eu nu le dau drumul.

— Mulțumesc, buni!

— Pentru puțin, micuțo. Spune-mi, ai auzit de populația *mursi?*

— Nu, buni…

— Este un trib din sudul Etiopiei. *Mursi* sunt cunoscuți mai ales pentru femeile lor, care au o farfurioară de lemn inserată în buza de jos.

— Ah, da! Le-am văzut la televizor! Cred că e foarte dureros să porți așa ceva.

— Ai spus-o singură, puișor. Dureros. Mi-ar părea foarte rău dacă ar trebui și tu să suporți o astfel de mutilare.

— Cum așa?

— Ei bine, dacă-mi mai vorbești ca și cum aș fi senilă, s-ar putea ca o farfurioară să ajungă din greșeală în buza ta de jos.

Marie-Laure nu și-a venit încă în fire când m-am întors în sufragerie, cu farfurioarele într-o mână și lingurițele în cealaltă. Grégoire este la telefon, copiii sunt concentrați asupra ecranului.

— Bunica vă transmite că vă sărută tare! le spune el închizând telefonul.

Nicio reacție.

— Vă sărută și pe voi, adaugă pentru noi.

Nu răspund. Dacă fiica mea vrea să mă sărute, îmi cunoaște adresa.

— Este o bunică formidabilă, declară Marie-Nu-știu-cum, așezându-se la loc. Se ocupă foarte mult de nepoții ei, nu pierde nicio ocazie să-i ia la ea în vacanță sau să le telefoneze. Dacă toate bunicile ar fi ca ea!

Mă privește fix în ochi. Are încă zâmbetul pe buze, dar din privire i-a dispărut. Mesajul este clar. Marie-Bleaga îmi declară război.

1973

Mi-aduc aminte de seara în care Marius ne-a dat ideea să plantăm garduri vii în jurul grădinilor noastre. Era la începutul primăverii, ieșeam dintr-o iarnă grea și ne bucuram de primele raze de soare la un picnic organizat în piațetă.

Corinne, care își începea adolescența, se juca de-a v-ați ascunselea cu Françoise și cu Éric, copiii Suzannei și ai lui Gustave. De când s-a născut Éric, ea l-a îndrăgit și credea că-i de datoria ei să-l învețe mecanismele vieții. Micuțul, cu trei ani mai mic ca ea, o privea admirativ. Mi se strângea inima uneori gândindu-mă ce bună soră mai mare ar fi fost Corinne, dacă viața mi-ar fi dat șansa să am un alt copil. Ea nu părea să regrete asta, căci micul Éric îi satisfăcea perfect nevoia de iubire. Cu Françoise, relațiile erau mai complicate. Copilăria lor pusese în evidență punctele comune la fel de sigur cum adolescența le punea în evidență diferențele. Se certau adesea, dar nu dura mult: cum crescuseră împreună, se crease între ele o relație dificil de distrus.

Didier, care urma să împlinească optsprezece ani, arbora o mustață care nu se potrivea cu jocurile copiilor. Se vedea bine că visa și el să se cațere într-un prun ca să se ascundă, dar rezerva impusă de vârsta sa îl împiedica s-o facă, cu atât mai mult cu cât Catherine și Sophie, gemenele lui Blanche și ale lui Marius, erau de față. Într-o zi, pe când îl mângâia pe Abricot în grădina mea, mi-a mărturisit că o iubea pe Sophie. „Este mai mare ca mine, dar jur că mă voi căsători cu ea într-o bună zi!" De atunci, n-a mai încetat să-mi laude calitățile domnișoarei. Confidențele lui s-au încheiat în ziua în care motanul roșcat a dispărut. L-am căutat peste tot. Didier lovea cu o lingură într-un bol, scandându-i numele, în timp ce eu mă uitam pe toate străzile din jur, sub fiecare mașină, în fiecare grădină. Abricot plecase așa cum venise. Singura diferență este că mai înainte nu ne lipsea.

— Am fost la prânz în casa cea nouă a fratelui meu, a declarat Marius. Grădina e înconjurată de un gard de chiparoși, este magnifică! Ne-am hotărât să plantăm și noi unul. Din ce în ce mai mulți oameni trec pe aici ca să ajungă în centru pe jos, nu mai avem liniște. Vara trecută, fetele se instalaseră în grădină să se bronzeze și au trebuit să se întoarcă în casă după zece minute ca să nu fie deranjate de trecători.

— Ne-am gândit la asta, a răspuns Suzanne, împărțindu-ne celebrele sale sandviciuri cu pui. Avem ferestrele spre piațetă, niște chiparoși i-ar împiedica pe trecători să se uite în casă, dar Gustave se teme că vor fi greu de întreținut.

— Este foarte ușor! a exclamat Blanche. Ajunge să-i tăiați o dată pe an și să-i udați în caz de secetă. Trebuie să admit că rezultatul este foarte frumos. În caz că sunteți interesați, Marius a găsit un fermier care îi cultivă; ne propune un tarif bun. Dacă vor cumpăra mai mulți dintre noi, vom plăti mai ieftin.

Anatole mi-a cerut părerea; n-aveam niciuna. Îmi plăcea verdeața, nu mă deranja să adaug niște brazi micuți în grădina mea, chiar dacă preferam arbuștii cu flori.

Asta se întâmpla acum mai mult de trei ani și regret în fiecare zi că nu am anticipat ceea ce urma să se întâmple.

Chiparoșii au crescut, formând niște ziduri vegetale între casele noastre. Din sufrageria mea nu mai văd piațeta, cu atât mai puțin asfințitul soarelui. N-o mai salut pe Rosalie dimineața de la fereastra bucătăriei. Nu-l mai însoțesc pe Anatole cu privirea până la colțul străzii. Nu-l mai văd pe Gustave încălecând pe bicicletă ca să meargă la lucru. Nu mai admir mașina lui André și surâsul fiului său.

Ne reunim tot în piațetă, dar gardurile au trasat frontiere între noi. Nu mai este un cartier aici, sunt case individuale. Gardurile ne-au baricadat prietenia.

CAPITOLUL 19

Am pregătit micul dejun. Nu am prea des oaspeți, de aceea vreau ca ei să mă țină minte. Am coborât la brutărie când toți ceilalți încă dormeau. Pâinea proaspătă și cornurile sunt așezate pe masa din sufragerie, alături de unt și de dulceață. Cafeaua este păstrată caldă în cafetieră, împrăștiindu-și mirosul puternic prin casă. Le voi pregăti o ciocolată caldă copiilor, când se vor scula.

Dacă este un lucru la care țin, acesta e reputația mea. Soția nepotului meu și cu mine am început-o rău, dar nu vreau să se poată spune că în casa mea oaspeții nu sunt primiți cum se cuvine. Țin la lucrurile mici care fac diferența.

Aprind focul sub vasul cu lapte când le aud pașii pe scări.

Grégoire mă îmbrățișează, cel mic mă sărută pe obraz, cea mare îmi surâde timid. Mama lor își duce mâna la inimă:

— Oh, buni! Ce drăguță ești! Nu trebuia să te străduiești atât de mult, serios!

Scutur din cap cu pudoare.

— E absolut normal. Grégoire, o cafea, presupun?

Nepotul meu dă din cap, nevenindu-i să creadă.

— Și pentru tine, Marie-Laure?

— Tot o cafea, mulțumesc, buni!

— Pun cafeaua în cești și vin imediat. Mergeți în sufragerie.

Oaspeții mei se supun fără să se lase rugați. Vărs băutura fierbinte în două căni și le duc destinatarilor.

— Poftim! Cu un cub de zahăr pentru Grégoire, fără zahăr pentru Marie-Laure. Poftă bună!

— Și ciocolata caldă? cere cel mic. Mi-e așa de foame!

— Mă duc s-o aduc, îi spun, întorcându-mă în bucătărie.

La întoarcere, Anatole, așezat la locul său din capul mesei, îmi privește mișcările. Mă instalez în celălalt capăt al mesei, ca să nu pierd scena finală.

Trebuie să aștept să se răcească puțin cafeaua, Marie-Laure nu vrea să se frigă. Duce cana la buze, ia o înghițitură și o scuipă pe pânza ceruită.

— Ce este? întreabă Grégoire. Te-ai înecat?

— Da, asta-i, răspunde ea făcând o grimasă. Am înghițit greșit.

Încet, fără să mă scape din ochi, ea șterge fața de masă. Deodată îmi adresează cel mai frumos rictus.

— Îmi pare rău, buni, am împroșcat peste tot.

— Văd asta.

— Mi-e rușine, n-aș vrea să vă faceți o părere proastă despre mine. Mi-a venit o idee: vom sta o zi în plus, așa vom învăța să ne cunoaștem mai bine!

Grégoire își manifestă bucuria. Copiii, concentrați asupra ecranului, n-au nicio reacție. Mă ridic și plec de la masă.

— Scuzați-o, e prea mare bucuria asta deodată, declară vocea trădătorului de Anatole.

Vine lângă mine în camera noastră, unde m-am refugiat. Râde cu lacrimi.

— Ah, draga mea! Parcă ai înghițit un os.

— Sunt bucuroasă că pot amuza galeria. N-o să-mi facă mie program Marie-Proasta, să știi!

Anatole râde și mai tare. Se ține de burtă gemând, îi curg lacrimile pe obraji, nu l-am văzut într-o asemenea stare de multă vreme. Aș vrea ca veselia asta să-l țină mereu. Să nu-și reia niciodată masca tristă. Încetul cu încetul, simt cum mă molipsesc de veselia lui. Mă lupt, jur că mă lupt din toate puterile, dar sunt contaminată. Buzele

mi se desfac, sprâncenele nu mi se mai încruntă și în curând îmi scapă un rictus, un surâs, un râs.

Trei bătăi în ușă ne întrerup. Fără să aștepte răspunsul, Marie-Laure deschide ușa și intră în cameră.

— Putem sta de vorbă?

— Am de ales?

— Nu prea.

Anatole ne lasă singure. Ea se postează în fața mea:

— Nu vreau să mă amestec în problemele voastre de familie. Am înțeles că prezența mea nu este dorită și, la drept vorbind, puțin îmi pasă. Dar trebuie să știi ceva. Nepotul dumitale, soțul meu, te iubește foarte mult. Îmi vorbește adesea despre frumoasa relație pe care ați avut-o când era copil. Se pare că era lăsat regulat în grija dumitale, că îl luai în vacanță, că l-ai învățat să gătească, să danseze, să grădinărească, că erați foarte apropiați. Nu știu ce s-a întâmplat, nici nu este nevoie să știu, dar cred că el are acest drept. Nu-i dai niciodată telefon, iar când îți telefonează el, ești ocupată. Suferă din cauza asta. Îi lipsești. Deci poți să-mi presari sare în cafea sau să-mi pui o farfurie unde vrei, dar nu mă vei împiedica să-ți spun că, orice motive ai avea, ești o bunică fără suflet și o străbunică oribilă.

Ea inspiră, apoi expiră îndelung. Mă las să cad pe pat. Gândurile îmi devin telescopice: micuțul Grégoire în brațele mele, bunica mea țipă la mine, Corinne mă piaptănă lângă trandafiri, mama mă ignoră. Marie-Laure înțelege că nu-i voi răspunde. Fără un cuvânt, se îndreaptă spre ușă. Se pregătește să iasă, când reușesc, în sfârșit, să formulez o propoziție:

— Data viitoare, o să pun și piper.

1975

A murit mama. N-am plâns. Corpul ei a încetat să funcționeze, dar ea încetase să trăiască de zece ani. Din ziua decesului tatălui meu.

Mama avea durerea înscrisă pe față. Ea, care era atât de pioasă, nu se mai ruga, sperând să primească ultima pedeapsă divină.

Funeraliile au avut loc în nord, unde se mutase la sora mea, Lucie. Am mers cu trenul, Anatole, Corinne și cu mine.

A fost trist și totuși vesel. Lucie îmi lipsește mult de când trăiește la celălalt capăt al țării, chiar dacă ne scriem în fiecare lună. Văzând-o atât de fericită cu soțul ei și cei doi fii, inima mi s-a umplut de bucurie.

Am stat acolo o săptămână, apoi ne-am promis să ne revedem repede. Mi-a dat o fotografie cu ei, șoptindu-mi: „Să te uiți la ea dacă-ți va fi dor de mine, draga mea surioară".

Tocmai ne-am întors acasă și primul lucru pe care l-am făcut a fost s-o înrămez și s-o pun pe bufetul din salon, lângă cea în care ne strângem în brațe, la căsătoria ei. Apoi, chiar lângă ea, am pus o fotografie cu mama și tata.

Nu mai am părinți, nu mai sunt fiica nimănui.

Mă simt mică de tot astă-seară.

Anatole sesizează asta și își înmulțește atențiile. Corinne nu mă părăsește nicio secundă. Cuibăriți unul lângă altul, urmărim un nou episod din Paul et Virginie *la televizor. Nu-i nimic special, doar un moment precum cele pe care le trăim des împreună, totuși știu că pe acesta nu-l voi uita niciodată.*

Mă trezesc la ora două noaptea. Lacrimile îmi inundă fața. Inima bate să-mi spargă pieptul. Mă întorc brusc și îmi întind brațele spre Anatole. El este aici. Respiră. În visul meu nu mai exista.

Gestul acesta îl trezește pe soțul meu. Aprinde lumina.

— Ce ai, draga mea?

Mă arunc în brațele lui.

— Am avut un coșmar teribil, dragul meu! Mi-a fost frică, tare frică, dacă ai ști… Promite-mi că nu vei muri niciodată.

— Știi bine că nu-ți pot promite asta, șoptește el mângâindu-mă pe păr.

— Nu-mi pasă, promite-mi!

Îmi ia fața între mâini și o acoperă de sărutări.

Coșmarul meu părea atât de real, încât îmi regăsesc cu greu suflul. Anatole murise și se părea că și eu. Rătăceam prin casă, vorbind cu tăcerea, căutându-i mirosul în cămăși și vocea în memorie. Eram o cutie goală, emoțiile mi se stinseseră. Absența lui era insuportabilă. Eram gata de orice, absolut de orice, ca să mai petrec încă un minut cu el. Un ultim moment ca să-l privesc, nu doar să-l văd, ca să-l ascult, nu doar să-l aud, să-l ating, să-l simt, să fixez toate aceste senzații și să nu le uit niciodată.

Mă gândesc la tata, mă gândesc la mama. Nu mai vreau să cunosc acest vid niciodată.

— Anatole, te iubesc.

— Și eu te iubesc.

Mă ridic și îl fixez cu privirea:

— Eu te iubesc cu adevărat.

— Și eu te iubesc cu adevărat, draga mea.

— Vreau să-ți spun ceva important. Lasă-mă să vorbesc, te rog, nu-mi răspunde. Știu ce vei spune și nu vreau să aud. Promite-mi.

— Îți promit.

Încerc să-mi pun cuvintele în ordine în minte, dar ele se grăbesc:

— Nu voi trăi nicio zi fără tine. Dacă pleci, voi pleca și eu. Fac acest jurământ.

După cum mi-a promis, el nu răspunde. Îl îmbrățișez îndelung, mă culc la loc, îmi trag plapuma peste mine și mă cufund imediat în somn.

CAPITOLUL 20

— Pagina de pe Facebook explodează!

Marius arată ca ieșit din fire când vine la întâlnirea săptămânală de la Cartierul General. Gesticulează cu telefonul în mână, pronunțând cuvinte pe care nu le înțeleg. Nu sunt singura, dacă judec după figurile de crapi eviscerați pe care le arborează vecinii mei.

— Trage-ți sufletul și explică-ne, îl sfătuiește Rosalie. Ești roșu la față ca un fund de babuin.

Marius se supune. Se așază, așteaptă câteva minute să se calmeze (douăsprezece), apoi face un rezumat al situației, încercând să ne inițieze în vocabularul modern. Dacă înțeleg bine, el a creat la începutul mișcării noastre o pagină pe Facebook, cu numele de Octogenialii. Oamenii își pot manifesta sprijinul dacă le place această pagină. Înainte de spectacolul rap, vreo zece persoane ne susțineau. La ora la care scriu aceste cuvinte, sunt mai mult de două sute de mii.

— Este incredibil! Tot timpul primesc mesaje, oamenii sunt de partea noastră, chiar oameni pe care îi cunoaștem. Vă amintiți de domnul Gourion, potcovarul?

— Normal că-mi amintesc! izbucnește Rosalie în râs. În mâinile lui, aș fi vrut să fiu o iapă.

— Ei bine, mi-a scris. Este la Pinsons, căminul pentru vârstnici din spatele bisericii. Spune că acolo toți sunt de partea noastră, ne urmăresc aventurile ca pe serialul *Tânăr și neliniștit*! De fapt, unde este Joséphine?

— La spital, răspunde Gustave. Le citește povești copiilor bolnavi.

— Ah, da? se miră Marius. Nu știam. De când?

— Ah, doar de douăzeci de ani. Dar merge mai des acolo în ultimele luni.

Și eu uitasem de asta. La fel cum nu știam că Marius făcea voluntariat în diminețile de duminică la cantina pentru săraci, că Gustave se dedica marșului nordic și că Rosalie era în continuare celebră pe Broadway. Ne-am pierdut din vedere, deși trăim la o aruncătură de băț unii de alții.

Gardurile vii ne-au răcit relațiile. Accidentul le-a pulverizat.

— Pe scurt, reia Marius. Probabil că rezidenții de la Pinsons nu sunt singurii din partea locului care ne susțin. Voi lansa un apel pe pagina de Facebook și, dacă toate merg cum aș vrea, se va vorbi mult despre viitoarea noastră acțiune.

1975

Spectacolul de sfârșit de an urmează să înceapă. Rosalie ne verifică pentru ultima dată coafurile. Este prima oară când participă și Suzanne, iar îngrijorarea i se citește pe față.

— Nu conta pe mine să-ți dau încredere, îi spun eu, sunt la fel de angoasată ca acum șase ani.

— De ce vă temeți? ricanează Rosalie. Aici nimeni n-o să arunce în voi cu roșii!

O împing ușor, râzând:

— Oho! Acum, după ce a cântat pe cele mai mari scene, Doamna *nu* se mai teme *de nimic!*

— Chiar așa, replică Rosalie. Apropo, când aveți de gând să-mi faceți o reverență?

Rosalie a stat trei ani la New York. A ajuns repede vedeta unui spectacol de varietăți de succes. Vocea, umorul și accentul său au transformat-o în răsfățata Broadway-ului. Îmi trimitea câte o scrisoare pe săptămână. Îmi mărturisea cât era de fericită că și-a realizat visul, adevărata euforie cu care se urca pe scenă în fiecare seară și era aclamată de spectatori și de profesioniști, dar și sentimentul ei de singurătate.

„Oamenilor le place ceea ce reprezint eu. Am zeci de prieteni, care mă copleșesc cu atenții, dar care nu știu nimic despre mine. Pentru ei, eu sunt Rosy, franțuzoaica zeflemitoare și provocatoare, cântăreața în vogă. Nimeni nu mă întreabă cum mă simt. Cu cât lumina e mai puternică, cu atât umbra pare mai întunecată."

Când spectacolul nu s-a mai jucat, lumea începuse să vorbească despre alte dansatoare, mai tinere, mai motivate. Rosalie și-a pus visul american într-o valiză și a luat avionul înapoi. Am așteptat-o la aeroport.

Grupul precedent și-a terminat numărul. În curând e rândul nostru.

Nu i-am propus lui Anatole să vină la spectacol. Am făcut-o în primii trei ani, fără succes. Nu mă împiedică să particip la spectacol și trebuie să mă mulțumesc cu asta.

La ridicarea cortinei, o caut pe Corinne în rândurile publicului. În fiecare an este în primul rând. Se întâmplă să mă însoțească la repetiții, îmi dă sfaturi și mă încurajează, chiar dacă nu-i place dansul. Am încercat s-o înscriu, dar a plâns tot timpul cursului. Preferă natația, pe care o practică la piscina municipală, împreună cu micul Éric și cu Didier, sau cursurile de echitație, pe care le predă domnul Gourion, potcovarul.

Trec în revistă cu privirea primul rând; toate locurile sunt ocupate, dar Corinne nu este. Rosalie mă împinge cu umărul când intrăm în scenă. Cu bărbia, îmi arată fundul sălii. Fiica mea este acolo și îmi face semn cu mâna. Lângă ea, soțul meu îmi face cu ochiul.

Mai mult ca oricând, muzica mă transportă, îmi iau zborul, mă înalț. Sub privirea lui Anatole, sub surâsul Corinnei, înlănțuiesc pașii ca și cum viața mea ar depinde de ei. Mintea a intrat în pauză, corpul este cel care se exprimă, sufletul este cel care desenează.

Toată sala aplaudă. Suzanne are lacrimi în ochi. În public, dragul ei Gustave – la fel. Anatole surâde. Corinne este în picioare.

Îmi tremură picioarele când mă întorc în vestiar. Rosalie mă îmbrățișează îndelung. Mă grăbesc să mă schimb, apoi ies să-mi regăsesc familia.

— Au plecat, îmi spune Gustave, care își revine din emoție, așteptându-și soția. M-am mirat că n-au rămas, dar se pare că Anatole avea ceva de făcut.

Decepția mea este pe măsura bucuriei care a precedat-o. La ce bun să asiști la spectacol, dacă pleci imediat după aceea? Probabil că mi-am imaginat surâsul de pe buzele lui Anatole. Nu i-a plăcut.

Îmi rumeg gândurile tot drumul de întoarcere. Rosalie tună și fulgeră. Dacă soțul meu ar încăpea pe mâna ei, ar încurca-o.

Casa e tăcută, luminile sunt stinse. Mă cuprinde îngrijorarea. A trecut ora cinei, credeam că-mi voi găsi soțul flămând și așteptând să încălzesc mâncarea pregătită după-amiază.

Aprind lumina în salon. Masa este pusă. Vaza mea preferată este plină cu trandafiri. Pornește radioul și vocea lui Édith Piaf cântă La vie en rose. *Am rămas nemișcată în mijlocul încăperii, când hohote de râs ajung până la mine venind din spate. Mă întorc. Soțul meu și fiică-mea ies din bucătărie.*

— Stai jos, mamă, ți-am pregătit un adevărat ospăț.

Puiul este fript prea tare, cartofii nu sunt copți bine, dar este cea mai bună cină din viața mea. Cu siguranță că fiică-mea îmi va reproșa într-o zi că n-am învățat-o să gătească, așa cum m-au învățat pe mine mama și soacra mea. Chiar dacă lucrurile au evoluat în ultimii ani, lumea încă se așteaptă de la o soție să știe să-și hrănească soțul. Adesea m-am gândit să-i transmit rețetele și trucurile mele de gătit, dar nu părea interesată. N-am vrut s-o forțez. Prefera florile, literatura și astronomia; m-am hotărât s-o ajut să-și cultive gusturile. La aproape cincisprezece ani, Corinne știe să butășească trandafiri, i-a citit în întregime pe Hugo, Stendhal și Balzac, cunoaște toate galaxiile, dar nu știe să fiarbă un ou.

— Erai așa de frumoasă pe scenă! îmi spune ea pentru a treia oară.

Savurez aceste dovezi de dragoste pe care nu le mai afișează decât în intimitate.

— Mulțumesc, draga mea.

— Nu-i așa, tată?

Anatole se șterge la gură, dând din cap. N-a făcut nici cel mai mic comentariu despre spectacol.

— Mama ta este întotdeauna frumoasă, fetița mea. Dar astă-seară avea ceva în plus. Strălucea.

CAPITOLUL 21
Acțiunea nr. 4

Parcarea supermarketului este arhiplină, ca în fiecare sâmbătă. Sunt mașini parcate cu două roți pe trotuare sau pe straturile cu flori, claxoanele acoperă insultele, un loc liber devine o circumstanță atenuantă. Toată lumea e grăbită. Un tip înalt și chel încearcă să treacă pe la casa rapidă, cu toate că are douăzeci de articole în loc de cele zece admise. O roșcată se enervează pentru că vânzătorul de pește stă de vorbă în timp ce-i eviscerează dorada. Un om scund și îndesat îi înghiontește pe toți când trece. O mămică și-a pierdut răbdarea la raionul de bomboane. Un cuplu își întoarce privirea de la o gravidă care s-a așezat în spatele lui la rând. Fiecare secundă petrecută aici este o secundă în iad. Oamenii n-au decât o dorință: să plece din scandalul ăsta, să scape de căldură, de lume, să fugă, să ajungă la aer curat.

Este ora cincisprezece fix când intrăm noi în supermarket.

Am ales în unanimitate această oră de la mijlocul după-amiezii, ca să prindem cât mai multă lume.

Marius, Joséphine, Rosalie, Gustave, Anatole și cu mine suntem în prima linie. În spatele nostru, nouăzeci și trei de persoane între șaptezeci și doi și o sută de ani sunt gata de luptă. Fiecare este precedată de un cărucior; asta a fost ideea lui Gustave ca să ocupăm mai mult spațiu.

Când paznicul supermarketului vede mareea umană care se prelinge spre rafturi, corpul îi rămâne pe loc, dar ochii îi aruncă sclipiri de alarmă.

— Pot să vă ajut? ne întreabă el, postându-se în fața noastră.

— Nu, mulțumesc, domnule, răspunde Marius. Am venit să facem cumpărături.

— E promoție mare la pui! adaugă Joséphine.

Trecem cât mai încet posibil, ceea ce nu înseamnă vreo faptă deosebită pentru unii, care par imobili chiar și fiind în mișcare, apoi, conform instrucțiunilor, grupul se disperseazǎ și invazia începe. Niciun raion nu este scutit. Anatole, Joséphine, Rosalie și cu mine suntem repartizați la bricolaj. Joséphine își parchează căruciorul chiar la mijloc și începe să contemple rulourile de scotch.

— Tinere, îl roagă Rosalie pe un client, vrei să fii amabil să-mi dai șurubelnița roșie, te rog? Este prea sus pentru mine.

Clientul se supune.

— Mulțumesc, drăguțule. Of, la naiba, m-am înșelat, în realitate o voiam pe cealaltă, cea cu mâner gri.

Clientul pune la loc prima unealtă și o ia pe a doua.

— Nu, cealaltă, de la dreapta! indică Rosalie.

Bărbatul începe să fie vizibil agasat. Acesta este momentul ales de Rosalie pentru a-i da lovitura de grație.

— Știi, dragul meu, cu ceva timp în urmă eram perfect capabilă să ajung la rafturile de sus, dar îmbătrânind te micșorezi, o să vezi, este îngrozitor, iar dacă ăsta ar fi singurul lucru negativ… sărăcuțul de tine, dacă am un sfat să-ți dau, este să profiți câtă vreme ești tânăr, după aceea nu vei mai fi bun la nimic, te vor durea toate, oasele ți se vor frânge ca sticla, nu vei mai putea dormi fără să înghiți pastile, altele îți vor trebui ca să ți se scoale, de altfel, ceea ce nu-i foarte important fiindcă soția ta nu va mai avea chef de tine, iar pe urmă, trebuie să-ți spun, o să-ți pierzi toți dinții, în cazul tău nu-i prea grav, căci oricum nu sunt prea frumoși, totuși, ți-o spun, este ciudat să-ți scoți proteza în fiecare seară și s-o pui într-un pahar cu apă, dar ăsta nu-i cel mai rău lucru, cel mai rău este mirosul, s-ar spune că…

Clientul nu așteaptă sfârșitul monologului și fuge de Rosalie, care este mândră de isprava ei. N-are nevoie decât de câteva secunde ca

să-și găsească o nouă pradă și să i se adreseze.

Anatole are plăcerea răutăcioasă să-i calce pe oameni pe picioare. Nimeni nu îndrăznește să se lege de o persoană în fotoliu rulant.

În ceea ce mă privește, trec prin fața celor care se uită la produse și mă opresc chiar înaintea lor. Bineînțeles că mă prefac că nu le aud protestele și mă deplasez în același timp cu ei. Nu m-am distrat așa de bine de multă vreme.

Momentul meu preferat este trecerea prin fața caselor. Este ora șaptesprezece. De două ore am invadat supermarketul și exasperarea clienților nu mai ține cont de regulile de politețe. Am fost împinsă și o femeie chiar m-a insultat, dar Anatole al meu m-a răzbunat. Tipa avea pantofi albi.

Mergem cu calm și încetișor spre case, numai vreo zece sunt deschise, desigur că ne împărțim. Majoritatea cărucioarelor nu conțin decât un articol, dar am prevăzut cum să prelungim jocul: plătim cu mărunțiș, avem bonuri de reducere perimate, produse fără cod de bare, cecuri în franci… Aliații noștri și-au luat rolurile în serios.

Când ne reunim afară, probabil oferim imaginea unui grup de bătrâni. În realitate, suntem niște copii care tocmai au făcut o mare poznă și sunt foarte mândri de ea.

1976

Scris în 1978, pe baza amintirilor mele. Ca să nu uit nimic.

Încă n-o știu, dar aceasta este ultima noastră vacanță cu Corinne. Ar trebui să știm dinainte care situații sunt ultimele. Le-am trăi mai intens.

Anul acesta, nu mai plecăm în camping, ca de obicei. Un coleg al lui Anatole i-a recomandat o fermă de închiriat în Morgat, satul vacanțelor noastre de vară. Încă de la sosire, suntem cuceriți de clădirea din piatră cu acoperiș de ardezie.

N-avem timp să ne desfacem valizele, căci Corinne ne duce, alergând, spre faleză, care este la câteva sute de metri. Trăgându-mi cu greu sufletul, despletită, înțeleg imediat de ce era așa de grăbită. Soarele se cufundă în ocean, trimițând reflexe de chihlimbar spre cer.

Ne așezăm amândouă în iarbă și admirăm spectacolul naturii, în timp ce Anatole își continuă plimbarea.

— Mamă, șoptește Corinne, promite-mi că într-o bună zi vom privi răsăritul soarelui din cealaltă parte a oceanului.

— Îți promit, puișor.

Ea își pune capul pe umărul meu. Părul ei îmi zboară în ochi, dar n-o resping. E ca atunci când era mică și dormea cu capul pe mine, împiedicându-mă să-mi văd de treburi.

Corinne a insistat să-l luăm pe Éric în vacanță cu noi. Am pretextat că Suzanne și Gustave vom refuza cu siguranță să ne încredințeze copilul lor, dar în realitate eu eram aceea care nu voiam să-l împart pe al meu cu nimeni. Această pauză estivală este un moment privilegiat, avem la dispoziție timpul care ne lipsește în restul anului, nimic nu ne grăbește, nimic nu ne apasă. Suntem într-o bulă pe care aș dori să n-o spargem niciodată. Mă bucur de cea care este încă fetița mea.

Are deja o voce de femeie, dar privirea tot de fetiță.

Are picioare lungi, pe care le ascunde sub fuste-pantalon largi. Se întinde în fiecare seară în iarbă și ne vorbește despre constelații.

Citește romane de Colette și Jane Austen, ascultă tot timpul L'été indien *și* Hotel California.

Se visează astronaut, inginer sau botanist, îi plac mângâierile când nu durează prea mult.

Spune că ar vrea să fie ca mine, dar îi doresc să fie ca ea.

— Mamă, cred că m-am îndrăgostit, îmi șoptește ea deodată. O mângâi pe obraz. Observasem o schimbare în comportamentul ei, o cochetărie, o grabă nouă.

— Este vorba despre un băiat de la liceu? o *întreb.*

— Nu, este un băiat din Intrare.

Nu sunt decât doi, Didier și Éric. Pe cel din urmă îl consideră drept fratele ei mai mic, deci misterul s-a rezolvat repede.

— Didier?

Surâsul ei îmi răspunde.

— Este ceva reciproc?

— Nici vorbă, el nu știe nimic, mă vede ca pe o copilă.

— Are dreptate să te vadă ca pe o copilă, fiindcă asta ești.

Tresărim auzind vocea lui Anatole în spatele nostru. Nu l-am văzut întorcându-se de la plimbare.

— Ai face mai bine să înveți la matematică decât să alergi după băieți, continuă el.

— Dar nu alerg după băieți, tată!

El scutură din cap:

— Mă decepționezi, Corinne. Când m-ai întrebat dacă poți merge în fiecare zi, pentru o oră, în piațetă, cu ceilalți copii din Intrare, am avut încredere în tine, dar văd că a fost o idee proastă. Nu vei mai merge acolo. Didier este bărbat și tu nu știi de ce sunt în stare bărbații.

— Dar, tată, te rog!

El nu răspunde. Corinne îmi aruncă o privire disperată. Mă ridic și îi iau mâna lui Anatole:

— Ei, dragă, cam exagerezi! Nu face nimic rău, sunt lucruri normale la vârsta ei.

Își retrage brusc mâna:

— N-o mai încuraja. Este fiica mea, trebuie s-o protejez. Într-o zi îmi va mulțumi. Am terminat discuția, să ne întoarcem acasă, începe să-mi fie foame.

CAPITOLUL 22

Grégoire este deja în picioare când mă scol. Stând la masă în fața unei căni goale, în salon, el pare îngrijorat.

— Bunico, vino lângă mine, te rog.

— Îmi dai voie să merg să fac pipi sau trebuie să-mi pun un scutec?

Nu reacționează. Nu-i semn bun. Mă așez în fața lui. Mă privește în tăcere.

— Grégoire, știu că sunt frumoasă, dar mi-ai cerut să iau loc ca să mă admiri?

— Bunico, este adevărat că ești bolnavă de Alzheimer? mă întrerupe el deodată.

— Cine ți-a spus asta? Oamenii vorbesc prea mult… Ești jurnalist, ar trebui să știi că nu trebuie să crezi în zvonuri.

Mă sprijin de masă ca să mă ridic, dar el continuă:

— Tu mi-ai spus asta aseară. Nu-ți aduci aminte?

— Nu văd de ce ți-aș fi spus asta, îi răspund eu sec.

— Pentru că te-am surprins în timp ce plângeai. Mi-ai vorbit despre boala ta, mi-ai împărtășit teama ta.

Nu-mi amintesc deloc de această conversație. Nepotul meu reia timid:

— Mi-ai spus și că mă iubești. Ai uitat?

— Nu exagera, micuțule.

— Bunico…

Închid ochii. Blestematele de lacrimi apar fără să fi fost invitate.

— Nu-i spune nimic bunicului, șoptesc eu.

Drept orice răspuns, Grégoire se ridică, înconjoară masa, se apleacă și mă ia în brațe. Nu opun nicio rezistență.

— Promite-mi asta, repet eu.

Grégoire își slăbește îmbrățișarea și mă privește în ochi. Este nespus de trist.

— Îți promit, murmură el. Chiar dacă eu cred că are dreptul să știe.

— Nu are nevoie de asta.

— Tocmai, bunico. Ce are bunicul? Și nu-mi spune iar că-i vorba de artroză, aproape că nu mai poate merge și mi-a cerut să-l aștept în mașină când l-am însoțit la spital. Nu sunt prost.

Fac un salt cu un an în urmă, în cabinetul neurologului. Anatole își ridica greu piciorul drept de câtva timp. Am pus asta pe seama imensei oboseli care nu-l mai părăsea, dar medicul nostru l-a trimis la un specialist. După mai multe analize, ne-a primit ca să ne anunțe diagnosticul. Întârziase, îmi amintesc că am bombănit pentru că se închidea merceria și nu mai aveam timp să-mi cumpăr nasturi pentru pulover.

Nu auzisem niciodată de boala Charcot, dar numele m-a liniștit. Semăna cu Chariot, nu putea fi foarte rău.

— Se mai numește și scleroză laterală amiotrofică, a precizat neurologul. Este o boală care produce o degenerare a neuronilor motori. Aveți forma spinală, care începe cu extremitățile.

A luat o hârtie și a făcut o schemă explicativă, cu toate simptomele. Paralizie progresivă. Amiotrofie. Pronostic sumbru. Nu există tratament eficace.

Grégoire mă ascultă ca atunci când era mic și îi spuneam povești cu dragoni și cavaleri sau preferata lui, cea cu regele Midas, care transforma în aur tot ce atingea.

— Cât timp îi mai rămâne? mă întreabă el până la urmă, cu voce tremurândă.

Mă gândesc la ultima noastră discuție cu neurologul, la acele cuvinte pe care aș vrea ca maladia Alzheimer să mi le șteargă din

minte.

— Boala evoluează repede, băiete. Optsprezece luni, doi ani în cel mai bun caz.

1977

Corinne se întâlnește cu un pletos din Cité des Mimosas. Directoarea liceului m-a convocat să-mi spună că a lipsit mai multe zile de la școală. Am urmărit-o pe fiica mea într-o dimineață. A coborât din autobuz la trei stații după cea de la școală. El o aștepta cu motoreta, purtând blugi foarte evazați. L-a sărutat, s-a urcat pe portbagaj și au dispărut cu un vâjâit asurzitor.

Nu i-am spus nimic lui Anatole. A făcut multe eforturi în ultimii ani, încearcă să se adapteze evoluției societății, a început să mă ajute la bucătărie și adeseori strânge masa, dar, când vine vorba de fetița lui, ideile sale sunt aceleași.

Am așteptat-o pe Corinne în camera ei. Anatole nu se întorsese încă. Ea mirosea afum de țigară și a piele.

— Mamă, de ce ești în camera mea?

— Vreau să vorbesc cu tine.

— E ceva grav? m-a întrebat, lăsând geanta jos.

I-am făcut semn să se așeze pe pat, lângă mine. M-a ascultat.

— Draga mea, mă întreb de azi-dimineață cum să încep această conversație. M-am gândit să te întreb ce ai învățat azi la liceu, dar cred că onestitatea e cea mai bună metodă. Știu că ai o relație de dragoste, știu că lipsești adesea de la școală.

S-a schimbat la față. Neliniștea a lăsat loc furiei.

— Aiurea! a țipat ea. Nu știu despre ce vorbești.

— Corinne, am vorbit cu doamna Lafuge, de aceea te-am urmărit azi-dimineață.

S-a ridicat dintr-o săritură:

— M-ai urmărit? M-ai urmărit?

— Da, te-am urmărit, i-am răspuns calm. Am luat același autobuz ca și tine, l-am văzut pe băiatul cu părul lung.

— N-ai dreptul să mă spionezi!

Am tras aer adânc în piept:

— Draga mea, știi cât de mult te iubesc, dar te sfătuiesc să schimbi tonul. Nicio lege n-o împiedică pe o mamă să se asigure că fiica sa minoră nu se pune în pericol. În schimb, pentru că pari foarte informată în privința dreptului, îmi imaginez că știi că părinții sunt responsabili pentru copiii lor până la majorat. Și nu vei fi majoră decât peste un an.

Corinne a lăsat capul în jos.

— Tata este la curent? a murmurat ea.

— Nu. Nu-i voi spune nimic dacă-mi promiți să te întorci la liceu. Nu te pot împiedica să te vezi cu băieți, deși aș fi preferat să alegi unul care nu seamănă cu un cocker. Dar te pot împiedica să-ți distrugi viitorul. Ești o elevă bună, îți place să studiezi, asta-i șansa ta. Nu-ți uita visurile. Știu o fetiță care dorea foarte mult să trăiască în America și o mamă căreia i-ar plăcea mult să meargă să-și petreacă vacanța la fiica ei.

Lacrimi grele curgeau de-a lungul obrajilor Corinnei.

— Dar îl iubesc, mamă!

— Nu mă îndoiesc, i-am răspuns, mângâind-o pe păr. Iar dacă și el te iubește, va înțelege că nu-ți vei sacrifica studiile pentru el. Cum îl cheamă?

A suspinat pe loc.

— Philippe.

— Se poartă frumos cu tine?

— Sigur că da, e foarte atent cu mine, știi, mă iubește.

— Are tot interesul s-o facă, pentru că știu și un tată care ar fi în stare să-l lase fără coamă.

Secretul n-a fost ținut mult timp. O scrisoare anonimă a venit într-o marți dimineață. M-am întors mai târziu de la dans, Anatole a deschis-o. Am recunoscut imediat scrisul Françoisei, fiica Suzannei și a lui Gustave, care probabil se răzbuna pe Corinne după o mulțime de certuri.

— Tu știai? m-a întrebat el, palid.

— Dragă, calmează-te.

— M-ai mințit? V-ați aliat contra mea, m-ați mințit împreună?

Am încercat să argumentez, să-i explic că era normal, la vârsta Corinnei, să cunoască primele emoții erotice. N-a vrut să audă de nimic. A telefonat la serviciu să anunțe că va lipsi, apoi, după-amiaza, a mers s-o aștepte pe fiica noastră la ieșirea de la liceu. Ea este cea care mi-a povestit continuarea.

Nu-l văzuse pe tatăl ei, fiindcă se uita la Philippe, care o aștepta în fața porții, călare pe motoretă. A sărit de gâtul lui. Tocmai se sărutau când Anatole a prins-o de braț. Tânărul a vrut să se interpună și rău a făcut.

— Ce vârstă aveți, tinere? a întrebat Anatole.

— Douăzeci de ani, domnule.

— Deci sunteți vinovat de corupere de minoră. Vă interzic s-o mai vedeți pe fiica mea, altfel veți ajunge la închisoare, ați înțeles?

— Dar, domnule, eu…

— Ați înțeles bine?

— Puteți să mă băgați la pușcărie, dar eu tot o voi iubi.

Anatole a rămas înlemnit un moment, apoi apus mâna pe ghidon și a scuturat motoreta din toată puterea, după care a tras-o pe Corinne spre mașină. Nu și-a mai descleștat dinții pe drumul de întoarcere.

— Mergi în camera ta, a ordonat el intrând în casă. Ești pedepsită până la noi dispoziții. Nu-l vei mai vedea niciodată pe vagabondul ăsta.

Scena a avut loc aseară. Azi-dimineață, camera Corinnei este goală. A lăsat o scrisoare pe pat.

„Tată, ești prea sever și mă împiedici să-mi trăiesc tinerețea. Mamă, tu accepți tot ce hotărăște tata. Vă iubesc, dar m-am săturat. Mă înăbuș, am nevoie de aer. Nu mă mai întorc, plec să trăiesc cu Philippe.”

CAPITOLUL 23

Le Monde a consacrat o pagină întreagă Octogenialilor. Ziarul este pe masă în Cartierul General, toți suntem aplecați asupra lui, minunându-ne de amploarea pe care a luat-o mica noastră rebeliune de cartier.

Jurnalistul a venit să ne vorbească după cea de-a treia acțiune a noastră. Câțiva clienți filmaseră invadarea supermarketului și postaseră filmele pe internet. N-am înțeles totul, dar se pare că multe persoane le-au văzut și astfel redacția a aflat despre existența noastră. Un ziarist a venit cu un fotograf. A durat mult până s-a realizat fotografia, mereu era cineva care închidea ochii sau se uita în altă parte, eu aveam și crampe. Ne așteptam doar la o menționare în ziar, dar am rămas uluiți.

Articolul relatează începutul luptei noastre, ne sunt dezvăluite numele, ca și diferitele noastre acțiuni. Marius este descris drept lider și citat pe mai multe rânduri. Se umflă atâta în pene, încât ai crede că e gata să nască tripleți. La sfârșitul articolului, primarul își prezintă propria versiune a faptelor: o școală este un lucru minunat, înseamnă viață, înseamnă blablabla. Rosalie i-a înnegrit intervenția cu markerul.

În fotografie, noi suntem în piațetă, iar Intrarea Colibri este în spatele nostru. Într-o cutie din garaj, am o fotografie aproape identică, făcută exact acum cincizeci și cinci de ani. Nu-i nevoie s-o privesc ca să mi-o amintesc cu claritate. Acolo suntem mai numeroși. Suntem tineri și zâmbitori. Gustave face o grimasă, Joséphine este lipită de Gaston, Suzanne îl are în brațe pe micuțul Éric, Anatole îi întrece pe toți cu un cap, Marie încearcă să-l rețină pe Didier, care ar prefera să fugă. Îmi vine greu să cred că suntem aceleași persoane, în același loc.

— Primesc mesaje fără încetare, declară Marius, uitându-se pe telefon. Oamenii ne scriu pe Facebook, nici nu reușesc să citesc totul.

— Suntem niște staruri! exclamă Joséphine. Vorbesc despre maioul meu roz?

— Nu, vorbesc despre modestia ta, îi replică Rosalie.

— Nu râde, o întrerupe Marius, imaginează-ți că am primit trei cereri în căsătorie pentru Joséphine. Una singură pentru dumneata.

Rosalie dă din umeri.

— Cereri în căsătorie? se miră Anatole. E-adevărat?

Marius dă din cap:

— Da, sunt oameni care ne propun să ne găzduiască, alții care vor să ne trimită bani, este și o doamnă care vrea să organizeze o tombolă pentru a ne ajuta să ne finanțăm lupta. Și nu vă mai spun de toți cei care vor să ni se alăture la următoarea acțiune. Vom reuși, camarazi! Primarul va ceda, nu se poate altfel.

— Da’ de unde! bombăne Gustave, care n-a spus nimic de la început. Primarului nici nu-i pasă de bufoneriile noastre, parcă am vorbi la pereți.

Toate privirile se întorc spre el. Gustave morocănos și grosolan este ceva inedit.

— Ești în toane proaste, motănel? întrebă Rosalie.

Gustave se bosumflă:

— Mi-a telefonat fiică-mea.

— Este o veste extraordinară! strigă Joséphine, distrugându-mi timpanul. De când n-a mai vorbit cu dumneata?

— De douăzeci și trei de ani, răspunde Rosalie în locul lui. Și ce dorea Miss Univers?

Gustave scutură din cap.

— Nici nu vă imaginați ce fericit am fost s-o aud. Credeam că m-a iertat, în sfârșit, că vom recupera timpul pierdut. M-am desumflat

după două secunde. Era glacială. Mi-a spus că am depășit vârsta când puteam fi ridicol, că suntem un grup de clovni jalnici și că aș face bine să profit de ocazie și să obțin un preț bun pe casa mea, apoi să mă duc la căminul de bătrâni.

Tace, cu capul plecat. Anatole îl bate pe umăr.

— N-am putut s-o sufăr niciodată, spune Rosalie în cele din urmă. Încă de mică era o pacoste.

— Oh, termină! se supără Joséphine.

Nu mă pot împiedica să intervin:

— Te înșeli, Rosalie, era o fetiță drăguță. Dar trebuie să recunoaștem că a ajuns proasta proastelor.

— Ei bine, o să sărbătorim apariția acestui articol! exclamă Marius, ca să ne distragă atenția. Am șampanie pusă la rece și așteptam ocazia.

E întuneric când s-a terminat întâlnirea și pământul nu mai este stabil. Strângem sticlele goale și vesela și o luăm în direcția caselor. Fotoliul lui Anatole merge în zigzag. Rosalie cântă în gura mare, Marius suflă cu toată puterea în saxofon, Gustave vorbește cu cadrul său de mers, Joséphine numără stelele. Eu nu mă mai opresc din râs. Râd de câteva ore. Se pare că este la fel ca mersul pe bicicletă: asta nu se uită.

— Mi-au lipsit vecinii, spune Anatole intrând în casă.

Închid ușa fără să răspund. Noroc că n-am băut un pahar în plus, altfel aș fi fost în stare să mărturisesc că și mie mi-au lipsit.

1978

Suntem așezați în rândul al treilea. În primul, Gustave își stăpânește lacrimile, în timp ce Suzanne plânge de bucurie. În fața altarului, fiica lor, Françoise, se unește cu cel pe care-l iubește.

O generație întreagă a crescut de la venirea noastră în Intrarea Colibri. Eram tineri căsătoriți cu mintea plină de planuri. Françoise exista doar la stadiul de dorință, Corinne era o speranță, Didier, un fetus, și iată-i pe toți la vârsta pe care o aveam noi atunci. Își vor construi un cămin, îl vor umple cu amintiri, își vor face relații cu vecinii lor și, peste alți ani, noi vom fi în rândul al șaselea, asistând la cununia propriilor lor copii.

Corinne este domnișoara de onoare a Françoisei. Îmbrăcată într-un taior crem și cu pantofi cu tocuri, nu-și pierde prietena din ochi. Cu șase luni mai devreme, se măritase cu Philippe. Am aflat asta de la Françoise, căci se împăcaseră. Noi nu fuseserăm invitați. S-au cununat singuri, la primărie, însoțiți doar de martori. Am plâns timp de două zile.

După ce a fugit de acasă, Anatole a vrut să facă plângere contra lui Philippe pentru corupere de minoră. Eu l-am convins să se răzgândească: asta n-ar face decât să complice relațiile. La început a fost furios. Refuza să i se vorbească despre fiica sa. Îl părăsise, redeschizând propria rană a părăsirii de către tatăl său, când era copil. Și mie îmi era ciudă pe ea, chiar dacă îi puteam înțelege revolta. De când era mică de tot, Corinne era îndrăgostită de libertate. Cu timpul, ne-am potolit amândoi. Françoise mi-a dat numărul de telefon al Corinnei. O sunam regulat. Locuia în apartamentul lui Philippe, în oraș. Renunțase la studii și se angajase ca secretară. Părea fericită, dar o simțeam rezervată. Într-o seară, a venit acasă. A bătut la ușă. Anatole a strâns-o tare în brațe. Sentimentul absenței înlocuise furia.

Profita de o plecare în deplasare a lui Philippe. El n-o lăsa să vină să ne vadă. Anatole îi vorbise într-un mod lipsit de respect, nu-l putea suporta.

— Vă iubesc, dar îl iubesc și pe el. Nu-l pot trăda pe soțul meu.

A plecat plângând. Nici măcar nu se așezase pe scaun. O luase pe Poupina, păpușa ei de când era fetiță.

Mirii ies din biserică în aclamațiile invitaților. Suzanne și Gustave își îmbrățișează îndelung fiica, care nu le mai poartă numele. Mireasa se aruncă în brațele fratelui său, Éric. Mirele surâde fericit. Familia s-a mărit.

Toți locuitorii din Intrarea Colibri sunt prezenți. Marie și André, de-abia întorși din India, savurează prezența lui Didier, însoțit de soția sa și de copilul lor. Joséphine este emoționată, Rosalie așteaptă paharul de vin de la banchet, Marius este foarte prezentabil. Blanche a cerut divorțul săptămâna trecută și s-a instalat la fiica lor, Sophie. De ceva vreme, planau întrebări și circulau zvonuri: dacă saxofonul lui Marius nu se mai auzea, țipetele răsunau adesea.

Intrăm în mașini ca să mergem la restaurant, când ne depășește Corinne, de mână cu Philippe. Ne adresează un mic surâs.

— Bună ziua, draga mea! șoptesc eu.

Ei se opresc, ne oprim și noi, o strâng în brațe pe fiica mea, care îmi lipsește atât de mult. Brațele ei îmi înconjoară mijlocul.

Anatole este emoționat. Îi întinde mâna lui Philippe, care i-o strânge dând din cap.

— Sunt încântat să vă văd, declară soțul meu. V-am trimis două scrisori, nu știu dacă le-ați primit. Țineam să-mi cer scuze pentru purtarea mea de anul trecut. M-am temut pentru fiica mea și am vrut s-o protejez. Pare fericită cu dumneavoastră, am dori să fim în bune relații. Vă rog să mă iertați.

În privirea Corinnei o văd pe fetița care coboară în grabă scările în dimineața de Crăciun. Îl privește pe soțul meu surâzând. Asta este ceea ce aștepta. Philippe își trece mâna prin păr:

— Am primit scrisorile dumneavoastră. M-ați umilit și scuzele nu schimbă nimic. Corinne este soția mea, puteți continua s-o vedeți sau să-i

telefonați pe ascuns, este tot ce vă rămâne. Hai să mergem, Coco.

CAPITOLUL 24

Grégoire a insistat să jucăm jocul de dame chinezesc. El le-a ales pe cele verzi, ca atunci când era mic. Ceea ce s-a schimbat, totuși, este faptul că a uitat regulile. Deci nu-l deranjează să sar peste mai mulți pioni la rând sau să refuz una dintre mutările lui „pentru că este interzisă”. Tocmai am câștigat a cincea oară la rând.

— Chiar n-am noroc, șoptește nepotul meu.

— Este un joc de gândire, dragul meu, nu-i vorba de noroc. Sunt mai inteligentă decât tine, trebuie să accepți asta.

Râde și își aranjează pionii ca să înceapă o nouă partidă. Așa se pare.

— Până la urmă, ai găsit caietul? mă întreabă el.

— Care caiet?

— Caietul cu rețete pe care-l căutai peste tot azi-dimineață. Voiai să faci un sufleu, spuneai că bunicul îl adoră și că ea avea o rețetă bună, dar n-am înțeles despre cine vorbeai.

Nu răspund, privind fix tabla de joc. Grégoire înțelege. Un fragment din viața mea mi s-a șters din memorie. Dar ceea ce mă sperie cel mai mult este că apar semne noi. Nu am niciun caiet de rețete. Singurul pe care-l cunosc este cel pe care-l avea mama lui Anatole, când locuiam la ea. Notase în el toate felurile de mâncare pe care îi plăcea să le pregătească cu grijă; era și rețeta unui sufleu cu brânză după care se dădea în vânt soțul meu.

Îl las pe Grégoire să câștige partida. Anatole se trezește din siestă și vine lângă noi. Este în formă.

— Așadar, bunica a trișat iar? glumește el.

— Puțin, răspunde Grégoire, căruia nu-i place să piardă. De fapt, bunico, am uitat să-ți spun: poți să nu mai scrii, dacă vrei.

— Să nu mai scriu?

— Da, știi, ți-am propus să-ți scrii mărturia pentru a o difuza și a sensibiliza publicul față de cauza voastră. Te văd scriind uneori, deci presupun că o faci, dar nu mai este nevoie. Eu continui să scriu foiletonul luptei voastre în ziar, dar lumea vă sprijină deja mai mult decât puteam spera. Nu va mai fi nevoie să publicăm mărturia ta.

O fac pe bosumflata, „Mi-am pierdut timpul, ai fi putut să-mi spui mai devreme!", dar, în realitate, asta n-are mare importanță. Grégoire crede că scriu pentru a aduce o mărturie despre lupta noastră. Nu i-am spus că se înșală, dar de la bun început am făcut-o din alt motiv. Va afla destul de curând.

1979

Este ultima lună din vacanța noastră în Bretagne. Cu această ocazie, luăm prânzul în localul nostru preferat din Morgat, cu vedere spre mare. Mă temeam de acest sejur. Vara trecută, prima fără Corinne, a fost dureroasă. Drumul de pe faleză mi s-a părut mai puțin frumos fără exclamațiile și întrebările ei despre America.

Anul acesta, n-am lăsat loc pentru nostalgie. Anatole și cu mine am avut o mulțime de activități: plimbări, ieșiri cu barca în larg și vizitarea împrejurimilor. Seara adormeam epuizați, cu mintea plină de amintiri. Eram fericiți în trei. Am redevenit doi. Au fost necesare câteva reajustări, dar redescoperirea vieții în cuplu are ceva înviorător. Nici măcar n-avem patruzeci și cinci de ani, este timpul să ne facem noi planuri.

— Vreau să lucrez.

Anatole își ridică privirea de pe lista de bucate:

— Poftim?

— Vreau să lucrez. Mă plictisesc de când Corinne nu mai este acasă, am nevoie de o ocupație. Colega Josephinei iese la pensie și postul e vacant. Trebuie clasate actele și înregistrați elevii, sunt absolut capabilă să fac asta.

Soțul meu se întoarce la citirea listei pentru desert. Alege pe îndelete ce dorește, îi transmite ce a ales ospătarului și mă privește, în sfârșit.

— Draga mea, știi că tatăl meu ne-a părăsit când eram foarte tânăr. Mama, odihnească-se în pace, s-a trezit singură, fără niciun venit, cu un copil de crescut. S-a descurcat cum a putut, apelând la niște asociații sau la familia ei, dar nu putea fi vorba să lucreze. Asta nu se făcea. O femeie trebuia să se ocupe de căminul ei, mai ales dacă avea copii. Am crescut înconjurat de femei: bunica, mătușile, verișoarele mele. Toate, fără excepție, spuneau același lucru. O femeie nu trebuie să meargă la lucru, la fel cum un bărbat nu trebuie să se ocupe de treburile casei. Eu sunt de acord cu ele și cred serios că, dacă bărbații și femeile încep să-și inverseze rolurile, lumea

va ajunge rău. Fără îndoială că asta se datorează educației mele, nu pot să știu, dar asta e situația. Degeaba încerc să văd lucrurile altfel, nu reușesc. Dar observ că lumea evoluează și te observ pe tine, mai ales. Nu voi uita niciodată surâsul tău de la spectacolul de dans. Știu că ai nevoie de libertate ca să fii fericită. Fiica noastră, care te-a moștenit, m-a învățat asta în mod dureros. Nu suntem de aceeași părere, dar a mea nu-i mai importantă decât a ta. Nu credeam că voi ajunge să spun asta într-o bună zi, dar, dacă crezi că-ți va face plăcere să lucrezi, nu mă voi opune.

Când Anatole mi-a cerut mâna, abia îl cunoșteam. Îl găseam frumos, cultivat și charismatic, dar nu știam ce fel de om este. Căsătoria era ca un joc de noroc, descopereai ce-ai câștigat după ce-l jucai. În ajunul căsătoriei noastre, întrebările îmi năvăleau în minte. Și dacă era violent? Și dacă era infidel? Și dacă îl decepționam? Orice era posibil, dar, după douăzeci și patru de ani de căsătorie, pot să afirm că am câștigat premiul cel mare la jocul de noroc. Anatole este cârtitor, poate sta îmbufnat ca un copil, uneori este încăpățânat și n-am văzut pe nimeni așa de atent la detalii. Dar nu cunosc o persoană mai loială, mai corectă, mai dreaptă, mai generoasă ca el. Totuși, calitatea pe care o prefer la el este capacitatea de a se pune sub semnul întrebării. De-a lungul anilor, l-am văzut deschizându-se, documentându-se, încercând să înțeleagă, dând dovadă de empatie, l-am văzut dezvoltându-se. Am cunoscut un băiat tânăr, acum trăiesc cu un bărbat.

Dacă cineva îmi va citi vreodată caietele, mă va taxa fără îndoială drept o sentimentală, pe bună dreptate. Dar să știți că iubirea nu-i niciodată ridicolă. Ridicol e să nu îndrăznești să-i dai toată strălucirea pe care o merită.

CAPITOLUL 25

După-amiază simt o nevoie irezistibilă să mă duc în piațetă. Ca și cum m-ar chema, ca și cum ar avea un mesaj pentru mine. Am visat-o toată noaptea. Nu reușesc să accept ideea că ar putea să dispară. Prima dată când am călcat pe iarba ei, nu era decât o piațetă drăguță. A devenit mult mai mult decât atât. Este locul unde arunc ancora, pluta mea, pământul noii mele vieți, ea a adăpostit temerile mele de proaspătă soție, nașterea prieteniilor, toate serile în care am râs, primii pași ai copiilor noștri, dar și primele lor țigări, a adăpostit toate secretele, speranțele și durerile noastre, este pretutindeni în memoria mea.

Când ajung în dreptul brazilor, un monstru frizat încearcă să mă asasineze.

— Rosalie, ar fi bine să-ți ții canișul, dacă nu vrei să-l învăț să zboare.

Rosalie, care stătuse dincolo de copaci, se apropie, cu țigara în gură.

— N-ai decât să încerci, darling, și vei ajunge cu fruntea-n țărână.

Resping ușurel câinele cu piciorul, căci prefer să fiu prudentă cu vecina mea, și o iau în direcția opusă, când îmi atrage atenția o lumină din Intrare. Îmi mijesc ochii și impresia mi se confirmă:

— Rosalie, uită-te! Este lumină la Marie și André!

Casa de la numărul 6 nu este locuită. La început, Marie și André reveneau din când în când ea să aerisească, să curețe și să-și întrețină căminul. A trecut multă vreme de când nu i-am mai văzut. Am aflat de decesul Mariei din ziar, acum doi sau trei ani.

Fără să mă gândesc, renunț la plimbare și mă grăbesc spre Intrare. Rosalie mă prinde de braț.

— Ce vrei să faci singură acolo? Îi înveți să zboare pe hoții din casă?

— Atunci vino cu mine și să căutăm întăriri.

Nu se lasă rugată. În liniște, ca să nu ne audă intrușii, mergem să cerem ajutor de la vecinii noștri, apoi ne îndreptăm spre casa Mariei și a lui André. Ca să nu riscăm nimic, ne-am înarmat. Marius cu o bâtă de baseball, Rosalie cu un vătrai pentru cărbuni, Gustave cu un topor, eu cu o furcă.

— Joséphine, chiar crezi că te poți apăra cu o cârpă? șoptește Rosalie, ridicându-și ochii la cer.

— E primul lucru pe care am pus mâna, se apără ea. Pentru muște e foarte bună.

— Mai bine luai un cuțit de unt, murmur eu.

— Sau o unghieră, râde pe înfundate Gustave.

Anatole își postează căruciorul în fața porții.

— Dacă văd pe cineva, țip ca tucanul, ne anunță el.

— Ca tucanul? întreabă Marius. De ce ca tucanul?

— Ei bine, pentru că nu vă pricepeți la ornitologie, voi imita sirena de alarmă.

— Toată lumea e gata? întreabă Marius vorbind încet.

Aprobăm, deși cred că pot afirma că toți vrem să fugim să ne ascundem acasă. Când Anatole a emis ideea să chemăm poliția în loc să ne jucăm de-a justițiarii, am preferat mândria în locul rațiunii.

Frica n-are timp să dureze: poarta scârțâie în așa hal, încât se deschide o fereastră și apare un cap de om.

— Ce faceți aici? strigă capul.

— Didier? Tu ești? întreabă Marius, deși știe răspunsul.

Fereastra se închide, apoi, după câteva secunde, se deschide ușa. Didier vine lângă noi, în grădina părinților săi. La lumina lampadarului, îmi dau seama că a plâns.

— Nu mai pot avea liniște din cauza voastră?

— Am văzut lumină și am crezut că sunt niște hoți, explică Gustave.

— Ei bine, sunt eu, am venit să triez lucrurile părinților mei. Golesc casa, tata a murit luna trecută.

Vestea ne șochează. Umerii lui Marius se lasă și mai jos. Era cel mai apropiat de acel cuplu.

— Îmi pare rău, Didier, spuse el.

— Dacă te putem ajuta cu ceva, adaugă Joséphine.

Îi pun stângaci mâna pe umăr. Se dă înapoi.

— N-am chef să vorbesc despre asta cu voi. Vreau să fiu singur.

Didier ne întoarce spatele și intră din nou în casa copilăriei sale. Revenim în tăcere la casele noastre. Marius ne propune să facem o pauză în acțiunile noastre, pentru a respecta durerea primarului. Acceptăm. Înainte de a intra în casa ei, Joséphine, emoționată, se întoarce spre mine și spre Rosalie și ne ia în brațe.

1981

Romy, profesoara de dans, mi-a telefonat azi-dimineață. Era agitată și mi-a cerut să vin s-o văd la sală, când ies de la birou. M-am gândit la asta toată după-amiaza, deși aveam mult de lucru. Joséphine este internată la spital după ce a căzut de la trapez. Și-a fracturat șoldul. Când am mers s-o vizitez, m-a primit cu un zâmbet: „Se pare că am ajuns prea bătrână pentru trapez! O să încep să mă antrenez la parașutism".

La colegiul la care lucrăm, toată lumea spune că Joséphine este o originală. Dacă ăsta e un compliment, sunt de acord, dar adesea percep o nuanță de sarcasm în cuvintele lor. Să împărțim același birou este o bucurie. Pare întotdeauna mirată, este nostimă mai ales când nu încearcă să fie, vorbește singură și își răspunde, clasează dosarele după culoare și bate la mașină cu degetele inelare, pentru că altfel ele nu servesc la nimic. Nu trece nicio zi în care să nu-l evoce pe dragul său Gaston. Doi dintre colegi au riscat făcându-i curte, iar ea i-a respins fără menajamente, indignată că n-au ghicit că inima sa era dată pentru totdeauna altuia.

Împreună cu ea și cu Suzanne am adoptat de acum înainte un ritual de la care nu ne abatem decât în caz de necesitate absolută: în fiecare sâmbătă seara, după cină, ne întâlnim la Rosalie. Fiecare aduce o prăjitură sau o băutură, apoi ne povestim pe rând cum a decurs săptămâna, așteptând începutul serialului. Atunci se face liniște și ne cufundăm cu plăcere în aventurile familiei Ewing din Dallas.

Când ajung, o găsesc pe Romy așteptându-mă în fața sălii municipale. Pare îngrijorată.

— Mulțumesc că ai venit, Marceline! Îmi pare rău că te-am deranjat, dar am nevoie de dumneata. Vino cu mine, te rog.

Mă supun și mă duce la vestiarul pe care-l cunosc foarte bine. O rochie lungă albastră și pantofi cu tocuri mici mă așteaptă pe bancă.

— Te rog să te îmbraci cu rochia asta și să vii în sala de dans.

Romy nu este genul de persoană căreia să i te opui. Fac ce mi-a spus, punându-mi o mie de întrebări.

Este singură în sală când intru.

— Închide ușa, te rog, Marceline.

Mă supun încă o dată. Tresar descoperindu-l pe Anatole, ascuns în spatele ușii. Îmi zâmbește, îmbrăcat într-un costum negru.

Nu înțeleg nimic. Am construit mai multe scenarii, dar soțul meu nu făcea parte din ele.

Romy dă drumul la muzică. Anatole îmi întinde mâna:

— M-am gândit că poate ți-ar plăcea să dansăm împreună.

1982

Nu credeam să retrăiesc asta. Iubirea aceasta imediată, care face să ți se pună un nod în gât și îți dă aripi.

Corinne ne-a sunat azi-dimineață. Philippe a fost de acord să mergem la clinică.

Bebelușul este minuscul, am uitat cum e să ții în brațe o făptură atât de mică. Are părul negru și ochii care îi caută pe ai noștri. Bărbia îi tremură și își ține pumnișorii strânși. Are pielea ca mătasea și nasul adorabil. Geme în timp ce doarme și țipă când i-e foame. Face să strălucească ochii mamei sale, surâsul tatălui și lacrimile bunicului.

Este cald, moale, aș vrea să-l țin pentru totdeauna, așa micuț, în brațe.

Grégoire are o zi și inima mea este plină de se revarsă.

CAPITOLUL 26

Săptămâna trecută, Anatole s-a întors foarte pesimist de la consultația la neurolog. Nu mi-a spus tot ce-i zisese doctorul, am văzut că încerca să mă cruțe, dar îl cunosc bine.

— A purta această luptă, împreună cu vecinii noștri, este pentru mine ca o cură de întinerire, mi-a spus înainte de cină. Dar, în realitate, lupt pentru tine. Dacă ne vor fi demolate casele, asta nu voi mai apuca să văd.

— Taci din gură, nu vreau să aud așa ceva, i-am replicat, vârându-i o lingură cu supă în gură.

— Ascultă-mă, dragă, te rog.

Am pus jos lingura și m-am lăsat pe spătarul scaunului, cu brațele încrucișate.

— Nu mi-e frică de moarte, a continuat el. N-am fost mințiți, știam de la început că vine și un sfârșit. Mă cred norocos. Am făcut un drum lung și am avut norocul să te întâlnesc în cale. Sunt mai mult de șaizeci de ani de când suntem împreună, dragostea mea. Îți dai seama că de când suntem împreună n-am dormit niciodată unul fără celălalt?

Mi-am strecurat mâna în a lui, sperând că o poate simți.

— Doar n-o să mă plâng pentru că o boală a hotărât să-mi tulbure asfințitul, a continuat el. Sunt fericit. Doar două lucruri aș vrea să mai fac ca să pot pleca împăcat.

— Despre ce este vorba? am întrebat, cu un nod în gât.

— Vreau să fiu sigur că te vei descurca fără mine. Casa asta este veche, trebuie refăcute acoperișul și fațada, nu mai spun de izolație. Nu mai sunt capabil să mă ocup de asta. Nu sunt naiv, tu nu vrei să-mi spui, dar și tu ești bolnavă. Nu voi fi liniștit dacă plec și te las aici. Știu că nici nu vrei să auzi vorbindu-se de asta, dar aș dori să

mergem să vizităm un cămin pentru vârstnici. Rezidența Pinilor are faimă bună. Ne-am putea muta acolo împreună, pentru început.

Mi-am retras mâna și am cufundat lingura în supă.

— Și al doilea lucru?

A arborat zâmbetul său cuceritor:

— Vreau s-o revăd pe Corinne.

Rezidența Pinilor este ca și mine: nu-și merită reputația. Stéphanie, o infirmieră, ne conduce prin coridoare.

— Am ajuns în aripa „Bora-Bora”, recită ea, o putem recunoaște după culoarea albastră. Fiecare aripă are un nume care te face să visezi la călătorii.

Și mirosul te îndeamnă la călătorii. Stéphanie deschide o ușă și ne invită să intrăm.

— Iată o cameră standard. Aici e baia, acolo dulapul, fereastra care dă spre liceu și patul medical. Puteți aduce câteva obiecte de mobilier ca să vă simțiți ca acasă, veți fi vizitați cu regularitate de doamna Monin, o să vedeți ce confortabil este aici.

Privirea lui Anatole mă imploră să fugim. Nici nu-mi trebuie mai mult.

— Vă mulțumesc foarte mult pentru timpul dumneavoastră, domnișoară, îi spun eu, dar nu suntem interesați.

Își întrerupe monologul, mirată:

— Nu vreți să vă terminați vizita? Știu că este cam greu pentru unele persoane să se imagineze locuind aici, dar rezidența noastră este una dintre cele mai primitoare din regiune.

— Nu îndrăznesc să mi le imaginez pe celelalte, las eu să-mi scape, parcurgând cu privirea camera minusculă și întunecată.

— Dumneavoastră ne-ați contactat, replică ea vexată. În orice caz, avem o listă de așteptare pentru mai multe luni.

— Atunci este perfect! trage Anatole concluzia, pornind cu fotoliul pe coridor.

În drum spre ieșire, trecem prin fața unei încăperi mari, unde mai mulți locatari se uită la televizor. Unii dorm, alții gem, un domn mai tânăr ca mine mă prinde de braț spunându-mi „Mamă". Când se deschide ușa de ieșire, mă cuprinde o imensă ușurare.

Grégoire ne așteaptă în fața mașinii. Ne privește insistent, așteptându-ne reacția.

— Nu vreau să trăiesc într-un astfel de loc, afirmă Anatole.

— Nici eu.

— Cu atât mai bine, spune Grégoire, ajutându-l pe bunicul său să intre în mașină. În ciuda temperamentului bunicii, aș prefera să vă iau la mine decât să vă las aici.

— Atunci poate ne vom gândi la asta, zic eu punându-mi centura.

Rareori am fost așa de bucuroasă să vin acasă. Îmi pun geanta în dulapul de la intrare și mă îndrept spre bucătărie, sperând că Anatole a uitat de a doua dorință.

— Marceline, n-am terminat!

Mă gândesc un moment să simulez că nu-mi amintesc, la urma urmei ar fi credibil, dar știu ce importanță are pentru el.

— Nu-i telefonez eu, mormăi încet.

— Nu, o sun eu. Dar aș vrea să fii lângă mine.

1983

Este prima dată când sunt coafată „La Rosy". Rosalie și-a deschis salonul săptămâna trecută și decorațiunile interioare sunt tipice pentru ea. Un tonomat difuzează melodii de jazz, oglinzile sunt înconjurate de spoturi, iar pereții, acoperiți de fotografii cu ea în culmea carierei.

— Așadar, presupun că-ți păstrezi eternul tău păr lung tăiat drept?

Confirm. Am încercat o dată să mă tund scurt, la sfatul unei prietene. În oglindă parcă îl vedeam pe tatăl meu, iar rimelul nu-i stătea bine.

Nu-i trebuie mult Rosaliei ca să abordeze subiectul ei favorit din acea perioadă:

— Aveam dreptate! Jeanine a plecat azi-dimineață.

— Ei, zău?

— Așa cum îți spun! Suzanne mi-a spus; a întâlnit-o plecând cu valiza în mână.

Jeanine s-a căsătorit cu Marius acum doi ani. Este exact opusul Blanchei, ca și cum el ar fi vrut să anuleze trecutul.

— Vrea să ceară divorțul, continuă Rosalie.

— Și ea? Dar ce face el, de-l părăsesc femeile?

— Nu vorbește decât despre el, nu se interesează de ele, nu le satisface în pat și le înșală de îndată ce are ocazia. Ah, și îi put picioarele!

Eu fac ochii mari. Rosalie izbucnește în râs.

— Nu fi șocată, darling! Trebuia să-l testez ca să înțeleg de ce a plecat Blanche. Ar trebui să-mi mulțumești, căci acum știm datorită sacrificiului meu.

Rămân mută. Prietena mea vorbește rar despre relațiile sale cu bărbații, chiar dacă știu că acestea nu sunt rare. Rosalie afirmă că ființa umană nu-i făcută să-și petreacă toată viața cu aceeași persoană. „De ce să te mulțumești cu o acadea, când poți ronțăi toate dulciurile?", m-a întrebat ea

într-o zi. Îi înțeleg punctul de vedere, chiar dacă prefer să am grijă de dinții mei.

— Marius este un bărbat frumos, reia ea, dar le confundă pe femei cu saxofonul lui. Crede că este destul să urmezi partitura pentru ca ele să înceapă să cânte. N-a găsit clapele magice, dacă înțelegi ce vreau să spun.

— Înțeleg, îți mulțumesc pentru imagine.

— Ești atât de mironosiță, darling. Ai merita să te tund scurt.

Îmi pare rău pentru Marius. Deseară o să-i duc o porție de mâncare, o să fac mai multă decât de obicei. Nu este un om ușor de suportat, pierde multă energie plângându-se de condițiile sale de muncă, de guvern, de primăria care nu întreține piațeta cum trebuie, dar nu e rău din fire. L-am văzut străduindu-se ore întregi să-l ajute pe un șofer rămas cu mașina în până în piațetă, l-am văzut făcând insolație pentru a-i ajuta pe André și Marie să-și repare acoperișul după o furtună, l-am văzut punându-se în patru labe ca s-o facă pe calul pentru fetele sale care râdeau, nu pot crede că-și merită soarta.

— Nu fi îngrijorată pentru el, declară Rosalie ca și cum mi-ar citi gândurile. Pariez că și-a găsit deja următoarea soție și că ea nu va întârzia să se mute în Intrarea Colibri.

Anatole mă așteaptă în grădină când mă întorc. Prin fereastra deschisă, ajunge la mine plânsul unui copil. Alerg înăuntru, nepotul meu este întins pe jos, stacojiu, cu fața inundată de lacrimi. Îl iau în brațe și mă întorc spre soțul meu. El scutură din cap dezolat:

— Avem o mică problemă.

CAPITOLUL 27

Corinne pare fericită să-și audă tatăl. Ea ne telefonează des, noi n-o sunăm niciodată.

O întreabă cum o duce. Ea și James au ajuns în noua lor casă, la trei ore distanță de noi, la două minute de casa lui Grégoire. Dezrădăcinarea este totală, după atâția ani de viață în Statele Unite. Au o grădină mare, se vor simți bine acolo, la pensie.

Ne vorbește puțin de Grégoire, ne mărturisește ce amintiri frumoase are el despre noi, este bucuroasă că ne-am regăsit.

Întreabă ce fac eu. Atunci el îi spune. Despre el, despre mine. Sănătatea care își face valiza. Viitorul care se micșorează. „Am dori mult să te revedem, Corinne”, șoptește Anatole.

Îi răspunde vidul. Convorbirea a fost întreruptă. El sună din nou. Răspunde robotul telefonic. Îi lasă un mesaj. Așteptăm toată seara. Ea nu ne sună.

CAPITOLUL 28

Este ora nouă dimineața. Chiar înainte să deschid ușa, știu că ea este cea care bate.

Are părul scurt și riduri în jurul ochilor. Are unghiile roșii și gura la fel. Are un zâmbet timid și lacrimi pe obraji.

Corinne este aici și lacătul inimii mele explodează.

1984

Corinne n-a avut încotro. Philippe a plecat cu o vecină. Ea nu-și mai revenea, nu avea puterea să se ocupe de Grégoire. I-am propus să se întoarcă la noi, dar a refuzat.

— Dacă Philippe se răzgândește, vreau să mă găsească acasă.

Grégoire s-a agățat de piciorul mamei sale. Nu împlinise doi ani, dar înțelesese.

Asta se întâmpla acum trei luni.

Corinne ne telefonează de două ori pe săptămână ca să afle ce face fiul ei și să ne spună ce mai face ea. Urmează un tratament psihiatric care o ajută să depășească despărțirea.

Am încercat să-l încredințăm pe Grégoire unei doici cât timp eram la serviciu. În prima zi, a plâns de dimineața până seara. Am sperat că a doua zi va fi mai bine. A doua zi a plâns de dimineața până seara. Am sperat că în ziua următoare va fi mai bine. În ziua a treia, a plâns de dimineața până seara. Mi-am părăsit slujba.

Anatole s-a dus să discute cu Philippe. S-a întors cu un ochi învinețit.

— El are doi ochi învinețiți, m-a asigurat.

Sunt îngrijorată pentru fiica mea. Am fost s-o văd duminica trecută, este numai piele și os. Am deschis toate ferestrele, fiindcă ea trăiește în aburi de alcool și în fum de țigară.

Grégoire este un băiețel afectuos, aș putea să-l privesc zile întregi cum vorbește cu trenulețul său de lemn într-o limbă pe care numai el o înțelege, cum își pune mâinile grăsuțe pe obrajii mei, cum mănâncă cireșe din grădină, cum râde când câinele Rosaliei îi linge vârful nasului, cum adoarme cu Poupina strânsă la piept. În ziua în care va pleca, inima mea se va sfâșia ca o foaie de hârtie, dar voi fi liniștită. El va fi la locul lui, lângă mama sa.

Trag încet ușa camerei, având grijă s-o las întredeschisă. Se teme de întuneric.

— Gata, a adormit, îi spun lui Anatole, mergând lângă el în salon.

— Marceline, nu se mai poate așa. Corinne piere sub ochii noștri, trebuie să facem ceva ca s-o ajutăm.

— Știu, dar nu văd cum. Să lăsăm timpul să-i domolească durerea.

El se ridică brusc.

— Dar n-avem timp. Băiețelul are nevoie de părinții lui. Tatăl lui nu se interesează de el, fiind prea ocupat să-și trăiască povestea de dragoste, iar maică-sa parcă și-a pierdut mințile.

— Ești dur cu ea. Este răvășită.

— Dar copilul? El nu-i răvășit?

De-abia și-a terminat fraza, că izbucnește în lacrimi. Și le șterge cu ciudă. Mă ridic și-l îmbrățișez cu blândețe. Suspinele i se întețesc. Situația asta îi redeschide rănile din copilărie. Îi trebuie câteva minute ca să se liniștească. De-abia atunci îi promit să găsesc o soluție.

A doua zi, sunt la Corinne dis-de-dimineață.

— Trebuie să stăm de vorbă, îi spun pe un ton sec. Dar mai întâi du-te să te speli pe dinți, ai mare nevoie de asta.

O aștept la intrare când iese din baie, după duș. Am început să-i strâng câteva lucruri.

— Ce faci? spune ea mirându-se la vederea grămezii de haine de la picioarele mele.

— Eu, nimic. Tu vii să stai la noi.

— Nici vorbă, răspunde ea îndreptându-se spre bucătărie.

Oprind de braț, obligând-o să stea față-n față cu mine.

— Corinne, ascultă-mă cu atenție. Nu ți-e bine deloc, și nici fiului tău. Trebuie să vă ajute cineva. Ai de ales: ori te întorci acasă, ori cerem să fii internată la spital.

CAPITOLUL 29

Este ca și cum n-ar fi plecat niciodată. E ceva visceral.

La telefon era ușor de rezistat. Nu putea să mă împace doar cu sunetul vocii ei. Dar mirosul, surâsul, privirea ei, gropița din obraz… Fetița mea există încă.

Nu vorbim despre ceea ce s-a întâmplat. Uneori chiar nu vorbim deloc, timp de mai multe minute. Suntem împreună, asta-i tot.

A avut un șoc văzându-ne. A încercat să-l mascheze, dar o cunosc. Ne-am îmbrăcat în corpurile noastre de persoane în vârstă.

Anatole îi povestește vizita de la căminul de vârstnici, cu multe exagerări. Ea râde:

— Sunteți nebuni! N-o să vă las acolo. M-am întors cu adevărat.

Îmi ia mâna. Mă las în voia ei. Vreau s-o cred, dar semnalul meu de alarmă mai clipește încă.

Ne povestește cum a trăit de cealaltă parte a Atlanticului, despre vinderea restaurantului mai repede decât era prevăzut, despre prietenii săi, despre soarele care îi va lipsi. Era fericită acolo. Fetița de pe faleză și-a realizat visul.

— De ce v-ați întors în Franța? o întreb.

— Pentru Grégoire. Nu mai suportam să fiu departe de el.

Știu asta atât de bine.

Se interesează de sănătatea noastră, încercăm să n-o speriem, dar, chiar și în porții mici, veștile sunt alarmante. Plânge foarte mult. Bâiguie câteva scuze, regrete, Anatole o întrerupe:

— Am pierdut deja destul timp, n-o să-l mai pierdem tot analizând trecutul.

Ne promite că se întoarce repede, cu trenul ajunge rapid, doar trei ore și ceva. De îndată ce vor fi terminat să se instaleze în noua casă,

James și ea vor veni să stea în camera albastră. Ne îmbrățișăm îndelung. O urmărim cu privirea până la poartă. Se întoarce spre noi:

— Știți ce ar fi nemaipomenit?

Anatole și cu mine scuturăm din cap.

— Să mergem cu toții la ferma din Morgat.

CAPITOLUL 30

Ne-am adunat cu toții la Cartierul General să dezbatem dacă e necesară lansarea unei noi acțiuni, dată fiind situația actuală a primarului. Grupul este împărțit în două: cei care cred că putem face o mică pauză și putem profita de acoperirea mediatică deja importantă, și Rosalie, hotărâtă să nu renunțe la război:

— Ah, bravo! Didier v-a înduioșat și sunteți gata să vă părăsiți casele. Vă știam fraieri, dar nu credeam că sunteți în halul ăsta.

Sunt de acord cu ea; la urma urmei, primarul nu-și face scrupule să ne arunce în stradă, cu problemele noastre cu tot, dar n-o să-i fac plăcerea să mărturisesc asta. Singură contra tuturor, vocea lui Rosalie se evaporă și luăm hotărârea să-l lăsăm pe primar în pace un timp.

— Am mai multe cereri de interviu, ne anunță Marius, consultându-și telefonul. Cele mai multe pentru presa regională, dar și asta e ceva.

Se întrerupe brusc și devine livid.

— Marius, ești OK? spune Josephine îngrijorată.

— Nu știu… cred că da, se bâlbâie el. Tocmai am primit un mesaj de la Jean-Pierre Pernaut pe Facebook. Vrea să ne invite la telejurnal.

— Bineînțeles! izbucnesc eu în râs. Azi-dimineață eu am luat micul dejun cu Dalida.

— Și de ce nu? întreabă Joséphine.

— Nu poate fi el, afirmă Gustave. Jean-Pierre Pernaut are altceva de făcut decât să contacteze un grup de bătrâni rebeli. Are echipe speciale pentru asta. Trebuie să fie cineva care-și bate joc de noi.

Marius ridică din umeri. Sunt uluită de credulitatea lui. Sunt sigură că el crede că deodorantul cu mosc le atrage pe femei.

— Vom fi programați repede, ne replică el. Îmi cere un număr de telefon la care poate suna.

— Dă-i numărul meu, propune Rosalie. Întotdeauna am zis că Jean-Pierre e sexy.

Marius tastează pe ecran și își pune telefonul în față, fără să-l scape din priviri. Joséphine este foarte nerăbdătoare. Mă ridic să plec din grupul ăsta de copii, când răsună melodia *Internaționalei.* Marius răspunde fără întârziere și pune telefonul pe *speaker.*

— Cartierul General al Octogenialilor, vă ascult.

— Bună ziua, sunt Jean-Pierre Pernaut. Sunteți liderul grupului?

— Marius, la dispoziția dumneavoastră, se umflă el în pene. Dar în ceea ce vă privește, ce-mi dovedește că sunteți chiar cel care pretindeți că sunteți?

Interlocutorul începe să râdă.

— Nu-mi recunoașteți vocea?

— Ba da, admite vecinul nostru. Dar poate sunteți un imitator bun.

— De acord, atunci. Cum vă pot dovedi identitatea mea?

— Lăsați-mă să mă gândesc un minut.

Marius își ia telefonul, scotocește în memoria lui, apoi reia conversația:

— Vă voi pune o întrebare. Trebuie să-mi răspundeți imediat, nu veți avea timp să căutați pe internet. Dacă sunteți într-adevăr cel care pretindeți că sunteți, veți ști răspunsul.

— Foarte bine, spune celălalt pe un ton amuzat.

— În ce oraș v-ați născut?

— Amiens, răspunde interlocutorul fără întârziere.

— Sunt încântat, domnule Jean-Pierre Pernaut. Acum putem discuta.

1986

Se împlinesc în curând doi ani de când Corinne și Grégoire stau la noi. Ne-am reconstruit viața de fiecare zi în jurul acestei familii noi și trebuie să mărturisesc că-mi face mare plăcere să mă ocup de ei.

Fiica mea lucrează la un restaurant din centrul orașului, este chelneriță. Începe lucrul dimineața devreme, dar nu lucrează seara, aceasta a fost condiția pe care a pus-o ca să poată avea timp pentru fiul ei. Se simte mai bine. Philippe a ajutat-o. Să uiți un bărbat care pleacă fără explicații, fără nicio grijă (dar cu o altă femeie), înlocuindu-și viața dinainte cu una nouă, înlocuindu-și copilul dinainte cu unul nou, nu este așa de greu. N-a vrut niciodată să-l revadă pe Grégoire. „Asta i-ar face rău copilului, nu trebuie să-l tulburăm", a argumentat el. Micuțul l-a așteptat multă vreme pe tatăl lui, pe care îl visa și despre care vorbea în jocurile lui, apoi din ce în ce mai rar, apoi deloc.

De un timp, Corinne se vede cu un coleg, James. Vorbește puțin despre el, dar zâmbetul cu care-și însoțește cuvintele este elocvent.

— Bunico, a fost așa defrumoooos! exclamă Grégoire, sărindu-mi în brațe la ieșirea de pe scenă.

Spectacolul de sfârșit de an tocmai s-a terminat. Am dansat de două ori: prima dată cu prietenele mele, a doua oară – cu soțul meu. Anatole a început să guste coregrafiile noastre în doi. Nu lipsește de la nicio lecție, chiar insistă să mergem în zilele în care n-am energie. Este destul de înzestrat pentru asta, trebuie s-o spun, mai ales pentru tangou, care este dansul meu preferat. Când îl dansăm, uit de tot ce ne înconjoară, nu mai existăm decât noi, mâinile lui, privirea lui, pielea lui. Grégoire ne însoțește la fiecare repetiție și ne încurajează cu vocea lui firavă. Este cel mai mare admirator al nostru.

— Sunteți minunați amândoi, confirmă Corinne, îmbrățișându-ne la vestiar. S-ar zice că de-abia v-ați întâlnit.

— Terminați cu dulcegăriile, intervine Rosalie ridicându-și ochii la cer. Mi se strepezesc dinții.

Ne întoarcem târziu acasă, după ce am luat cina la noua braserie din oraș. În salon sunt înșirate trenulețul de lemn al lui Grégoire, niște bile și câteva cărți pe care Corinne le începe fără să le termine. Anatole bombăne uneori, fiindcă îi place ca toate lucrurile să fie la locul lor, dar eu văd în asta dovada că există viață în această casă. Micuțul doarme în brațele bunicului său. Îl lasă pe pat, Corinne îi scoate pantofii, în timp ce eu închid obloanele. Închidem ușa cu grijă, noapte bună, dragul nostru micuț.

În fiecare dimineață, îl duc pe Grégoire la grădiniță. Cu mânuța în mâna mea, îmi povestește despre prietenul lui, Jérôme, despre bilele pe care le-a câștigat, mă întreabă de ce norii nu cad din cer și de ce am riduri pe frunte, afirmă că mă iubește până la soare și că va sta mereu cu mine și cu mama sa. În fiecare dimineață, fac o călătorie de douăzeci de ani înapoi în timp, când fiica mea îmi făcea aceleași promisiuni, și nu regret șansa de a putea retrăi aceste momente prețioase.

Viața este ciudată. Am crescut cu certitudinea că fericirea este suspectă, că este anticamera nefericirii. După o cină veselă sau după un weekend agreabil, tata făcea crize de furie. Am învățat că trebuie să fiu mereu în gardă, căci răul așteaptă, ascuns, să meargă totul bine ca să ne ia pe nepregătite. Întotdeauna o parte din mine nu se poate împiedica să se pregătească pentru ce-i mai rău, ca și cum asta ar putea atenua impactul nenorocirii când ar izbucni în viața mea. Dar, de-a lungul anilor și al deceniilor, gândirea mea s-a nuanțat. Am aflat că uneori, fericirea este anticamera fericirii. Am aflat, mai ales, că inversul e adevărat: binele așteaptă, ascuns, ca totul să meargă rău ca să ne ia prin surprindere.

CAPITOLUL 31

Am închiriat un microbuz ca să mergem la Paris. Grégoire este la volan. Cântă, e bucuros, are impresia că această consacrare i se datorează puțin și lui: este primul care ne-a dedicat un articol. De-ar putea să se bucure în tăcere!

Gustave a adormit cu capul sprijinit de geam, cu gura deschisă.

Anatole, așezat lângă mine, completează careuri de cuvinte încrucișate.

Rosalie admiră peisajul.

Marius o ajută pe Joséphine să învețe să folosească telefonul mobil pe care tocmai l-a cumpărat.

— Darling, o interpelează Rosalie, chiar crezi că optzeci și trei de ani este vârsta potrivită pentru a te interesa de noile tehnologii?

— Vârsta n-are nicio importanță, replică ea înainte de a i se adresa lui Marius: Cel mai mult îmi doresc să pot trimite fotografii.

Marius se avântă în explicații din care nu înțeleg nimic. Rosalie mă privește cu subînțeles. Mă fac că nu văd, dar presupun că ne punem aceeași întrebare: cui vrea Joséphine să-i trimită mesaje?

Îmi pun dopurile de urechi, îmi sprijin capul pe umărul soțului meu și închid ochii. Nu știu cât timp am ațipit, sunt trezită de râsete.

Microbuzul este blocat în ambuteiaje. Din rândul din stânga, dintr-un autocar, niște elevi s-au luat la întrecere cu Gustave la strâmbături. Joséphine, absorbită de noua ei jucărie, nu le dă atenție. Datorită sfaturilor lui Marius, este pe cale să creeze o pagină pe Facebook pentru asociația din care face parte.

— Copiii de astăzi sunt așa de prost-crescuți, scrâșnește Marius.

— Iar dumneata, atât de învechit! îl repede Rosalie.

— Sunt doar un om educat, replică el. Fiicele mele nu s-ar fi purtat niciodată așa.

Rosalie ricanează:

— Vorbești despre cele două fetițe care mi-au vopsit-o în roz pe Norma, cățelușa mea?

Îmi amintesc de acel episod. Rosalie era distrusă, credea că niciodată canișul ei nu va reveni la culoarea lui normală. Ca să se răzbune, le dăduse gemenelor tartine de ciocolată umplute cu muștar.

— N-are nicio legătură, era vorba de artă, replică dur Marius.

O exclamație pune capăt duelului verbal. Gustave fixează autocarul școlar cu ochii cât cepele. Doi băieți și-au dat jos pantalonii și și-au lipit fundul de geam, provocând ilaritatea colegilor lor. Rosalie își desface centura și se întoarce spre ei:

— O să le arăt sânii, asta-i va calma!

— Ba ascunde-ți merele uscate, o să-i sperii, îi spun.

— Am o idee mai bună, propune Anatole.

După două minute, ne-am scos toți protezele dentare și le-am adresat elevilor cele mai frumoase surâsuri. Gustave, zelos, își face proteza să clămpăne cu degetele. Copiii par dezgustați, unul dintre ei se preface că vomită. Nu putem vedea mai mult, circulația devine fluidă și autocarul se distanțează.

— De-acum înainte, își vor ține fundurile la locul lor, conchide Rosalie.

— Marius, întreabă Joséphine, trebuie să stau în profil?

— Ce vrei să spui cu asta?

— Facebook îmi cere o poză de profil.

Grégoire râde tare de tot. Îmi pun la loc dopurile de urechi. Drumul va fi lung.

CAPITOLUL 32

Este a doua oară când venim la Paris. Am o amintire proastă despre prima oară. Din grupul nostru, numai Rosalie și Marius cunosc capitala. Grégoire, care și-a făcut studiile aici, comentează monumentele pe lângă care trecem. În fața Turnului Eiffel, Joséphine este în extaz:

— Ce frumos e!

— Ai putea să-l escaladezi în maioul tău roz, îi propun.

Rosalie se ascunde ca să pufnească în râs. Joséphine se ocupă iar de telefonul ei.

Este aproape ora șaptesprezece când ajungem la hotel. Mă doare tot corpul și mor de foame. Am făcut o oprire în drum ca să ne potolim foamea, dar n-am mâncat nimic. Urmând sfaturile competente ale nepotului meu, mi-am comandat un Big Mac. Dar n-am reușit să deschid gura destul de mare ca să mușc din el.

Locuim la primul etaj. Soțul meu și cu mine avem camera cea mai mare, ăsta-i avantajul fotoliului rulant. După călătoria asta extenuantă, ne hotărâm să ne odihnim înainte de a merge la cină.

— Bun venit în paradis, păpușă! îmi urează Anatole, făcându-mi cu ochiul. Îți voi oferi o noapte de neuitat.

— Merg să dorm cu Joséphine, îi răspund, mimând fuga.

Anatole râde. N-am dormit la hotel decât de trei ori, în anii nouăzeci, cu ocazia concursurilor de dans. Nu-mi prea place, mă simt dezarmată în fața mulțimii de servicii. Sunt incapabilă să părăsesc camera fără să fi făcut curat. N-o să uit niciodată ce figură a avut recepționerul când am coborât să-i cer un aspirator. A fost bine că am insistat, era o grămadă de praf pe sub pat.

Scot repede lucrurile din valiză. Pun hainele în dulapuri și obiectele de toaletă în baie. Ne mai rămân două ore până la

întâlnirea cu restul grupului. Anatole, întins în pat, îmi face semn să vin lângă el. Mă culc alături, cu capul pe umărul lui.

Din copilărie, mă tem de moarte. Nu sunt un caz izolat, aproape toată lumea se teme de ea. Totuși, adesea oamenii se tem de necunoscut, de neant, de faptul că lumea care exista înaintea lor va continua să existe și după ei. Mie nu mi-e frică de neant. Gândul că lumea va continua să existe și după mine mă reconfortează. Uneori mă uit la un copac, la o clădire, la un copil și mă gândesc că el va fi încă aici după aceea. Nu, ceea ce mă sperie, ceea ce mă îngrozește este gândul că nu-i voi mai vedea pe cei pe care-i iubesc. În special pe Anatole. Sunt în amurgul vieții, am trăit mai mult de șaizeci de ani cu soțul meu, am fost împreună în fiecare zi, în fiecare noapte, și încă mai vreau. Nu mi-e de ajuns.

Am consultat odată o doamnă psiholog. Era după decesul mamei. Fobia pusese stăpânire pe viața mea, fiecare moment frumos era stricat de gândul că poate era ultimul, că totul se va termina într-o zi. M-a ascultat în tăcere, apoi, la sfârșitul consultației, mi-a pus întrebarea la care încă mă gândesc adesea:

— Viața ar avea aceeași valoare dacă ar fi veșnică?

Cu vârsta, teama s-a micșorat în mintea mea. Se mai manifestă din când în când, dar nu mă mai paralizează. Am văzut atâtea persoane secerate în plină tinerețe, încât nu mă pot plânge că am ajuns la capătul drumului. Să ajungi bătrân este un privilegiu. Mai presus de toate, am înțeles că viața n-ar fi atât de prețioasă dacă ar fi veșnică. Fără această clepsidră într-un locșor din capul nostru, cu siguranță că n-am mai încerca să profităm de fiecare clipă, să creăm momente frumoase, să apreciem ce ne oferă existența.

După ce câștigi experiență, după ce încasezi lovituri, lucrul acesta se confirmă. Cu cât ne apropiem mai mult de linia de sosire, cu atât suntem mai conștienți de lucrurile care contează cu adevărat și de ce

este nesemnificativ. Suntem mai atenți. N-am dat niciodată atâta atenție lucrurilor frumoase care mă înconjoară ca acum, de când am intrat în ultima linie dreaptă. Picăturile de ploaie care ricoșează din sol, o albină care bâzâie, frumusețea liniștii, melodia unei voci iubite, magia unui corp care trăiește, sclipirea soarelui în perlele de rouă, cântecul unei mierle, mângâierea vântului. Suntem înconjurați de minuni.

Rămân un timp întinsă pe patul moale, ascultând cu mâna inima iubitului meu, ridicându-mi-se capul în ritmul respirației sale. A ațipit. Am furnicături în braț.

Rosalie, Joséphine, Marius și Grégoire sunt deja la recepție când coborâm pentru cină. Rosalie și-a pus atâta fard pe pleoape, încât abia poate deschide ochii. Gustave încă n-a coborât.

— Am rezervat o masă la un mic restaurant de la colțul străzii, ne anunță Grégoire. În felul ăsta nu-i nevoie să mergem cu microbuzul.

— Sper că nu-i unul dintre cele la care aștepți ore întregi până ești servit, mormăie Marius. Nu vreau să mă culc târziu, trebuie să fim mâine în formă. Jean-Pierre Pernaut se bazează pe noi, camarazi!

— Gustave întârzie, suspină Rosalie. O fi adormit.

— Mă duc după el, anunță Marius, îndreptându-se spre ascensor.

După puțin timp, se întoarce singur:

— Nu mi-a deschis.

— Nu-i normal! exclamă Joséphine. I s-a întâmplat ceva.

— N-avem decât să-i cerem recepționerei să ne deschidă ușa, propune Anatole.

Trecând de la vorbă la faptă, ne îndreptăm spre recepție. Recepționera ne ascultă cu atenție și declară:

— Nu pot deschide ușa clienților fără motiv, îmi pare rău.

— Bine, dar poate că prietenul nostru este în pericol! strigă Joséphine.

Angoasa mă contaminează și pe mine. Fără să mă îndoiesc deloc de credibilitatea mea, mă aud spunându-i tinerei:

— Dacă nu deschideți, spargem ușa.

Fără să renunțe la zâmbetul său, ea repetă:

— Nu pot deschide ușa clienților fără motiv, îmi pare rău. În orice caz, dacă vorbiți despre domnul care folosește un cadru de mers, l-am văzut urcând într-un taxi la puțin timp după ce ați sosit.

1987

Suntem în salonul Rosaliei la tradiționala noastră serată de sâmbătă. Episoadele din Dallas *s-au terminat, dar noi continuăm să ne întâlnim. Joséphine a pregătit o tartă cu roșii, pe care o degustăm vorbind despre noua logodnică a lui Marius sau despre noua coafură – hidoasă – a Mariei. Absenții sunt o sursă de conversație inepuizabilă.*

Suzanne este mai puțin vorbăreață decât de obicei. Rosalie se îngrijorează:

— Nu arăți prea bine, dragă! Au început să te obosească glumele lui Gustave?

— Ah, nu! replică imediat Suzanne. Sunt mereu uimită de optimismul lui: nimeni nu râde niciodată de farsele lui, și totuși el nu renunță. Soțul meu este un erou.

Joséphine râde pe înfundate:

— Pe mine mă face să râd. Dar nu i-o arăt, altfel s-ar culca pe lauri.

— Atunci ce te preocupă? întreabă iar Rosalie.

— Am o mică problemă de sănătate, răspunde Suzanne încet, după care izbucnește în lacrimi.

Ne ridicăm toate brusc și o înconjurăm pe prietena noastră.

Când se calmează, în sfârșit, după două pahare pline pe care i le-a servit gazda noastră, ne dezvăluie teribila veste. Ieri i-a fost diagnosticat un cancer la sân. Medicii afirmă că tumoarea a fost descoperită devreme și că tratamentele actuale sunt eficace, dar Suzanne nu mai poate dormi.

— Dar de ce nu ne-ai spus nimic, dragă? o întreabă Rosalie. Cred că ai fost atât de îngrijorată în timpul cât îți făceai toate analizele!

— Am adoptat tactica struțului, făceam totul ca să nu mă gândesc la asta. Preferam să nu vorbesc, de frică să nu se transforme în realitate. Numai Gustave știe. Nu le-am spus încă nimic copiilor. Françoise are destule griji cu cel mic, iar Éric se pregătește de nuntă.

— O să învingi nenorocita asta de boală! exclamă Rosalie, umplându-ne paharele.

— Suntem alături de tine și te susținem, adaugă Joséphine, mângâind-o pe spate. Poți conta pe noi.

— Da, suntem prietenele tale! afirmă Rosalie. Nu-i așa, Marceline?

Nu răspund. Nu sunt capabilă. Sunt încă în stare de șoc, înlemnită de această veste. Cum e posibil? Cum poate fi soarta atât de crudă? O înțeleg pe Suzanne, resimt angoasa ei. Să nu spui nimic ca să nu se transforme în realitate. Mă ridic încet, fac câțiva pași și mă prăbușesc pe canapea. Cele trei prietene nu mă lasă din ochi.

— Marceline, nu spui nimic?

— Nu pot, reușesc eu să șoptesc.

— Bine, dar Suzanne are nevoie de noi! se enervează Rosalie. Până la urmă, ce ai?

Închid ochii, trag îndelung aer în piept și gem:

— Am cancer la sân și eu.

CAPITOLUL 33

Recepționerul a sunat la trei firme de taximetrie până a găsit-o pe cea care trimisese taxiul pentru Gustave. Înțelegem totul de îndată ce aflăm care îi era destinația. Luăm hotărârea să amânăm cina și să mergem să ne căutăm prietenul. Stomacul meu se opune acestei decizii, dar sunt singura care îl aud.

La bordul microbuzului, toată lumea tace. Anatole mă ține tot timpul de mână.

Poarta de la Père Lachaise este închisă. Ne trebuie câteva secunde ca să-l descoperim pe Gustave, așezat într-o stație de autobuz, lângă intrarea în cimitir. Grégoire oprește în dreptul lui. Fără să spună o vorbă, Gustave își pliază cadrul de mers și se urcă în vehicul. Marius îi pune mâna pe umăr.

— E în regulă, amice? întreabă el.

— Îi promisesem s-o fac.

Gustave a cunoscut-o pe Suzanne la un bal. Când au dansat prima dată, au făcut-o pe melodia *L'hymne à l'amour.*

— Este cântăreața mea preferată, a murmurat ea la urechea lui.

Instantaneu, Édith Piaf a devenit și cântăreața favorită a lui Gustave. Un pick-up și discul de vinil cu *La vie en rose* au fost primele lucruri pe care le-au cumpărat când s-au mutat împreună. Niciun disc de-al ei nu le lipsește din colecție, cântăreața a fost prezentă în fiecare moment din viața lor. La a zecea aniversare a căsătoriei lor, Gustave i-a dăruit Suzannei un bilet la concert. Ea i-a făcut același cadou. Îmi aduc aminte de durerea Suzannei la moartea cântăreței. Era de neconsolat, parcă pierduse pe cineva apropiat.

— I-am promis Suzannei că vom merge într-o zi la mormântul ei, suspină Gustave. Îmi vorbea des despre asta, ținea mult la acest lucru. Nu mă grăbeam, credeam că avem destul timp. Am ajuns

chiar înainte de închidere, n-am mers niciodată așa de repede. Am depus pe mormântul lui Édith un buchet de bujori. Erau florile preferate ale Suzannei.

Joséphine își șterge lacrimile:

— Dacă am învățat ceva în viață, este faptul că a face plăcere celor pe care îi iubești este un lucru ce nu trebuie amânat. Gaston al meu visa să meargă în Italia, țara sa natală. Eu nu mă gândeam decât să facem un copil, Italia putea să mai aștepte. Când spui „E prea târziu”, trăiești cel mai intens regret.

Îl strâng de mână pe Anatole. Dintre toate cuplurile care locuiau în Intrarea Colibri, doar noi ne mai avem unul pe altul.

— Am cunoscut pe cineva, adaugă timid Joséphine.

— Nu ne așteptam deloc la asta, o ironizează Rosalie.

— Mă hotărâsem să nu mă mai îndrăgostesc. Dar, ce vreți, promisiunile făcute ție însuți sunt singurele pe care le poți încălca fără să rănești pe nimeni.

— Cine e? întreabă Marius.

— Nu-l cunoașteți, face parte din asociația mea de la spitalul de copii. Îl tot întâlneam întâmplător, discutam din când în când, dar n-am crezut niciodată că poate fi ceva între noi. În ziua în care m-a sărutat, am înțeles.

— Ah, da, este un mesaj destul de clar, spune Rosalie.

— Viața este plină de surprize, continuă Joséphine, bune și rele. Până la urmă, nu depinde prea mult de ce hotărâm noi. Vântul ne trântește ușile în nas și le deschide pe cele pe care le-am închis. Nu știu dacă îl iubesc, dar îmi place să fiu cu el. Tot timpul îmi trimite mesaje, am impresia că am douăzeci de ani.

Simt privirea lui Anatole ațintită asupra mea. Îi zâmbesc. Chiar dacă ea nu părea să sufere de singurătate, mă bucur pentru Joséphine, văzându-i surâsul calm și blând.

Soțul meu nu mă face să mă simt de douăzeci de ani, e multă vreme de când n-am mai fremătat sub privirea lui, dar n-aș vrea pentru nimic în lume să retrăiesc emoțiile de la început. Prefer legătura solidă țesută de-a lungul anilor, încrederea dobândită, liniștitoarea cunoaștere reciprocă. Mă plimb prin cuplul nostru cu ochii închiși, îi cunosc fiecare perete, fiecare ușă, sunt acasă în el. Căminul meu suntem noi doi.

1988

A venit lume multă. Vecini, verișori, colegi de-ai lui Gustave, prieteni, comercianți. Suzanne semăna bunătate peste tot.

Într-o zi de luni am aflat că starea sa se ameliorase. Joia următoare, Suzanne afla că boala progresase. Și-a dat sfârșitul în Intrarea Colibri, înconjurată de ai săi.

Gustave și copiii stau împreună. La biserică, discursurile lor i-au emoționat și pe cei mai tari. Cuvintele lui Gustave m-au răvășit.

„Draga mea,

Te caut peste tot. Nu ești în cameră, sub cearșafurile brodate cu inițialele noastre; nu ești în grădină, îngrijind cameliile; nu ești în bucătărie, gătind faimosul tău rasol; nu ești în piațetă, întorcându-ți fața spre soare; nu ești la Françoise, legănându-ți cel mai mic nepot; nu ești la Rosalie, râzând cu prietenele tale.

Aș putea parcurge toată planeta, te-aș putea căuta în fiecare țară, în fiecare sat. Mi-aș putea consacra viața acestui lucru, dar ar fi în zadar. Tu nu mai ești aici.

Cearșafurile sunt brodate tot cu inițialele tale, cameliile sunt tot înflorite, soarele strălucește mereu în piațetă, nepotului tău tot îi place să fie legănat, prietenele tale tot râd, dar tu nu mai ești nicăieri.

N-o să te mai caut. Știu unde să te găsesc. Închid ochii și ești aici, trăiesc din nou fiecare moment petrecut cu tine, îți aud vocea, îți simt parfumul.

În amintirile mele, tu trăiești pentru totdeauna.

Te iubesc, Suzi a mea."

Restul zilei îl petrecem cu Gustave. Anatole și Marius îi țin companie, în timp ce Joséphine, Rosalie și cu mine triem florile, coroanele și scrisorile de condoleanțe ale celor care n-au putut fi prezenți. Corinne nu-i părăsește pe Éric și pe Françoise. Îi revăd, copii, inocenți, gata să-și devoreze viața

fără să bănuiască ce le rezervă ea. Astăzi, în hainele lor gri, au din nou trei ani.

Este deja târziu când ne ducem la culcare. Refuzăm cufundarea în neant. Anatole se așază pe pat, cu fața la perete. Deodată spatele lui e scuturat de spasme. Merg lângă el și îl îmbrățișez îndelung. Rămânem așa mai multe minute lungi, plângând-o pe prietena noastră și deplângând condiția umană. Anatole mă strânge mai tare și își ridică fața spre mine:

— Ți-aduci aminte ce mi-ai spus într-o seară? Că n-ai putea trăi o singură zi fără mine. Te iubesc, draga mea, dacă ai ști cât de mult! Te iubesc dintotdeauna, chiar dinainte de a te cunoaște. Îmi lipseai fără s-o știu. Mi-a fost așa de frică atunci când ai fost bolnavă…

Își șterge lacrimile cu dosul mâinii și adaugă, dintr-o suflare:

— Nu voi trăi niciodată într-o lume în care tu nu ești. Nici măcar o secundă.

CAPITOLUL 34

N-am fost niciodată machiată de un profesionist. De la distanță, am o piele de piersică. De aproape, am o piele foarte aspră.

Tensiunea crește. Suntem în cabină, așteptând să fim chemați în platou. Peste douăzeci de minute, vom vorbi în direct în fața a peste cinci milioane de persoane. Este ceva amețitor.

Grégoire ne explică în câteva cuvinte cum se face un interviu televizat. Trebuie să formulăm răspunsuri precise și clare, să vorbim pe rând și să fim calmi.

— Cu cât veți părea mai simpatici, cu atât oamenii vor adera la cauza voastră, ne explică el.

Rosalie spune în bătaie de joc:

— Deci, dacă Marceline deschide gura, s-a terminat cu noi.

— Ce vrei să spui cu asta? o întreb.

— Știi bine ce vreau să spun. Ești la fel de plăcută precum o colonoscopie, dragă.

Marius râde pe înfundate. Gustave supralicitează:

— Este adevărat, s-ar spune că ești mereu întoarsă pe dos.

— Sunteți nedrepți, intervine Joséphine. I se întâmplă totuși uneori să fie simpatică!

Nu doresc decât un lucru: să plec de aici, să mă întorc acasă și să nu-i mai văd niciodată pe afurisiții ăștia. Dar sunt aici, prinsă între ei, deci trebuie să le fac față. O privesc pe Rosalie:

— Tu știi ce înseamnă să fii simpatică, draga mea Rosalie; fără îndoială că de asta ai atâția prieteni. Va fi greu de decis cine să te moștenească. Canișul tău… sau celălalt caniș?

— Draga mea, calmează-te… șoptește Anatole.

Nu îl ascult, m-au scos din sărite. Cuvintele îmi ies din gură fără să le pot controla.

— Și dumneata, Marius, continui eu, le dai lecții tuturor, ești atât de inteligent, atât de superior tuturor, încât niciuna dintre soțiile dumitale nu s-a simțit la înălțime.

— Ești răutăcioasă, Marceline, replică el.

— Răutăcioasă? Eu sunt cea răutăcioasă? Îți amintești ce mi-ai făcut, Marius? Ce ne-ați făcut? Eu n-am uitat niciodată dimineața în care erai cu André și Marie. Ne-ați ignorat, ne-ați judecat și ne-ați condamnat fără să încercați să vă puneți în locul nostru. Și noi am suferit!

Gustave se ridică și mă privește în față. Obrajii mei sunt inundați de lacrimi.

— Marceline, trebuie să te calmezi. Răscolind trecutul nu vom câștiga nimic. Ați suferit, toți am suferit. Am făcut ce-am putut, cât de bine am putut. Toți avem niște lucruri pe inimă, dar nu este nici locul, nici momentul. Suntem nervoși din cauza transmisiei în direct. Vom vorbi despre asta în liniște, de acord?

Accept. Rosalie este stacojie, Marius se uită fix la pantofii săi. Grégoire îmi adresează un mic zâmbet compătimitor. Se deschide ușa și îl vedem pe un tânăr cu cască. Suntem așteptați în platou.

1989

Nu știu ce caut aici.

În realitate, știu de ce sunt aici, dar aș vrea să nu fiu.

Dar de ce am acceptat?

— Ești gata? mă întreabă Anatole.

Este cu adevărat frumos în costumul său negru, cu părul grizonant bine pieptănat. Neliniștea i se citește pe față.

— Sunt gata, îi răspund cu convingere.

Când Romy, profesoara de dans, ne-a propus să participăm la concursul de dans al Franței, care avea loc în apropiere de orașul nostru, am crezut la început că glumește. Anatole și-a manifestat imediat entuziasmul. Ducea dorul competiției de când s-a lăsat de tenis. Am acceptat. Concursul urma să aibă loc peste șase luni, era ceva îndepărtat, ceva vag. Acum e prea târziu să mai dau înapoi.

— Veți fi a treia pereche care va evolua, ne explică Romy. Știți câtă încredere am în voi. Nu v-am ales la întâmplare. Când dansați împreună este ceva fermecător, nu mai este dans, este magie. Ne faceți să plutim cu voi. Deci lăsați angoasa la vestiar și faceți-ne să visăm!

Alegerea dansului a fost rapidă. Tangoul s-a impus în mod evident.

Picioarele îmi tremură când ne facem intrarea în ring. Cele două cupluri precedente au fost strălucitoare. Îi caut din privire pe Corinne, Grégoire, Rosalie, Joséphine și Gustave, dar renunț repede. Este prea multă lume. Membrii juriului sunt concentrați. Ne așezăm la locurile noastre, îmi pun mâna în cea a soțului meu, brațul lui se așază pe spatele meu, suntem gata, dar mă tem ca bătăile inimii mele să nu acopere muzica.

Apoi se întâmplă magia. Regreso al amor *își începe plânsul languros. Pianul, vioara, acordeonul îmi iau în posesie corpul, picioarele noastre alunecă, pașii se înlănțuie, figurile se succed, Anatole și cu mine suntem o singură ființă. Când muzica se oprește, aș vrea să continui. Aplauzele*

izbucnesc. Pentru noi. Salutăm. În privirea lui Anatole, o flacără continuă să danseze.

Romy ne întâmpină în culise euforică.

„Veți câștiga, e sigur!”

Când se anunță rezultatele, ea este decepționată. Noi, nu. Pe lângă medalia de bronz, pe care n-o speram, am câștigat o amintire ce nu va dispărea niciodată.

Grégoire ne așteaptă la baza podiumului, mândru ca un păun. Pentru el, bunicii săi sunt niște eroi. Când Anatole îi pune medalia în jurul gâtului, trec câteva secunde până închide gura la loc. Toată seara nu se mai desparte de medalie și zâmbește întruna.

Cinăm cu toții la restaurantul la care lucrează Corinne. Ea nu e de serviciu în seara asta, e așezată la masa noastră. James, bucătarul-șef, vine de mai multe ori să ne întrebe dacă totul e în regulă. Fiica mea râde înfundat de fiecare dată. Ni l-a prezentat oficial anul trecut, am apreciat imediat amabilitatea lui și felul cum o privea pe fiica noastră – și pe fiul ei. Cum James avea, ca și Corinne, experiența unei relații tumultuoase, au hotărât să mai aștepte până să se mute împreună. Anatole a declarat că – în mod sigur – nu înțelegea deloc cuplurile moderne, cât despre mine, am asigurat-o pe fiica mea că luaseră o hotărâre matură și înțeleaptă. Numai în minte am adăugat că nu-mi displăcea, chiar dimpotrivă, ca fiica mea și nepotul meu să rămână sub acoperișul nostru.

Ar fi trebuit să spun asta cu voce tare, fără îndoială.

Când ne întoarcem, Corinne îl culcă pe cel mic și ne cere să stăm de vorbă. Pare stânjenită.

— Ei bine, nu prea știu cum să vă spun asta… îngaimă ea. Știu că vreți ca totul să fie cât mai bine pentru mine și pentru Grégoire, deci sper că mă veți înțelege.

Eforturile ei să fie delicată sunt de rău augur. Continuă:

— Ei bine, James vrea să-și deschidă propriul restaurant și mi-a cerut să-l însoțesc în această aventură. Este un bucătar-șef talentat, toată lumea îl dorește, va avea un succes nebun. Am acceptat.

— Bine, răspunde Anatole, în defensivă. Dar de ce ne dai vestea asta bună cu atâtea menajamente?

Corinne suspină, apoi declară:

— Pentru că James vrea să deschidă restaurantul în Los Angeles.

Cuvintele îmi rămân blocate în gât. Anatole pare zăpăcit. Corinne își recită argumentația:

— Este o idee bună, are dreptate! A venit în Franța ca să învețe bucătăria franceză, americanii adoră gastronomia noastră, va veni lume de peste tot. Și știți bine cât de mult visez să merg în Statele Unite, acum am o șansă nesperată. Chiar sper să mă încurajați.

Fiica mea se lipește de mine. Încerc să par fericită.

— Este un proiect frumos, reușesc să articulez. Când plecați?

— Am rezervat bilete pentru 7 aprilie, peste o lună. Vom sta la niște prieteni de-ai lui James, care au o cameră în plus, și vom începe să căutăm un local când vom fi acolo. Probabil ne va trebui ceva timp ca să ne organizăm, mă tem ca asta să nu-l dea peste cap pe cel mic, care nu a împlinit nici șapte ani și are nevoie de stabilitate…

— Ce vrei să spui, Corinne? o întrerupe brusc Anatole.

Ea se gândește câteva secunde și răspunde cu o voce tremurătoare:

— Cred că ar fi mai bine ca Grégoire să rămână la voi un timp.

CAPITOLUL 35

Suntem așezați în fața lui Jean-Pierre Pernaut. Vreo cincisprezece perechi de ochi și cinci camere sunt îndreptate asupra noastră. Nu îndrăznesc să mă gândesc la toți cei care ne privesc pe ecranul televizorului lor. Sunt înmărmurită.

Jean-Pierre Pernaut. Ne prezintă spunându-ne numele, apoi rezumă lupta noastră în câteva cuvinte, pe urmă transmite reportajul realizat despre acest subiect. Sunt difuzate imagini cu invadarea supermarketului și cu cântecul rap. Izbucnesc râsete printre tehnicieni.

Ni se dă cuvântul. Prezentatorul a pregătit o serie de întrebări. Câte una pentru fiecare. Începe din stânga. Cu Gustave.

— Cum ați reacționat când ați aflat că primăria avea drept proiect să demoleze cartierul dumneavoastră ca să construiască o școală?

Gustave își drege vocea și răspunde:

— La început nu era decât un zvon. Nu-mi venea să cred, dar era adevărat. Adică, plimbați ursul de-aici, o să demolăm totul. Eram distrus. Casele noastre au pereți și un acoperiș, dar nu sunt doar niște case: sunt niște cutii pline cu amintiri. Cu amintirile *noastre.* Niciun buldozer nu ne va distruge memoria.

Jean-Pierre Pernaut i se adresează acum lui Marius:

— În reportaj am văzut că primarul se menținea pe poziție. Credeți că acțiunea dumneavoastră îl poate face să cedeze?

— În calitate de lider al acestei mișcări, răspunde Marius cam fanfaron, pot să afirm că suntem hotărâți. Nu ne luptăm numai pentru noi, ci pentru toate victimele nedreptăților din lume. Cei puternici cred că ne pot zdrobi fără consecințe, ca pe niște simple furnici. Vom dovedi că, unindu-se, furnicile pot schimba lumea.

Caută din ochi camera care-i difuzează imaginea, se uită fix la ea, ridică pumnul și strigă:

— Telespectatori spoliați, victime ale nedreptăților, Davizi contra Goliaților, susțineți-ne! Vom lupta până la moarte!

Sunt uimită. A vorbit fără să-și dea seama de ridicolul scenei. Jean-Pierre Pernaut îmi surâde:

— Doamnă, păreți toți foarte uniți. Putem spune că povestea străzii dumneavoastră este înainte de orice o poveste despre prietenie?

Simt privirea îngrijorată a Rosaliei îndreptată asupra mea.

— Am venit în Intrarea Colibri în 1955, toți aveam douăzeci și ceva de ani. Am trăit împreună momentele cele mai impresionante din viața noastră. Cele mai mari bucurii, dar și cele mai mari dureri ale noastre. Toate acestea creează o legătură strânsă. Nu vă voi minți: nu totul a fost întotdeauna roz, au fost urcușuri și coborâșuri. Dar sunt sigură de un lucru: dacă unul dintre noi are o problemă, ceilalți sar să-l ajute.

Este rândul Rosaliei. Îmi întorc capul spre ea și văd că-mi zâmbește.

— Credeți că o școală nouă este cu adevărat indispensabilă pentru Trodilan? o întreabă prezentatorul.

— Poate că da, dacă spune primarul; nu mă îndoiesc de cuvântul lui, răspunde ea ridicând privirile la cer. Dar localitatea este mare, sunt multe alte locuri unde ar putea fi construită. Darling, în realitate primarul s-a hotărât să desființeze Intrarea Colibri. În mod vizibil, pentru el, bătrânii au mai puțină valoare decât puștii.

Anatole inspiră adânc, în timp ce Pernaut îi pune întrebarea:

— Domnule, cred că la vârsta dumneavoastră vă doriți liniște. Lupta asta nu vă obosește prea mult?

Soțul meu dă din cap:

— Suntem epuizați. N-am dormit niciodată atât de mult ca de la începutul acestei povești. Știți, am muncit toată viața și speram să am o pensionare liniștită. La vârsta noastră, căutăm mai ales seninătatea. Dar trebuie să vă mărturisesc că – până la urmă – îmi face multă plăcere să plănuiesc acțiunile, să avansăm uniți, să creăm noi proiecte. Astă dă savoare vieții. Corpurile ne sunt obosite, dar spiritele trăiesc o nouă tinerețe!

În sfârșit, vine rândul Joséphinei. Prezentatorul n-are decât o scurtă întrebare pentru ea:

— Doamnă, toată lumea vorbește despre maioul dumneavoastră roz. A devenit simbolul luptei voastre. Sunt decepționat de faptul că nu l-ați îmbrăcat astăzi.

— Ba sigur că l-am îmbrăcat! afirmă Joséphine surâzând. Nu plec de-acasă fără el!

Cu un gest, ea își desface nasturii bluzei și își bombează pieptul. Îi trebuie mai multe secunde ca să-și dea seama că maioul său fetiș a rămas în valiză. Mai mult de cinci milioane de telespectatori au descoperit povestea noastră și sutienul bej al Joséphinei.

1990

Grégoire a plecat.

Corinne și James au găsit repede un local. Proiectul lor l-a cucerit pe un investitor care i-a ajutat să-l finalizeze. Restaurantul s-a deschis la mai puțin de șase luni după sosirea lor la Los Angeles. Așa cum a presimțit fiica mea, priceperea de a găti feluri franțuzești a bucătarului-șef și-a atins scopul. Încă n-au ajuns să refuze clienți, dar câștigurile le-au permis deja să-și cumpere un mic apartament. Nu le mai lipsea decât Grégoire. Ea a venit după el. Anatole și cu mine am însoțit din priviri avionul până când a devenit invizibil.

La întoarcere, lucrurile lui nu mai erau acolo.

Refuz să mă las pradă tristeții. Locul lui Grégoire este lângă mama sa. Va fi fericit acolo, cred că este deja. În prima lună, ne-a scris în fiecare zi. În luna a doua, ne-a scris în fiecare săptămână, în luna a treia n-am mai primit răspunsuri la scrisorile noastre.

Îmi ocup din plin zilele, accept toate activitățile care mi se propun, chiar și pe cele pe care le-aș fi refuzat în vremuri normale. Mintea îmi este mereu ocupată, casa n-a fost niciodată atât de curată, podeaua de la bucătărie începe chiar să se decoloreze. Prietenele mele sunt mai prezente ca oricând. Rosalie mă vizitează în fiecare seară când se întoarce de la salon, ca să-mi spună poanta zilei. Preferata mea rămâne cea cu o clientă care ceruse să fie tunsă scurt, ca actrița din filmul Ghost. *Rosalie s-a supus și a reprodus coafura identic. Clientei nu i-a plăcut rezultatul, a cules de pe jos șuvițele de păr și i-a cerut Rosaliei să i le pună la loc. Joséphine îmi aduce o prăjitură cam de două ori pe săptămână și rămâne să stăm de vorbă un timp în care înghite două treimi din amintita prăjitură. Un timp am fost în relații bune cu Arlette, noua soție a lui Marius, dar de data asta el este cel care a dorit să divorțeze. Acum afirmă că următoarea persoană care-l va vedea gol va fi antreprenorul de la pompele funebre. În ce-l privește pe*

Anatole, el încearcă să umple vidul din casă. Ca din întâmplare, uită lucruri pe ici, pe colo, așa cum făcea Grégoire, lucru pe care nu-l suporta. Știu ce mult îl costă asta. Știu ce mult îi lipsește nepotul. Pune durerea mea înaintea durerii lui.

Peste câteva săptămâni vom fi împreună. Corinne a promis că vor veni să-și petreacă vacanța de vară cu noi, în ferma de la Morgat. Am cumpărat un calendar frumos, cu fotografia unei lăcrămioare, și măsor zilnic timpul care mă separă de ei.

1990

Am ajuns la Morgat. Sunt doar vreo zece ani de când venim în vacanță în fermă, totuși mă simt ca acasă. În locurile care ne adăpostesc fericirea întotdeauna ne simțim așa.

Niciodată nu ne-am grăbit atât să ajungem. Perspectiva de a petrece două săptămâni cu Corinne și Grégoire ne umplea de nerăbdare. Am deschis toate ferestrele, am făcut paturile, am tăiat trandafiri ca să-i punem în casă, apoi am mers în port să cumpărăm pește proaspăt. Avionul ateriza când se lăsa seara, apoi le mai trebuia o oră ca să ajungă la noi. Totul va fi gata până atunci.

De pe faleză am trimis un sărut Americii. Amintirile năvăleau. Anatole nu se mai oprea din vorbit, trădându-și bucuria.

Am pregătit peștele în timp ce Anatole curăța cartofii. Mâncarea s-a făcut în timp ce puneam masa. Ne-am așezat afară să-i așteptăm. S-a auzit soneria de la cuptor. Soarele a asfințit. Peștele s-a răcit.

Îngroziți la gândul că li s-ar fi putut întâmpla o nenorocire, am găsit o cabină telefonică și l-am sunat pe James, care rămăsese la Los Angeles să se ocupe de restaurant;. Nu vorbisem cu Corinne de trei săptămâni, tot timpul era la muncă, mă mulțumeam să-i las mesaje pe robotul telefonic. Poate schimbase ora sosirii.

După ce am sunat de trei ori, Corinne a răspuns.

Era plină de remușcări, trebuise să renunțe la călătorie și uitase să ne anunțe. Cu toate lucrurile pe care le avea pe cap, nu trebuia să-i purtăm pică, Grégoire îi făcea deja destule reproșuri, și ea s-ar fi bucurat să ne vadă, dar restaurantul era solicitat la maximum în vara asta, știa că uitase ceva important, dar nu știa ce, spera că vom avea totuși o vacanță frumoasă, Grégoire ne îmbrățișa tare de tot.

N-am rămas decât două zile în fermă. Ne vom întoarce anul viitor, nu voiam s-o întunecăm cu gândurile noastre cenușii. Oricum, vremea era urâtă.

CAPITOLUL 36

Suntem în studioul emisiunii matinale a RTL. După ce am apărut la telejurnal, am ajuns niște staruri rock. Toată după-amiaza, toată seara n-am putut face trei pași fără să fim acostați de suporteri. Majoritatea ne-au încurajat să nu renunțăm. Am primit o mulțime de felicitări, multe persoane ne-au mărturisit nedreptățile cărora le căzuseră victime. Era foarte înduioșător, dar la a patra persoană era cât pe ce să-i cer să-mi fie plătită consultația. Cei mai îndrăzneți au dorit să facă poze cu noi. Eu am făcut câte o grimasă în fiecare din ele. Un tânăr ne-a cerut chiar să-i dăm o dedicație pe articolul din *Le Monde* care descria lupta noastră. Joséphine este cea mai populară din grup. Gângurește la fiecare compliment, de-abia se oprește să-și arate de-acum celebrul său sutien.

Marius ne-a felicitat pentru replicile noastre televizate:

— Sunteți niște camarazi fără pereche. Primarul n-are decât să reziste, Franța este cu noi! Ce spun? Planeta este cu noi!

Nimeni n-a vorbit despre cearta din cabină, deși știu că nimeni n-a uitat-o.

Numeroși jurnaliști ne-au solicitat. A trebuit să alegem, nu mai rămânem decât două zile la Paris. Programul de azi este încărcat și începe la RTL. Sunt mai puțin anxioasă decât ieri și mai puțin machiată. Moderatorul prezintă povestea noastră publicului.

„Nu se vorbește decât despre ei, numele lor sunt pe toate buzele. De săptămâni întregi, acești șase octogenari, supranumiți «Octogenialii», duc o luptă îndârjită contra primarului din localitatea lor. În cauză este proiectul construirii unei școli noi, care ar provoca distrugerea caselor lor. Foarte hotărâți să nu se lase, ei își multiplică acțiunile pentru a-l forța pe primar să cedeze. Ați văzut cu siguranță imagini de la invadarea unui supermarket într-o sâmbătă după-

amiază sau cântecul rap delirant, care numără până astăzi mai mult de două milioane de accesări pe YouTube. Dacă primăria din Trodilan rămâne pe poziții, opinia publică a decis de partea cui este. Joséphine, Marceline, Rosalie, Marius, Anatole și Gustave sunt pe cale să devină niște adevărați idoli. Ei sunt alături de noi în această dimineață."

Întrebările se înlănțuie, noi răspundem pe rând, Grégoire ne-a pregătit pentru asta la micul dejun. Gustave nu se poate împiedica să plaseze câte o glumă pe ici, pe colo, Rosalie încearcă să-și limiteze grosolăniile, eu fac totul ca să rămân concentrată. În ultimele zile, din cauza oboselii, mintea îmi rătăcește adesea.

— Acum vom trece la întrebările telespectatorilor, anunță prezentatorul. Prima este Fatima, din Paris. Bună ziua, Fatima, vă ascultăm.

— Bună ziua tuturor! spune Fatima. Aș vrea să le adresez un mesaj invitaților dumneavoastră: sunteți formidabili, ne dovediți că putem lupta la orice vârstă, sunteți exemplari. Sper că primarul va ști să-și asculte inima, în orice caz, sunt alături de voi și nu sunt singura.

Îi mulțumim Fatimei, Marius îi propune să-i trimită o fotografie cu dedicație, apoi trecem la telespectatorul următor.

— Bună ziua, sunt Michel, din Limoges, voiam să vă întreb dacă toate astea merită cu adevărat osteneala. Vreau să spun că nu trebuie să ne amăgim, aveți slabe șanse să câștigați. Vă rămâne puțin timp de trăit, n-ar fi mai bine să-l folosiți pentru lucruri plăcute?

— Bună ziua, Michel, răspunde Rosalie; mulțumesc pentru întrebare. Jucați la loto?

— Mi se mai întâmplă, admite telespectatorul.

— Totuși aveți puține șanse să câștigați. Nu trebuie să te dai bătut dinainte, dragă, altfel nu vei realiza nimic niciodată.

— Următorul telespectator! anunță jurnalistul. Françoise din Toulouse, bună ziua, ce credeți despre Octogeniali?

— Bună ziua și mulțumesc că mi-ați preluat apelul.

Recunosc imediat vocea fiicei lui Gustave. Dacă judec după privirea sa înspăimântată, a recunoscut-o și el.

— Ca să vă spun adevărul, continuă ea, găsesc un pic ridicol acest grup. La vârsta lor ar trebui să ne dea exemplu bun, nu să facă bufonerii în fața întregii Franțe. Dar am o întrebare pentru ei.

— Vă ascultă toți, răspunde moderatorul.

— Aș vrea să știu: credeți că hotărârea primarului are vreo legătură cu accidentul care l-a făcut să nu-și mai poată folosi picioarele?

1995

Didier sărbătorește patruzeci de ani. Nu-mi pot reveni. S-au scurs treizeci și nouă de ani de la primit săi pași în piațetă, încurajat de toți locuitorii din Intrarea Colibri.

Cu ocazia asta, soția sa i-a făcut o surpriză: i-a adunat pe toți prietenii săi. A pregătit totul în secret de mai multe luni, ajutată de Marie și de André, părinții tânărului cvadragenar.

Corinne face parte dintre invitați. A venit azi-dimineață, cu James și Grégoire. Este prima dată când îi revedem de la plecarea lor în Statele Unite, acum cinci ani. După trei anulări, nu mai speram că vor veni. Ne-am gândit să mergem noi acolo, dar doctorul ne-a sfătuit să n-o facem, din cauza aritmiei cardiace a lui Anatole.

Încerc să nu-i port pică fiicei mele, promit să încerc. Restaurantul îi ocupă cea mai mare parte a timpului, iar viața ei este acum de cealaltă parte a Atlanticului, în visul său din copilărie. Ne telefonează uneori, când îi permite programul. Grégoire ne trimite o ilustrată în fiecare vară, din tabăra de vacanță.

Ei stau la noi. N-am pregătit nimic înainte de a fi absolut sigură că vor veni. Numai atunci am alergat la supermarket ca să umplu bucătăria cu toate lucrurile despre care știu că le plac la nebunie. Anatole a golit dulapurile ca să facă loc pentru lucrurile lor. Au planificat să rămână o săptămână.

Corinne s-a schimbat. Părul i s-a făcut mai blond și talia i s-a subțiat. Ne strânge tot timpul în brațe, spunând mereu ce mult i-am lipsit. Grégoire are părul aproape lung și vorbește cu accent american. Distanța geografică a creat o distanță emoțională, care se simte când vorbim cu el. I-a întins mâna lui Anatole în chip de salut.

Astă-seară suntem singuri cu el. Corinne și James au plecat la petrecerea-surpriză, iar el a preferat să rămână acasă. Întins pe canapea, nu-

și ridică privirile dintr-un aparat mic, pe care butonează mereu.

— Ce faci? îl întreabă Anatole.

— Joc Game Boy.

— Aha, răspunde soțul meu, fără să înțeleagă nimic.

Se lasă tăcerea.

— Ți-e foame? îl întreb la rândul meu. Am făcut paste cu brânză, știu că-ți plac mult!

— Ei, nu prea mi-e foame.

— Vrei să jucăm jocul de dame chinezesc? Erai imbatabil la asta!

— No thanks.

Adolescentul nu catadicsește să-și ridice ochii din ecran. Dragul meu nepot a fost schimbat cu un puber insuportabil. Speranțele pe care mi le-am pus în această reîntâlnire familială sunt pe cale să se topească în decepție. Fac o ultimă încercare:

— Vrei să mergem să ne plimbăm? Putem să sunăm la doamna Martel și să fugim, ca pe vremuri!

Drept orice răspuns, Grégoire se ridică și urcă în camera lui.

Mesajul e foarte clar: nu vrea să ne mai vadă.

Nu știu ce m-a apucat. O răbufnire de furie mă propulsează spre scară și deschid ușa camerei ca un cowboy la cârciumă:

— Ascultă-mă bine, micuțule. Nu știu cum se petrec lucrurile în America, dar aici avem niște reguli, și prima dintre ele este respectul. Așa că îți vei închide aparatul, vei coborî în salon, ne vei privi în față și vei fi ceva mai amabil. Ne gândim la tine în fiecare zi de cinci ani, nu se poate să fi pierdut atâta timp ca să ne gândim la un copil nepoliticos. Îți dau timp un minut și te așteptăm jos.

Părăsesc camera trântind ușa. Anatole este în fața ei, cu ochii mari. Probabil am aceeași expresie pe figură. Niciodată n-am vorbit așa cu nimeni, altcineva apus stăpânire pe mine. Va trebui să-i mulțumesc, căci trei ore mai târziu Grégoire merge la culcare după ce a mâncat paste cu

brânză, a câștigat de trei ori la jocul chinezesc de dame și l-a învățat pe bunicul său să joace jocul său electronic. Nepotul nostru n-a dispărut total sub coama lui buclată.

Mă culc împăcată cum n-am fost de multă vreme.

Este încă noapte când soneria ne trezește. Doi agenți de poliție sunt în fața ușii. A avut loc un accident.

23 IULIE 1995

Pagină lăsată albă până în 2003,
n-am avut curajul să scriu lucrurile acestea mai devreme

Ziua în care Intrarea Colibri a explodat

Corinne era la volan. James, pe scaunul de alături. Didier și Éric, pe bancheta din spate. Petrecerea se terminase, dar prietenii n-aveau chef să se despartă. Éric a avut ideea să facă turul locurilor importante ale copilăriei lor. Erau entuziasmați. Râdeau foarte tare. N-au văzut furgoneta.

I-am condus la spital pe Gustave și pe Grégoire. Marie și André erau acolo când am ajuns. Nu aveam decât foarte puține informații. Ne-au întâmpinat câțiva medici.

Corinne avea un traumatism cranian. Îi induseseră o comă artificială.

James era pe masa de operație. Îi fusese zdrobit piciorul, făceau totul ca să i-l salveze.

Coloana vertebrală a lui Didier era fracturată în mai multe locuri.

Éric avea fracturi multiple și erau atinse mai multe organe. Era în comă.

Am stat la căpătâiul copiilor noștri în fiecare zi. Viața noastră era între paranteze, suspendată de cuvintele medicilor, speranța urma disperării, parcă eram în montagnes russes, *temându-ne de fiecare viraj și sperând ca sosirea să fie lină.*

Din nefericire, n-a fost lină pentru noi.

Corinne a putut părăsi spitalul după o lună, cu vertijuri și dureri de cap.

Lui James i s-a salvat piciorul și medicii i-au promis că nu va rămâne decât cu un ușor șchiopătat.

Lui Didier i-au paralizat picioarele.

Éric a murit.

CAPITOLUL 37

Înainte de a continua cu interviurile din această după-amiază, Grégoire s-a hotărât să ne arate câteva locuri care trebuie neapărat văzute la Paris. Cea mai mare parte a vizitării se face cu microbuzul. Montmartre, Turnul Eiffel, Arcul de Triumf, Moulin Rouge, Domul Invalizilor, vedem monumentele de la distanță, ne umplem cu ele ochii și mai ales urechile. Joséphine țipă de-și sparge plămânii la fiecare colț de stradă.

— Ne-a rămas ceva timp, ne anunță Grégoire, dacă vreți, putem face o vizită adevărată. Cine are vreo propunere?

Sunt destule. Marius ar vrea să vadă Luvrul, Rosalie ar prefera să meargă la Notre-Dame, lui Gustave i-ar plăcea să se plimbe de-a lungul Senei, Anatole ar vrea să se reculeagă la Mormântul Soldatului Necunoscut, Joséphine dorește foarte mult să viziteze Muzeul Grévin.

— Dacă-ți plac statuile de ceară, n-ai decât să te uiți la Rosalie, suspin eu.

— Prefer să semăn cu o statuie de ceară decât cu o clătită veche, replică Rosalie.

— Ei, lasă, tu ai fața așa de întinsă încât de fiecare dată când zâmbești probabil că stă să crape.

— Dacă-mi dați voie, intervine Joséphine, trebuie să acceptăm diferențele fiecăruia. Unora le plac peisajele brute, alții preferă peisajele aranjate. Ca să revenim la Muzeul Grévin, n-aș vrea să pară că încerc să vă conving, dar putem găsi acolo statuile lui Édith Piaf și Marilyn Monroe.

Gustave și Rosalie sunt convinși de argument. Peste o oră, iată-ne deci admirând reproducerile mai mult sau mai puțin reușite ale unor persoane mai mult sau mai puțin cunoscute. Vizitatorii sunt leșinați

de plăcere în fața lui Brad Pitt sau Michael Jackson, este ceva aproape înspăimântător, mi-aduce aminte de mătușa mea Lucette, care nu-și începea niciodată ziua fără să le mângâie pe Capri și pe Mina, pisicile sale împăiate.

Parcurg muzeul împingând fotoliul lui Anatole. El a adormit. Jocul de-a interviurile îl amuză tot atât cât îl și obosește. Aș vrea să ne întoarcem mai repede acasă și să reintrăm în ritmul obișnuit. Grégoire vine lângă mine:

— Ești OK, bunico?

— Am impresia că sunt într-un film de groază, că voi fi atacată de o statuie de ceară, dar totul e în regulă. Dar tu?

— Sunt foarte bine. Sunt bucuros să petrec cu voi aceste momente.

Îl mângâi pe obraz. Din cauza oboselii, fără îndoială. Anatole se trezește în acea clipă, cu nevoia urgentă de a merge la toaletă. Grégoire îl ajută să se ridice ca să parcurgă pe jos cei câțiva metri care îi despart de W.C.

Îi privesc îndepărtându-se, cel bătrân susținut de cel tânăr, și îmi revin în memorie crâmpeie din trecut, cu micuțul Grégoire care râde pe umerii bunicului său, cu Anatole care își învârtește nepotul în jurul lui, cu soțul meu care-l duce pe copil în apă, la Morgat, ca să-l învețe să înoate.

Nu sunt încă în stare s-o arăt, dar pot acum s-o scriu: întoarcerea lui Grégoire este una din cele mai mari bucurii din viața mea.

— Bunico, vino repede!

Vocea nepotului meu mă trezește dintre amintiri. Mă grăbesc până la toaleta bărbaților: Grégoire e îngenuncheat, aplecat deasupra lui Anatole, care este întins pe jos.

CAPITOLUL 38

Așteptarea este, fără îndoială, lucrul cel mai insuportabil. Când speranța se luptă cu angoasa, când nu știi care va învinge.

Așteptăm toată viața.

Așteptăm un copil, așteptăm așteptarea de a avea un copil, așteptăm un rezultat, așteptăm un diagnostic, așteptăm ca asta să treacă, așteptăm ca asta să se oprească, așteptăm ca asta să meargă, îi așteptăm pe ceilalți, așteptăm fericirea, așteptăm sfârșitul.

Am anulat toate interviurile. Întregul grup este lângă mine, în sala de așteptare de la urgențe. Grégoire este livid. Eu sunt înmărmurită.

Anatole și-a recăpătat cunoștința când personalul de pe ambulanță l-a depus la urgențe, dar nu voi fi liniștită până nu-l voi vedea.

Secretara mă cheamă. Sar de pe scaun și mă apropii de ea.

— Doctorul vă așteaptă, doamnă Masson. Salonul 8, urmați săgețile albastre de pe sol, este chiar după ușa batantă.

— Mulțumesc, doamnă.

— De fapt, îmi șoptește ea în momentul în care mă îndepărtez, sunt alături de voi. Sunteți geniali voi, Octogenialii!

Îi mulțumesc din vârful buzelor și urmăresc săgețile albastre, încercând să-mi calmez bătăile inimii.

Salonul 8. Deschid ușa glisantă.

Anatole este întins pe pat, îmbrăcat cu o cămașă de spital. Îmi surâde. Mă arunc spre el înlăcrimată. Îmi mângâie mâna și cu un semn din cap mă invită să mă întorc. Un bărbat în halat mă observă. Îi întind mâna.

— Bună ziua, domnule doctor, sunt soția domnului Masson.

— Bună ziua din nou, doamnă, ne-am văzut când ați sosit.

— Aha.

— După cum v-am explicat, i-am făcut o tomografie soțului dumneavoastră. Nu se vede nicio urmă de accident cerebral, ceea ce este liniștitor. I-am luat sânge, vom avea rezultatele repede.

— De acord, îi spun, încercând să-mi amintesc întâlnirea cu doctorul. Știți cauza leșinului său?

— Nu, pentru moment. Având în vedere boala domnului Masson și aritmia sa cardiacă, prefer să facem și alte verificări. Scleroza laterală amiotrofică provoacă o atrofie musculară, vreau să mă asigur că inima nu este afectată. Îl vom transfera la serviciul de cardiologie, ca să-l ținem sub observație. Vom ști mai multe mâine.

— Mâine? Va petrece noaptea aici?

— Sigur că da. Vă puteți întoarce în sala de așteptare, veți fi anunțată de îndată ce va fi în rezervă.

Asimilez toate informațiile dând din cap. Medicul se îndreaptă spre ușă.

— Domnule doctor!

— Da.

— Pot dormi lângă soțul meu?

El neagă, dând din cap:

— Din nefericire, este imposibil. Puteți rămâne până la ora 21, dar serviciul cardiologie nu dispune de paturi suplimentare. Nu vă îngrijorați, o noapte trece repede!

1996

Acum patruzeci și unu de ani, Anatole și cu mine ne căsătoream. Ne sărbătorim dragostea la Morgat, în restaurantul nostru favorit. N-am sărbătorit nunta de smarald anul trecut, eram prea îndurerați din cauza accidentului. Ne revanșăm anul acesta.

Patroana, care ne cunoaște bine, a făcut o prăjitură specială pentru această ocazie, garnisită cu ingredientele noastre preferate. A numit-o „Inseparabilii", după numele acelor păsări care trăiesc în cuplu și care se lasă să moară când partenerul lor moare.

Patruzeci și unu de ani.

Uneori încerc să-mi imaginez cum ar fi fost viața mea dacă nu l-aș fi cunoscut pe Anatole, dar asta nu durează mult. Cum să-mi imaginez o lume fără el când figurează în toate amintirile mele? În copilărie, când mă refugiam în camera mea după o izbucnire de furie a tatei, închideam ochii și pluteam în viitor. Mi-l imaginam pe bărbatul care va veni să mă salveze, ca în basmele cu zâne pe care le citeam pe ascuns cu sora mea. Va fi frumos, puternic, amabil și mă va iubi mai presus de orice. Anatole nu este un făt-frumos, dar a venit să mă salveze. Nu știu cum aș fi trecut prin această viață fără el. Am evoluat împreună. Eu m-am împlinit, el s-a îmblânzit. Eu mi-am deschis colivia, el m-a privit zburând. Am distrus împreună costumele în care fuseserăm încorsetați în copilărie. Eu am refuzat să rămân închisă în rolul atribuit femeilor. El a acceptat să iasă din tiparul atribuit bărbaților. În seara asta, nu soțul meu este în fața mea. Este bărbatul pe care-l iubesc.

— La mulți ani, draga mea! murmură el întinzându-mi un pachet.

Îl deschid fără să mai aștept și descopăr o cutiuță din lemn negru ornat cu flori roșii. Pe capac sunt gravate două inițiale: M. & A. Capacul se deschide dând la iveală un cuplu de dansatori care se învârt în jurul propriei axe, pe sunetele unei melodii pe care aș recunoaște-o dintre o mie:

Regreso al amor. *Uitându-mă mai bine, îmi dau seama că dansatorul poartă un costum negru, iar dansatoarea o rochie roșie. Anatole a comandat pentru mine o cutie muzicală care prezintă cuplul nostru la primul concurs de dans. Aș putea să mă recăsătoresc cu acest bărbat în fiecare zi din viața mea.*

Peste trei luni va ieși la pensie. Rosalie mă asigură că nu va dura mult până când nu ne vom mai putea suporta. Asta mi s-a întâmplat deja, îmi amintesc chiar foarte clar de un an, din cei patruzeci, în care m-am gândit serios la despărțire. Uneori am simțit aceeași exasperare și la el. Dacă se mai întâmplă, voi deschide cutia muzicală și mi-l voi imagina pe soțul meu gândindu-se la ce cadou mi-ar face plăcere, mergând la atelierul meșteșugarului și dându-i indicații, mi-l voi imagina descoperind cum arată cadoul, emoționat și numărând ceasurile care ne separau de aniversarea noastră. Și atunci sunt convinsă că-l voi putea suporta încă puțin, în ciuda predicției Rosaliei.

Rosalie… buna mea prietenă.

Accidentul i-a devastat pe locatarii din Intrarea Colibri.

Gustave s-a cufundat într-o profundă depresie după moartea fiului său Éric. A stat săptămâni întregi închis în semiîntuneric. În fiecare zi, împreună cu Joséphine și Rosalie, îi deschideam obloanele, îi găteam, îi făceam cumpărături, aveam grijă să se hrănească. Nu deschidea gura decât în caz de necesitate absolută. Bărbatul jovial și farsor pe care-l știam dintotdeauna era zdrobit sub o stâncă de durere. Françoise, fiica lui, era plecată în concediu în momentul accidentului. Gustave n-a vrut să-i strice vacanța, căci nu plecase de mult timp. Ea n-a putut să-și ia adio de la fratele ei. Acum nu mai vrea să-i vorbească tatălui ei. În acest accident, Gustave și-a pierdut ambii copii.

A trebuit să treacă șase luni ca să-l vedem din nou zâmbind. Un zâmbet ușor, aproape o grimasă, dar a existat. Voiam să credem lucrul acesta. Cu timpul, Gustave avea să se împace cu viața.

Marie și André l-au vizitat pe Didier în fiecare zi, la centrul de recuperare. La întoarcerea sa, s-au dus să stea o vreme la el acasă ca să-l ajute să se adapteze noii sale vieți în fotoliul pe rotile. Au rămas la el câteva săptămâni, în timpul cărora i-am întâlnit destul de rar, apoi s-au hotărât să se mute. Intrarea Colibri le amintea fără încetare dramatica aniversare a fiului lor. Luna trecută s-au mutat într-un mic apartament din apropierea casei lui. Nu s-au putut hotărî să-și vândă casa, în care nu mai locuiesc, dar care e plină de amintiri.

Într-o dimineață, înainte de plecarea lor, am ieșit ca să merg la piață. Marie și André discutau cu Marius în fața casei lui. Am mers la ei să-i salut, dar au plecat capetele și m-au ignorat. Mi-am reluat drumul, buimăcită, fără să înțeleg ce se întâmplase. Chiar în seara aceea, Rosalie m-a lămurit.

— Ei îți poartă pică, dragă. După părerea lor, tu ești mama celei vinovate. Le-am spus că asta e o mare prostie, dar, ce vrei, sunt nefericiți.

Nu i-am spus lui Anatole. Sufeream deja suficient de mult.

De la întoarcerea ei în Statele Unite, Corinne n-a mai răspuns la niciunul dintre apelurile noastre telefonice. Am crezut mai întâi că avea nevoie de timp, că se cufunda în muncă pentru a uita drama. Într-o seară, pentru că nu mai rezistam, am telefonat la restaurant. Auzindu-ne vocile, a închis telefonul. După o săptămână am primit o scrisoare.

„Mamă, tată, am coșmaruri în fiecare noapte, uneori chiar și ziua. Trebuie să merg înainte. Trebuie să uit. N-aveți nicio vină, dar îmi amintiți de Intrarea Colibri. De Éric. De Didier. Îmi amintiți prea mult de acea noapte. Am nevoie de timp. Nu mă mai sunați, nu-l sunați pe Grégoire. Vă rog. Sunt sigură că nu va dura mult. Vă îmbrățișez și vă iubesc. Corinne."

Am mototolit scrisoarea, am aruncat-o la coș și am mers în camera mea să plâng din tot sufletul, apoi să-mi pun lacăt pe suflet, pentru ca nimeni să nu mai intre niciodată în el.

CAPITOLUL 39

O noapte trece repede.

O noapte trece repede.

Mă tot răsucesc în patul din camera mea de hotel, repetându-mi fraza medicului.

O noapte trece repede. Nici vorbă!

Fără Anatole, patul e prea mare, camera e prea mare, lumea e prea mare.

În șaizeci și trei de ani, n-am petrecut nicio noapte fără soțul meu. Doar n-o să încep acum.

Este aproape miezul nopții când ies din hotel. Taxiul mă așteaptă în față.

Parisul este și mai frumos noaptea. Dacă ar vedea Joséphine Turnul Eiffel iluminat, ar sparge cu strigătele ei de entuziasm toate geamurile orașului.

Este multă lume la urgențe. Mă strecor în culoarul care duce la serviciul cardiologie. Nu mă observă nimeni. Devii invizibil când ajungi bătrân.

Memoria nu-mi face figuri și ajung până la camera lui Anatole. O infirmieră traversează culoarul, stau ascunsă câteva minute. Când dispare în sala personalului, fac un lucru pe care nu l-am făcut de mulți ani: alerg. Nu repede, dacă m-ar vedea cineva ar crede că nici nu înaintez, dar alerg cu răsuflarea tăiată. În sfârșit, intru în cameră și închid încetișor ușa.

Anatole doarme. Un aparat îi înregistrează funcțiile vitale. Îl mângâi ușor pe obraz, el întredeschide ochii.

— Te așteptam.

Se dă la o parte și îmi face loc în pat. Mă strecor sub cearșaful alb. Este inconfortabil, este periculos, fără îndoială – jumătate din corpul

meu e suspendată în gol –, durerile mele reumatice mă vor face să plătesc asta, dar sunt la locul meu.

— Ne-am promis asta, dragostea mea, șoptesc eu. Niciodată unul fără celălalt.

CAPITOLUL 40
Acțiunea nr. 5

Este cea din urmă dintre acțiunile noastre. Trebuie să fie de neuitat.

Când sosim, sunt deja câteva sute de persoane, poate mai multe. E imposibil să le numeri. Apelul a fost lansat pe pagina de Facebook:

„Vreți să-i susțineți pe Octogeniali? Aveți o mașină fără permis?

Ne întâlnim joi, la ora 7, *la Poarta Clichy."*

Pagina de Facebook are peste un milion de urmăritori. Totuși, niciunul dintre noi nu se aștepta la un asemenea succes. Joséphine este aproape jenată:

— Sunteți siguri că-i bine ce faceți? Publicul este de partea noastră, dar o să blocăm traficul, este ora la care oamenii merg la lucru. O să ni-i ridicăm în cap.

— În orice luptă sunt victime, replică Marius.

Dezbaterea s-a încheiat.

La coborârea din microbuz, suntem întâmpinați de un concert de claxoane. Marius salută mulțimea și ia megafonul pentru a le mulțumi persoanelor prezente și a le transmite instrucțiuni. Îi observ pe acești oameni, tineri, mai puțin tineri, deloc tineri, unele mașini sunt împodobite cu banderole, reperez mai multe persoane în maiou. Au venit pentru noi. Aș vrea ca Anatole să vadă asta.

Era prea obosit ca să participe, dar destul de în formă ca să iasă din spital. A rămas la hotel. Nimic grav n-a fost găsit la analize, leșinul lui rămâne neexplicat. Medicii i-au recomandat liniște și odihnă; el a promis, dar și-a încrucișat degetele.

— Cred că m-au luat drept un bătrânel, mi-a șoptit când am ieșit.

Sunt gata să pariez că, și fără falsa promisiune, tot nu l-ar fi ținut în spital. Când m-au descoperit în patul lui, dimineața, mi-au ținut o

predică cum nu mi s-a mai ținut de când eram elevă. Când au ajuns pe culoar, i-am auzit râzând.

— Înainte, camarazi! urlă Marius în megafon.

Luăm loc în microbuz în timp ce fiecare își pornește mașina. Grégoire deschide coloana. Bulevardul periferic începe să fie aglomerat, dar mașinile fără permis reușesc să se strecoare ușor.

În scurt timp formăm un bloc compact. Grégoire încetinește: hotărâserăm să nu mergem cu mai mult de douăzeci de kilometri pe oră. Operațiunea e mai lentă decât înaintarea melcilor: o operațiune a melcilor seniori.

Marius este euforic. Prin geamul deschis, scoate capul și cântă *Internaționala.* Claxoanele îl acompaniază. Merita să-l vedeți, cu părul în vânt și zâmbetul de cuceritor. Merita să-i vedeți pe toți, mândri nevoie mare. Iar șeful coloanei, Grégoire, la volan, simte că a redevenit copil.

1997

Rosalie avea dreptate. Viața la pensie este un calvar. În fiecare seară, deschid cutia muzicală căutând un motiv să nu-l omor pe Anatole. Dar mă răzgândesc repede, deși sunt sigură că ar fi un îngrășământ bun pentru trandafiri.

A trăi zile întregi cu cineva, oricât de mare ar fi dragostea pe care i-o porți, este inuman. Unele animale reușesc asta, dar, în mod ciudat, nu sunt cele care trăiesc cel mai mult.

Anatole nu s-a schimbat. Este tot același om glumeț, drept și generos, fără îndoială, dar am impresia că-i caut cu lumânarea defectele. Chiar și calitățile sale par mai terne. Face același lucru în ceea ce mă privește, îl surprind uneori privindu-mă plictisit și presupun că simulează că are probleme intestinale ca să se izoleze la toaletă de îndată ce poate.

Certurile se înmulțesc, din ce în ce mai violente. Ultima a lăsat sechele. A început în mod stupid când soțul meu mi-a reproșat că mi-am lăsat pantofii în fața ușii, în loc să-i pun imediat în dulap.

— Mă obosești cu observațiile tale neîntrerupte, Anatole.

— Tu mă obosești cu dezordinea ta neîncetată, Marceline.

— Dacă n-ai vrea să controlezi chiar totul, poate că n-ai avea aritmie cardiacă și…

Am pus capăt frazei înainte de a spune ce nu gândeam. Din nefericire, era prea târziu.

— Du-ți ideea până la capăt, mi-a spus el.

— Nu merită.

— Ți-e ciudă pe mine pentru că nu pot lua avionul din cauza aritmiei? Ți-e ciudă că nu putem merge la Los Angeles să-i vedem pe Corinne și pe Grégoire, nu-i așa?

Am ridicat din umeri.

— Nu, știu că nu-i vina ta.

— Dacă ai fi dorit atât de mult să mergi acolo, ai fi putut s-o faci singură. N-ai vrut chiar așa de mult.

— Ești nedrept! Ți-am propus să merg fără tine și mi-ai făcut un scandal îngrozitor ca să nu te las singur. Nu fi de rea credință, Anatole, nu mă face să spun lucruri pe care aș putea să le regret.

— Dar dă-i drumul, dragă, descarcă-te! Crezi că nu știu ce ai pe suflet? Crezi că nu știu că nu mi-ai iertat niciodată cu adevărat faptul că am făcut-o pe Corinne să plece de acasă la șaptesprezece ani? Știu că mă crezi vinovat pentru că am fost prea autoritar. Cum aș putea să-ți port pică pentru asta? Și eu gândesc la fel.

Nu i-am răspuns. Nu se înșela complet și eram prea furioasă ca să încerc să-l consolez. Nu ne-am mai vorbit timp de trei zile.

Nu sunt îngrijorată, nu-i prima dată când traversăm o perioadă în care nu ne înțelegem, dar abia aștept s-o depășim. Mă grăbesc să regăsesc plăcerea de a dansa cu soțul meu fără să încerc să-l calc pe picioare.

Rosalie râde de confidențele mele.

— Chiar și când vă certați, se vede clar că vă iubiți! O să fac o criză de ficat.

— Oh, tu ești alergică la dragoste! îi răspund servindu-mă cu un pahar.

Joséphine nu mai vine la seratele noastre de sâmbătă de câteva săptămâni. S-a înscris într-o asociație de sprijin pentru copiii internați în spital. Le citește povești celor la care nu pot veni părinții. Suntem instalate amândouă pe canapeaua Rosaliei, cu o pătură pe picioare, privind neatente o emisiune la televizor.

— Ba deloc! N-am nimic contra dragostei, dimpotrivă.

— A, da? mă mir eu. Și de când n-ai mai avut o relație?

Prietena mea ridică din umeri.

— Nu-i nevoie să fii în cuplu ca să iubești, replică ea.

Izbucnesc în râs:

— Serios? Rosalie-inimă-de-piatră este îndrăgostită? Nu cred!

Ea dă din cap, amuzată.

— Cine este? Îl cunosc?

Niciun răspuns. Nu insist; dacă nu dorește să vorbească despre asta, trebuie să aibă motivele ei.

Seara se termină devreme, sunt epuizată și nu vreau decât să ajung în pat. Rosalie mă însoțește până la poartă.

— Noapte bună, îi spun sărutând-o pe obraz.

— Noapte bună, îmi răspunde ea luându-mi fața în mâini și apăsându-și buzele pe ale mele.

CAPITOLUL 41

Primarul ne-a convocat. Marius era convins că am câștigat, că el va renunța. Toată regiunea ne susține, va deveni inamicul public numărul 1 dacă persistă. Și eu cred la fel, dar rămân prudentă. Didier n-a fost niciodată genul care să cedeze în fața amenințărilor. Îmi amintesc de o dimineață în care se juca cu Abricot în curtea mea. Mama lui îl striga, nu se putea să n-o audă, totuși o ignora și continua să-i povestească motanului aventurile sale. I-am răspuns Mariei că fiul ei era la mine. A venit după el, era aproape ora prânzului, trebuia să meargă acasă.

— Stai puțin, termin ce am de făcut și vin, i-a zis el fără măcar s-o privească.

— Nu, Didier, vii acum.

— Termin ce am de făcut și vin, a repetat el.

— Didier, te previn: dacă nu te ridici imediat, nu vei mai avea voie să vii să te joci cu motanul.

Copilul s-a întors spre mama lui cu un zâmbet dezarmant și a replicat:

— Dacă tu crezi că amenințările mă vor face să te ascult, te înșeli cu amărăciune.

Astăzi, Didier nu mai încurcă expresiile, dar pare la fel de inflexibil. Ca bonus, pronunță cuvintele într-un fel cu care nu pot să mă obișnuiesc.

— Bună ziua tuturor. Luați loc, vă rog.

Ne așezăm. Marius este chiar prea zelos și dă mâna cu primarul.

— Ei bine, v-am cerut să veniți ca să vă prezint scuzele mele. Am văzut intervenția voastră televizată, v-am ascultat și am înțeles ceea ce nu voisem să înțeleg. Țineți la casele voastre, la stradă, la piațetă. Vă cer iertare dacă v-am părut dur.

Își dă înapoi fotoliul rulant, ocolește biroul, se apropie de noi și continuă:

— Bineînțeles că Intrarea Colibri îmi amintește de lucruri rele. Mi-am pierdut picioarele, un prieten și o mulțime de iluzii. Dar nimeni nu este vinovat, nu încerc să mă răzbun. Încerc doar să fiu cel mai bun primar pentru locuitorii localității.

Zâmbetul lui Marius se pulverizează.

— Vă admir hotărârea, v-ați luptat bine. Dar decizia a fost luată, nu voi reveni asupra ei. Vă las o săptămână ca să reconsiderați propunerea noastră financiară. Dacă persistați în refuz, voi fi obligat să supun votului declarația de interes public, care va duce la expropriere. Dacă acceptați, veți avea la dispoziție un an ca să vă părăsiți locuințele. Sper că veți face alegerea cea bună.

Niciunul dintre noi nu reacționează. Cu toții am crezut în victorie.

— Îmi pare rău, murmură Didier.

— Și mie îmi pare rău, răspunde Anatole. Îmi pare rău pentru tine, pentru Éric, pentru părinții tăi, pentru tine, Gustave. Îmi pare rău pentru tot ce ați pierdut în accident. Știu că fiica mea nu este vinovată, dar ea era la volan. N-a trecut o zi fără să mă gândesc la asta.

— Și mie îmi pare rău, șoptește Marius. Îmi pare rău că am judecat-o pe Corinne și că v-am îndepărtat, Marceline și Anatole. Prietenii mei sufereau și am căutat un vinovat. Am fost nedrept.

— Ei bine, și mie îmi pare rău, spun eu până la urmă, uitându-mă fix la perete. Aș fi putut încerca să aranjez lucrurile în loc să mă închid în mine, așa cum am făcut. Îmi pare rău că n-am fost totdeauna amabilă. Îmi pare rău dacă v-am rănit.

Fără să mă scape din priviri, Rosalie deschide gura ca să ia cuvântul, apoi se răzgândește.

Vocea tremurătoare a lui Gustave preia ștafeta:

— Și mie îmi pare rău. Îmi pare rău că a trebuit să trecem prin toate aceste încercări. Îmi pare rău că nu-mi pot termina viața alături de voi.

1998

În fiecare sâmbătă seara, Anatole și cu mine mergem să dansăm la un local. Am întâlnit acolo diferite persoane cu care am păstrat relațiile. Încetul cu încetul, am început să le frecventăm și în alte zile. Astfel, soțul meu pleacă adesea la pescuit cu Paul și Fernand, în timp ce eu joc bridge cu Anita și Myriam. Adesea ele îmi propun alte activități, eu le refuz. Nu vreau prietene noi.

Rosalie nu mai vorbește cu mine. O înțeleg.

Am fost tulburată de sărutul ei. N-am încetat să mă gândesc la el zilele următoare, uneori chiar cu plăcere. Alungam imaginile astea, dar ele se întorceau.

Mi-am evitat prietena până în ziua în care am găsit-o în grădina mea. Anatole era în baie. Ea n-a spus nimic, doar m-a sărutat. M-am lăsat în voia ei. Era ceva blând, tandru și liniștitor, tot ce îmi lipsea.

Asta a durat câteva săptămâni. Eram sfâșiată între plăcere și o culpabilitate căreia relațiile mele agitate cu Anatole îi închideau gura. Cu Rosalie, totul era simplu, era nou, era teribil de excitant. Nu împărțeam decât momentele fericite, cele nefericite rămâneau în casa vecină. Pentru prima dată în viața mea, nu-mi făceam niciun plan, mă lăsam condusă fără să mă gândesc la consecințe.

Era iarna, încă devreme, dar seara se lăsase. Trebuia să mă grăbesc să mă întorc acasă ca să pregătesc cina. Rosalie m-a condus până la poartă și m-a sărutat pe gură. Lumina era aprinsă. Nu voi uita niciodată privirea lui Anatole, înlemnit, pe cale să închidă obloanele camerei.

Nu mi-a spus nimic. S-a purtat exact ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Am încetat relația cu Rosalie chiar a doua zi. Nu rușinea sau vinovăția mi-au deschis ochii, ci frica de a-l pierde pe bărbatul pe care-l iubeam.

CAPITOLUL 42

Privim altfel lucrurile pe care știm că nu le vom mai putea privi în curând. Piațeta mi se pare frumoasă în dimineața asta. Totuși, trecerea timpului a marcat-o. Furtunile succesive au dezgolit brazii, doar niște pruni viteji mai rezistă, iarba s-a culcat sub roțile mașinilor parcate aici în fiecare seară. Nu mai are nimic din splendoarea de altădată și asta mă face s-o simt mai prețioasă. Mai suntem doar o mână de oameni care îi cunoaștem exploziile de flori roz, covorul de părăluțe, uriașii săi verzi legănați de vânt. Suntem paznicii privilegiați ai unei frumuseți inaccesibile la prima vedere.

Mă aplec ca să nu mă lovesc de o creangă a bradului. Ceilalți sunt deja în Cartierul General. Oricine ne-ar vedea ar rămâne cu imaginea unui grup de bătrânei, una în rochie galbenă și părul asortat, care și-a întins pielea ca s-o împiedice să facă riduri, altul cu peruca prost pusă, care pare gata să se prăbușească peste cadrul său de mers, altul în fotoliul său rulant, care pare că doarme, alta micuță și subțire care nu lasă din mână telefonul și, în cele din urmă, cel cu burtă mare și cu baston, care seamănă cu un Q.

Ceea ce văd eu este o blondă magnifică, coafată ca Marilyn și cu zâmbetul carmin, care râde tare și vrea să cucerească America. Văd un bărbat brunet și înalt cu înfățișare sportivă, care preferă să creadă că viața este o poveste amuzantă, îl văd pe iubitul vieții mele, cu zâmbetul în colțul gurii, cu maxilarul pătrat și bunătatea sa. Văd o femeie cu ochi de copil, care se extaziază pentru orice și preferă să trăiască în visurile sale. Văd un bărbat elegant care cântă la saxofon și care o va iubi pe Blanche întotdeauna. Ce văd eu nu este un grup de bătrânei. Sunt niște oameni care au proiecte de viitor, chiar dacă le-au lăsat în urma lor. Sunt cei care au trăit mai mult de șaizeci de ani la câțiva metri de mine. Sunt oameni care au făcut un drum lung,

care au cules ce era mai bun, care s-au împiedicat de ce era mai rău și care văd în depărtare capătul drumului.

Este ultima reunire a Octogenialilor. De mâine vom redeveni Rosalie, Gustave, Anatole, Joséphine, Marius și Marceline. Ultimii locuitori din Intrarea Colibri.

În unanimitate, am hotărât să încetăm lupta. Sfârșitul era scris înaintea primului rând. Nu suntem decepționați, dimpotrivă. N-am pierdut totul.

— M-am distrat bine, afirmă Gustave. De multă vreme n-am mai râs atât.

— E adevărat că ne-am amuzat, răspunde Rosalie. Am impresia că am întinerit cu zece ani!

— Impresiile tale sunt amabile cu tine, ricanez eu.

— Tu nu prea ești, replică ea, dar m-am bucurat să vă regăsesc pe toți.

— Și Marceline s-a bucurat să vă regăsească, nu-i așa, draga mea? intervine dragul meu soț.

Toate privirile sunt ațintite asupra mea. Sarcasmul îmi gâdilă buzele.

— Este adevărat, admit eu până la urmă. Aș fi putut să pun mâna-n foc că nu va fi așa, dar n-a fost prea rău să petrec timpul acesta împreună cu voi.

Gustave îmi aplaudă efortul, toată lumea îl imită.

Îi detest.

Îmi vor lipsi.

2000

A telefonat Corinne. Era devreme și am crezut că era un vânzător de mobilier pentru verandă, am răspuns. Îmi plac foarte mult acești oameni, îmi înveselesc ziua, mai ales când le închid telefonul în nas. Când am recunoscut vocea fiicei mele, am înlemnit. Vorbea ca și cum ne-am fi văzut în ajun, ca și cum n-ar fi trecut cinci ani de la ultima noastră convorbire.

De la primirea scrisorii ei, i-am respectat decizia. Am lăsat-o să-și cicatrizeze rănile departe de noi, iar noi ni le-am cicatrizat pe ale noastre fără ea. Cinci ani. Aproape două mii de zile în care ne-am întrebat dacă îi era bine.

Nu-i port pică. I-am înțeles durerea și nevoia de a o depăși așa cum putea. Dar și eu am depășit-o așa cum am putut. Aricii își scot țepii ca să se protejeze. Ai mei sunt mereu scoși. A te deschide înseamnă a risca să fii rănit.

— Grégoire este în Franța, m-a anunțat ea, după ce mi-a vorbit de James și de restaurant, care o duceau bine amândoi.

— Aha.

— A ținut să revină în Franța ca să studieze jurnalismul. S-a instalat la Paris, și-a propus să vină să vă vadă când va avea timp.

— De acord.

— Te bucuri?

— Ți-l dau pe tata. O zi bună.

I-am întins telefonul lui Anatole și m-am dus să spăl vasele. El vine după mine în scurt timp.

— Ai fost dură, draga mea.

Frec energic, de câteva minute, același pahar.

— Marceline, știu că reacția Corinnei te-a făcut să suferi, și eu am fost nefericit, dar nu trebuie să te încăpățânezi, te rog. Au trecut deja cinci ani. Cinci ani, îți dai seama? Îmi pierdusem speranța, credeam că nu va mai

vorbi cu noi. Dar avea nevoie doar de ceva timp. Să nu stricăm lucrurile mai tare.

Șterg paharul, îl pun în dulap și mă întorc spre soțul meu:

— Dragul meu, nu te împiedic să-ți reiei relațiile cu fiica ta, dacă asta dorești. Nu mă obliga să fac la fel. Să nu crezi că nu mi-e dor de ea, dar nu pot. Mi s-a uscat sufletul, înțelegi? Când nu iubești pe nimeni, nimeni nu te poate face să suferi.

Iau din nou paharul din dulap, dau drumul la apă și încep iar să-l frec.

CAPITOLUL 43

Grégoire este bolnav. Am început să fiu îngrijorată pe la ora zece dimineața, văzând că nu coboară în sufragerie. De obicei se scoală dis-de-dimineață. Am bătut la ușa lui și el a gemut.

— Nu știu ce am, bunico, mă doare burta.

I-am pregătit micul dejun. A coborât înainte să fi avut timpul să i-l duc. Era îndoit de durere ca un echer.

N-a putut mânca nimic. S-a întins pe canapea, l-am învelit cu o pătură, picioarele lui treceau de brațul canapelei, deși altădată îi încăpea în ea tot corpul.

— O să chem doctorul, i-am spus așezându-mă în fotoliu.

— Nu e nevoie, bunico, o să-mi treacă. Ia spune, nu vrei să-mi povestești legenda regelui Midas, ca atunci când eram mic?

Nepotul meu de treizeci și șase de ani are niște dorințe ciudate, dar nu mă las rugată. Mă așez pe capătul canapelei, el își pune ușurel capul în poala mea și încep să-i spun povestea pe care mi-o cerea în fiecare zi când era copil.

— Era odată un rege prietenos, dar la fel de lacom pe cât era de stupid. Într-o zi, ca să-i mulțumească pentru ospitalitate, zeul Dionysos i-a promis că-i va îndeplini o dorință. Regele n-a ezitat mult și i-a cerut să poată transforma tot ce atinge în aur. La început, era fericit, atingea tot ce vedea: vazele, mobilele, copacii se transformau în metal prețios. Era bogat! Dar, când s-a așezat la masă, lucrurile s-au complicat. Puiul pe care-l ducea la gură devenea tare și auriu, la fel și ciorchinele de strugure pe care voia să-l înghită. Când voia să bea, constata același lucru: apa se întărea, deci îi era imposibil să-și astâmpere setea. Regele Midas și-a dat repede seama că aurul nu era esențial pentru viață; atunci i-a cerut lui Dionysos să-i ia darul și și-a regăsit viața simplă, dar fericită.

Grégoire surâde. Îmi dau seama că îl mângâi pe păr.

— Ador povestea asta, murmură el. Îmi aduce aminte ce fericit am fost aici.

Vreau să-i spun că și mie îmi aduce aminte de momente fericite. N-am timp s-o fac.

— Va trebui să plec, bunico. Nu mai am niciun motiv să rămân aici, foiletonul Octogenialilor s-a terminat, redactorul meu șef are nevoie de mine să mă ocup de alte cazuri. Iar familia mea s-a săturat să lipsesc două zile pe săptămână de atâta vreme.

— De acord.

— Probabil că ești mulțumită, vei putea să pui la loc spray-ul lacrimogen! izbucnește el în râs.

— Îl păstrez, totuși, în caz că ai avea chef să te întorci.

Se îndreaptă gemând și mă privește fix:

— Sunt cu adevărat foarte bucuros că ne-am regăsit, bunico.

— Ei, hai, probabil ai febră! îi răspund, punându-i mâna pe frunte.

— Termină, bunico, eu vorbesc serios! Știu că am dat-o în bară când am plecat cu mama, ar fi trebuit să păstrez legătura cu voi, dar eram un copil.

— Știu, Grégoire. Nu ți-am purtat pică niciodată pentru acea perioadă.

El se încruntă:

— Ah, da?

— Nu. Știu că adolescenții au altceva de făcut decât să le telefoneze bunicilor lor. Îmi lipseai, dar asta dovedea că îți mergea bine, așa că m-am resemnat.

— Dar atunci de ce te-ai purtat așa cu mine?

— Cum așa?

— Dură. Distantă. Cinică. Din cauza poveștii de la Paris?

Dau din umeri și mă ridic:

— Asta ține de trecut, dragul meu. E o poveste la fel de veche ca a regelui Midas.

2001

Concursul național de dans de salon pentru seniori are loc la Paris. Sperăm să câștigăm medalia de aur. Publicul este compus din mai mult de o mie de persoane, dar numărul acesta nu mă înspăimântă. Ceea ce mă face să tremur este prezența nepotului meu Grégoire, pe care-l caut cu ochii prin mulțime.

Când l-am sunat pe telefonul mobil săptămâna trecută ca să-l invit să vină să ne vadă dansând, era ocupat, dar m-a asigurat că va fi prezent. De atunci, număr orele care au mai rămas.

Nu l-am văzut de șase ani. Corinne ne-a trimis fotografii, după ce ne-a telefonat anul trecut. Anatole le-a lăsat pe masa din sufragerie. Am aruncat o privire discretă asupra lor, apoi le-am pus la loc exact cum erau. De la instalarea sa la Paris, am tot așteptat să ne viziteze, după cum ne-a anunțat fiica noastră. Fără îndoială că n-a avut timp s-o facă, dar venirea noastră în capitală era ocazia visată. Caut în public un tânăr înalt și brunet de aproape douăzeci de ani.

— Îl vezi? mă întreabă Anatole.

— Probabil că n-a sosit, îi răspund lăsând cortina să cadă.

— Ești minunată în rochia asta.

— Îmi stă mai bine decât cu șorțul în carouri?

— Ești și mai frumoasă cu șorțul tău.

Dansăm cu pasiunea pe care o pui în lucrurile pe care știi că le faci pentru ultima oară. Este ultimul nostru concurs. Nu ne vom opri să dansăm atâta vreme cât corpul ne-o va permite, dar competiția începe să ne uzeze. Anatole se apropie de șaizeci și șapte de ani și eu îl urmez îndeaproape.

Terminăm pe locul trei al podiumului, la fel ca la primul nostru concurs. Primim medalia în aplauzele antrenoarei noastre, Romy, care are lacrimi în

ochi. Anatole mă sărută pe gură în fața a mai mult de o mie de persoane. Nu-l pălmuiesc.

De-a lungul întregii seri, primim complimentele spectatorilor. Mulțumesc distrată, căutându-l din priviri pe nepotul nostru. Suntem ultimii care părăsim sala, fără să-l fi găsit.

În taxiul care ne duce la hotel, Anatole îmi promite că nu vom pleca de la Paris fără să-l fi revăzut pe Grégoire.

A doua zi la prânz, sunăm la ușa lui. Anatole a reprogramat data întoarcerii și a găsit adresa nepotului nostru în anuarul telefonic. Numele lui este scris lângă sonerie. Nici n-am sunat, când ușa se deschide și apare un brunet înalt cam nebărbierit, cu o șapcă pe cap.

— Bună ziua, Grégoire! exclam eu, încercând să-mi stăpânesc surâsul.

— Bunico? Dar ce faceți aici?

Nu este agresiv. Cel mult surprins. Ne îmbrățișează fără să-și scoată șapca:

— Am câștigat medalia de bronz, îl anunță mândru Anatole.

— Ah, la naiba! Am uitat complet de treaba asta, îmi pare rău. Sunt în sesiune de examene, am mintea numai la asta… Acum plec la un prieten ca să recapitulăm, dacă aș fi știut că veniți mi-aș fi făcut timp.

Înghit nodul dureros care mi s-a format în gât:

— Ai timp să iei prânzul cu noi?

El scutură din cap, stânjenit.

— Îmi pare rău, bunico. Trebuia să-mi telefonați înainte de a veni, nu-mi pot lăsa prietenul baltă, mă așteaptă.

— Am uitat numărul tău acasă, explică Anatole. Am încercat să te sun pe fix, dar n-a răspuns nimeni.

— Da, l-am debranșat, nu-l folosesc niciodată… Ei bine, trebuie s-o întind. Mi-a părut bine să vă văd, promit să trec pe la voi când o să am ceva timp!

Ne îmbrățișează din nou, se urcă pe un scuter, demarează și dispare în zgomotul asurzitor al țevii de eșapament și al noilor mei țepi, care cresc.

CAPITOLUL 44

Voiam un final demn de acest nume. Nu se punea problema să dispărem cu discreție, Octogenialii meritau un deznodământ răsunător. Pe pagina de Facebook ne-am anunțat dorința de a organiza o mică petrecere în piațetă. N-am văzut niciodată atâta lume adunată acolo.

O formație locală s-a oferit să cânte gratuit în acea seară, au instalat o estradă și o pistă de dans, un machior pictează fețele copiilor, niște vânzători de bâlci și-au instalat câteva standuri de jocuri, de tir, de prins rațe, de jocul de-a măcelul, un autobuz-restaurant oferă mâncare celor flămânzi, dar nu pentru asta au venit oamenii. Au venit pentru noi. Ca să ne felicite, să ne susțină, să ne împărtășească tristețea lor.

Printre ei găsim persoane cunoscute: negustori din localitate, vecini, oameni pe care îi salutăm pentru că i-am întâlnit adesea, vechii camarazi de joacă ai copiilor noștri, pe care încă îi tutuim, sunt și membri ai consiliului municipal, poștărița, Brahim și Tristan, care ne-au ajutat la spectacolul rap, cu prietenii lor, sunt și gemenele lui Marius, ca și Blanche, prima sa soție. Este și Grégoire, care își face însemnări pentru ultimul său articol, este și Corinne.

Ea zâmbește, discută cu toți cei pe care nu i-a văzut de mult timp, trecutul se ciocnește de prezent, cineva își aduce aminte de micuța Corinne care făcea de o sută de ori ocolul piațetei cu bicicleta ei galbenă, altul își amintește de Corinne adolescentă, care se ascundea în spatele brazilor ca să scape de sub supravegherea tatălui. Piațeta este o cutie cu amintiri care se va închide în curând.

La microfon, vocea cântăreței s-a schimbat. Mă întorc, Rosalie este pe scenă, cu un boa din pene în jurul gâtului. Primele note sunt ezitante, cuvintele tremură, suflul este scurt, apoi ea închide ochii și

cuvintele își iau zborul, vocea intră în concordanță cu muzica, unele persoane dansează, Rosalie nu mai este pe mica estradă efemeră din piațeta din Trodilan, este acolo, departe, în perioada cea mai frumoasă a vieții ei.

— Aș vrea să mă întorc acasă, te rog, îmi șoptește Anatole.

De puțin timp, mâna lui stângă nu mai funcționează suficient de bine ca să poată manevra fotoliul. Corinne, care nu știa nimic despre starea tatălui ei înainte de telefonul nostru, insistă mereu să ne mutăm la ea. Ne gândim la asta, dar și la o altă opțiune.

Îl conduc pe soțul meu acasă și îl ajut să se culce. Îmi cere să las deschisă fereastra, ca să ajungă până la el sunetele petrecerii. Rosalie este tot la microfon.

— Du-te înapoi acolo, îmi ordonă el în timp ce-l învelesc.

— Prefer să rămân aici, sunt în sufragerie, dacă ai nevoie de mine.

— Fă-mi plăcerea și du-te. O să adorm, nu o să mai am nevoie de tine.

Eu suspin:

— Sunt îngrijorată, dragul meu. Ai devenit prea amabil. Cred că maladia a început să-ți atace creierul.

— Nu-ți face prea multe griji. Dacă aud că ai flirtat cu vreun tinerel, se va trezi cu aceeași dentiție ca și mine.

— Atunci sunt liniștită!

Închid încetișor ușa camerei și o trântesc pe cea de la intrarea în casă. În vârful picioarelor, mă îndrept în penumbră spre canapea.

— Marceline, te aud! strigă soțul meu cu auz ascuțit.

Dată afară din propria mea casă, sunt obligată să mă întorc la petrecere în momentul în care începe un charleston. La două noaptea, Rosalie, Joséphine și cu mine suntem ultimele de pe ringul de dans, după ce le-am epuizat pe toate tinerelele din împrejurimi.

2005

N-am dansat de un an. Artroza îmi dă dureri, iar Anatole nu și-a recuperat total mobilitatea după operația la șold. Când am primit invitația Galei Solidare, mai întâi am decis să o refuzăm. Dar cauza este frumoasă și dorința de a dansa pentru ultimă oară împreună este puternică. Pe deasupra, gala cădea exact în ziua aniversării a cincizeci de ani de căsătorie. Cum să nu vedem în asta un semn bun?

În culise, anxietatea crește tot mai mult. Toate spectacolele noastre au avut loc în fața unui public pasionat de dans. Astă-seară, gala reunește cântăreți, comici, magicieni și dansatori din toată lumea. Cine are chef să vadă un cuplu de septuagenari care încearcă să realizeze o coregrafie?

Organizatoarea ne face semn.

— De îndată ce iese magicianul din scenă, intrați. Muzica va începe când veți fi pe locurile voastre.

Scena este luminată, restul sălii este cufundat în întuneric. Ne-am putea crede singuri. Anatole își ocupă poziția în fața mea, notele încep să danseze, iar noi la fel. Prin acești câțiva pași, se desenează existența noastră. Ne dansăm iubirea, ne dansăm teama, ne dansăm bucuriile, ne dansăm durerile, ne dansăm viața, ne dansăm moartea, un dans ca un strigăt, un dans de adio. Un dans ca o mulțumire.

Muzica se oprește. Sunt în brațele soțului meu, plângând. Aștept ca spectatorii să arunce cu roșii, primim aplauze furtunoase. Salutăm, salutăm, salutăm până când comicul vine să ne înlocuiască pe scenă.

A fost bine.

— Sunt fericit că am fost partenerul tău în toți acești ani, îmi șoptește Anatole în culise.

— Vrei să spui partenerul meu de dans?

— Bineînțeles! Ce mai întrebare! Să fiu partenerul tău de viață este un supliciu.

— Sper că așa este! Mă străduiesc destul.

— Reușești perfect, draga mea. Sunt bărbatul cel mai nefericit de pe pământ.

— Bine. Sunt încântată să aud asta.

Mă strânge tandru în brațe.

— Am un cadou pentru tine, îi șoptesc la ureche.

— Și eu la fel!

Planificasem să rămânem la cocktail, dar ne schimbăm și mergem la mașină. S-a făcut noapte și plouă, Anatole se concentrează asupra drumului. Eu refac dansurile noastre în minte. Primul, neîndemânatic, când mi-a făcut Anatole o surpriză. Antrenamentele noastre în sală, în sufragerie, apoi în grădină. Primul nostru concurs. Medalia noastră de aur. Ultimul nostru tangou.

Toate aceste momente sunt și mai prețioase când se transformă în amintiri.

Până la urmă, viața este ca un dans. Intrăm în scenă, învățăm pașii, ne lăsăm duși de muzică, numărăm timpii și facem reverența.

Am avut cel mai bun partener. Când am început acest lung dans, el era țeapăn, chiar rigid, eu eram stângace, timorată, încercam să ne potrivim pașii cu o melodie pe care n-o cunoșteam, i s-a întâmplat să mă calce pe picior, eu i-am dat uneori amețeli, au existat pași greșiți, dar am păstrat cadrul, am rămas uniți, ne-am observat, ne-am adaptat, până am devenit unul singur, până ne-am topit unul în celălalt, până ne-am amestecat, un duet uneori șchiop, care lasă să treacă vântul, care lasă să intre ploaia, dar care rezistă tuturor intemperiilor.

Rosalie își plimbă câinele prin piațetă când parcăm mașina. Anatole o salută de la distanță, eu merg spre poartă, ignorând-o. În acel moment, Marius își închide obloanele. Intru în grădină fără o privire.

Anatole mă ajunge din urmă în sufragerie.

— Mai întâi tu!

Nu mă las rugată, nu mai am răbdare. Iau un pachet din dulap și i-l întind. Anul acesta, ne-am fixat o regulă în ceea ce privește cadourile: nu mai vrem lucruri cumpărate, vrem ceva unic, care vine din inimă.

— La mulți ani de ziua căsătoriei noastre, dragostea mea!

El rupe hârtia fără să aștepte și descoperă un borcan plin cu bilețele.

— Ce-i asta? mă întreabă.

Deschid borcanul:

— Ia un bilet și citește ce scrie pe el.

Se supune:

— Îmi place să văd lacrimile din ochii tăi când ne uităm la un film emoționant.

Extrage un alt bilet și citește:

— Îmi plac obrajii tăi moi după ce te-ai ras.

Mă privește emoționat. Închid borcanul:

— Pe fiecare dintre aceste bilete, am notat un lucru care-mi plăcea la tine. Sunt cincizeci, tot atâtea câți ani am petrecut împreună.

— Este minunat, draga mea. Sunt foarte emoționat.

Mă strânge în brațe.

— Dacă ar trebui să fac același lucru, mi-ar trebui cel puțin trei borcane, murmură el.

Nu mă pot împiedica să râd. Ridică privirile la cer.

— Sunt sigură că pe unul dintre bilete scrie „Îmi plac dulcegăriile tale".

— Nu, pe ăsta l-am pus în unul dintre cele trei borcane cu „Ce nu-mi place la tine". Poți găsi acolo și „Nu-mi place când mă lași să aștept până îmi oferi un cadou".

Anatole își deschide brațele surâzând:

— Desfă pachetul!

— Care pachet?

— Eu sunt pachetul, răspunde el mândru.

Nu înțeleg mare lucru, dar mă supun. Îi scot încet haina de la costum, îi deschei nasturii de la cămașă, unul după altul, el mă privește în față, îi simt răsuflarea pe frunte, fac țesătura să alunece de-a lungul brațelor sale, îi mângâi pielea, îi pipăi buzunarele, îi scot tricoul, el surâde, șoptește că sunt aproape, cadoul nu-i departe, îi scot maioul și văd cadoul, acolo, deasupra inimii.

— Dar ești nebun! strig eu.

— Sunt puțin, de acord.

Îmi pun ochelarii și îmi privesc cadoul mai de aproape. Pe pielea lui, tatuați cu cerneală neagră și roșie, suntem noi doi, dansând un tangou. Anatole îmi scrutează reacția.

— Unde ai făcut tatuajul ăsta? îl întreb eu până la urmă.

— La atelierul cel mic de lângă primărie. Îți place?

Ridic capul și îi adresez un zâmbet larg soțului meu:

— Vreau și eu unul la fel.

CAPITOLUL 45

Am ajuns aici. Nimeni nu recunoaște, dar știm că este ultimul nostru dineu împreună.

Joséphine a aranjat o masă de sărbătoare în salonul ei. Aceasta este prima mobilă pe care ea și Gaston au cumpărat-o, o masă lungă de lemn pentru a-i reuni pe toți copiii lor.

De la petrecerea din piațetă, s-au scurs mai multe săptămâni. Viața noastră cotidiană a fost reluată, nu chiar la fel ca înainte. Acum, când merg la piață, se întâmplă ca Joséphine să mă însoțească. Marius și Gustave vin să joace jocul de dame chinezesc cu Anatole. Grégoire și Corinne telefonează măcar o dată pe săptămână. Doar relația cu Rosalie este încă încordată.

Am acceptat cu toții propunerea financiară a primăriei. Peste șapte luni vor începe lucrările de construcție a noului centru școlar. Nu vom mai fi aici ca să ne vedem dispărând casele și piațeta.

— Mă voi duce să stau la fiica mea, Catherine, anunță Marius. Mi-a propus asta de mult timp, dar nu voiam să fiu o povară pentru ea și soțul ei. Au amenajat o garsonieră în subsolul casei, e o cameră mare. Mă voi simți bine acolo.

— Când pleci? întreabă Gustave.

— Lunea următoare.

Fiecare îl felicită pentru această hotărâre, chiar dacă tăceri îndelungi punctează conversația.

— Plec și eu, șoptește Joséphine.

Cu un surâs de fetiță, ne înștiințează că se va instala la „iubitul" ei, după cum îi spune. Ni l-a prezentat recent. Jean-Claude pare optimist, binevoitor și nebun după Joséphine. El o privește așa cum privește ea peisajele frumoase.

— Jean-Claude mi l-a prezentat pe fiul lui, spune ea. I-a trebuit ceva timp ca să poată accepta că tatăl său iese în oraș cu o femeie mai în vârstă ca el, și atunci el a hotărât să nu mai ieșim împreună, ci să trăim împreună. M-a cerut în căsătorie!

Felicitările țâșnesc. Joséphine ne îmbrățișează lung pe fiecare dintre noi, apoi merge în bucătărie să aducă felul următor. În trecere, discret, îi trimite un sărut portretului lui Gaston, pus pe bufet.

Gustave așteaptă desertul ca să ne comunice proiectele sale. Bine face, altfel ne-ar fi tăiat pofta de mâncare.

— Am găsit un loc într-un cămin pentru vârstnici din Biarritz. Am petrecut acolo două zile, personalul pare amabil și locatarii par mulțumiți. Au o mulțime de activități, mi-a plăcut ambianța. Pe deasupra, clădirea este situată într-un parc mare, la marginea oceanului, iar din camere avem o vedere excepțională.

— E un lucru bun, aprobă Marius. Te vei simți bine acolo.

— Da, adaugă Joséphine fără convingere. Este un lucru bun.

Încerc să mă stăpânesc. În zadar:

— Presupun că este o idee a fiicei tale.

— Să spunem că ea a sugerat-o insistent, admite Gustave.

— Ce afurisită! exclamă Rosalie.

Gustave scutură din cap:

— Françoise nu e rea. Încă nu i s-a vindecat rana, asta-i tot. Eu am luat hotărârea și sunt mulțumit. Am vizitat mai multe cămine pentru vârstnici și știu că voi fi liniștit la Tamaris. Nu mai aspir decât la asta: la liniște. Am îndurat destule lovituri.

Joséphine aprobă:

— Ar fi bine dacă am putea da timpul înapoi. Poate că n-am fi putut evita încercările, dar le-am fi depășit în alt mod. Am pierdut mult timp purtându-ne pică unii altora.

Mă gândesc la toți acești ani în care mi-am rumegat furia contra vecinilor mei, contra fiicei mele, contra nepotului meu. La tot acest timp care a dispărut și care nu va mai putea fi recuperat. Și eu aș vrea să pot da timpul înapoi.

Încerc să alung regretele. Ar însemna să mai adaug durere durerii. Nu ne naștem înarmați să înfruntăm viața, ne înarmăm pe măsură ce luptăm, învățăm din mers. Ne înșelăm uneori. Ne protejăm adesea. Este mai ușor să-i critici pe ceilalți decât pe tine însuți. Este mai ușor să fii furios decât trist.

— Nu este un timp pierdut, spun eu. Dacă n-ar fi fost toți acești ani, sigur că n-am fi devenit ceea ce suntem. Sunteți niște oameni buni. Sunt bucuroasă că mi-am împărțit viața cu voi.

Anatole mă privește ciudat. Trebuie să-l liniștesc:

— Mi-a fost mai ușor când am născut decât acum, când v-am făcut complimente.

— Și tu ești o persoană bună, îmi răspunde Joséphine.

— Poate când doarme, adaugă Rosalie. Ei bine, acum că am terminat cu declarațiile dezgustătoare, trebuie să vă anunț că plec și eu. Am găsit un apartament într-o vilă pentru seniori la New York.

— Dar ai viză? strig eu fără să-mi dau seama.

— Am *Green Card,* draga mea. Trebuie să-ți aduc aminte că am fost o stea în *State*?

Toată lumea se entuziasmează: Rosalie își va sfârși viața acolo unde a visat mereu să trăiască. Mă alătur lor, sperând să fiu credibilă.

— Dar voi? ne întreabă Gustave. Ce veți face?

— Ce vom face în ce privință? întreb eu, fără să înțeleg.

— Ne mai gândim încă, răspunde Anatole, care a înțeles că nu eram atentă. Plecăm pentru două săptămâni în Bretagne cu Corinne și Grégoire, ne vom hotărî acolo.

Seara se prelungește, povestim amintiri, ne aducem aminte de vremurile bune, îi evocăm pe cei care nu mai sunt printre noi, întârziem momentul despărțirii. Toate casele din jur vor fi părăsite în timpul șederii noastre la Morgat. Intrarea Colibri va dispărea odată cu plecarea noastră.

Privesc scena, întrebându-mă cât timp îmi va trebui s-o uit. Mi-am dat seama că amintirile recente sunt mai volatile decât cele vechi. Încerc să-mi fixez în memorie figura lui Gustave când face o glumă bună, privirea Joséphinei care n-a îmbătrânit niciodată, înfățișarea mereu revoltată a lui Marius, expresia fals detașată a Rosaliei. Încerc să le înregistrez vocile, râsul, să captez o bucățică din ei ca s-o iau cu mine.

Ne spunem la revedere ca și cum ne-am întâlni mâine, în spatele furgonetei vânzătorului de păsări. Singura diferență este faptul că obrajii noștri sunt umezi când ne sărutăm. Sunt recunoscătoare când închid ușa în urma mea.

CAPITOLUL 46

Anatole a adormit imediat. Eu nu reușeam. Ceasul arăta ora trei noaptea. După dineul de la Joséphine, amintirile se ciocneau una de alta în mintea mea. Trebuia să ajung la originea lor.

Noaptea era liniștită. Doar niște mieunaturi îndepărtate străpung tăcerea. Încetișor, cu lanterna în mână, fac ocolul piațetei, presărând pietricelele memoriei mele.

Istoria se derulează din nou, viețile noastre trec pe această bucată de pământ, Octogenialii, aperitivele, dansurile, jocurile de-a v-ați ascunselea, primii pași ai copiilor, primele partide de volei, plimbările cu bicicleta, moartea lui Gaston, discuțiile lungi cu Rosalie, construirea mesei.

Construirea mesei. Cum de reușește amintirea asta să fie atât de vie? Mai simt încă lemnul sub mână, o aud pe Rosalie dându-mi instrucțiuni, oscilez între anxietate și sentimentul libertății nebune de a îndrăzni să faci ceea ce era rezervat în mod obișnuit bărbaților. Masa n-a rezistat anilor, a fost schimbată de mai multe ori, dar a rămas pentru mine ca un semn, premisa unei schimbări. Și întâlnirea cu cea mai bună prietenă a mea.

Mă strecor sub brazi. Ultima masă instalată este acolo. Și Rosalie la fel. Nu mă vede imediat. Ochelarii ei sunt puși pe masă; își șterge ochii.

— Ah, numai tu mai lipseai! scrâșnește ea constatându-mi prezența.

Mă așez pe bancă în fața ei. La lumina lămpii, ne observăm în tăcere secunde lungi.

— Îți cer iertare, Rosalie, murmur eu.

— Mi-ai zdrobit inima.

— N-am vrut. Îmi pare rău.

— Te iubeam sincer, șoptește ea.

— Și eu. Dar îl iubeam și mai mult pe Anatole.

Ea dă din cap.

— Ai dispărut de la o zi la alta, Marceline. Îmi umpleai viața, care a devenit pustie într-o secundă.

— Îmi pare rău. N-am știut să-mi domin sentimentele și m-am temut să-mi pierd soțul. M-am gândit numai la mine.

— Ar fi trebuit să-mi explici. Pur și simplu, m-ai părăsit.

— Știu. Îți cer iertare. Nu meritai să-ți fac asta.

Rosalie își aprinde o țigară.

— N-am reușit niciodată să te detest, spune ea.

— În orice caz, aveai aerul că asta simți.

Râde.

— Și tu la fel.

— Mulțumesc pentru compliment, răspund eu zâmbind.

Nici Marius nu doarme. Printre crengi, ajunge la noi plânsul melodios al saxofonului său.

— Nu trebuie să fii tristă, declară Rosalie, ca pentru ea însăși.

— Nu sunt tristă. Îți amintești de cuvintele tale, chiar înainte de plecarea pe Broadway? „Nu trebuie să plângi pentru ceea ce nu va mai fi, ci să iubești ceea ce a fost”. Iubesc prietenia noastră, Rosalie. Mulți oameni trec prin viață fără să întâlnească o persoană ca tine. Mi-ai arătat altă cale, m-ai ajutat să-mi iau zborul, nu m-ai judecat niciodată. Ai fost cea mai bună prietenă a mea.

— O, te rog, darling! N-o să rezist nervos.

Mă ridic, înconjor masa și o strâng îndelung în brațe pe Rosalie. Ea se lasă în voia mea, apoi își încolăcește brațele în jurul meu. Nu știu cât timp am rămas așa, îmbrățișate, în locul în care ne-am întâlnit. Poate două minute, poate zece. Ea este cea care se desprinde

încetișor. Îi dau un ultim sărut pe obraz, apoi mă îndrept spre ieșirea din Cartierul General.

— Noapte bună, Rosalie.

— Noapte bună, Marceline. Când plecați în Bretagne?

— Mâine dimineață.

Nu-mi răspunde. Mă strecor pe sub crengi și mă întorc acasă cu greu.

Adio, cea mai bună prietenă a mea.

CAPITOLUL 47

Nu pot face nimic. Nu voi mai putea dormi în noaptea asta. Mă răsucesc în pat încercând în zadar să alung gândurile care mă asediază. E o persoană care nu vrea să plece din mintea mea. Are douăzeci de ani, poartă un taior albastru și pantofi negri, merge alături de tânărul ei soț. Marceline, cea de la douăzeci de ani, nu vrea să mă lase să dorm.

Mă scol încetișor, Anatole are un somn agitat. În camera albastră, îmi deschid jurnalul, iau un pix și încep să-i scriu celei care eram în 1955.

Dragă Marceline, cea de douăzeci de ani,

Tocmai ai coborât din autobuzul care te duce spre viitor. Alături de tine, Anatole, pe care de-abia îl cunoști, duce cele două valize în care este cuprinsă viața voastră. Ai dori să poți da o raită prin viitor ca să nu-ți mai faci griji. Ascunzi bine asta, nimeni nu știe cât ești de anxioasă, dar eu n-am uitat.

Vei fi fericită, Marceline, vei avea o viață frumoasă, făcută din mici fericiri simple și din câteva nenorociri pe care vei accepta să le depășești.

Nu te-ai simțit niciodată iubită. Tatăl tău era violent, mama era pasivă, ai crescut fără dragoste, crezând că acesta ți-era destinul. Dar nu acesta era destinul tău. Vei fi iubită profund, cu totul. Nu vei mai fi niciodată singură. Va trebui doar să asculți atent pentru a auzi inima celui care nu va da niciodată drumul mâinii tale. Îl vei iubi în același mod. Pentru ceea ce este, pentru ceea ce sunteți împreună. În clipa în care îți scriu, am optzeci și trei de ani și n-a trecut nicio zi fără să cântăresc norocul pe care l-am avut că l-am întâlnit pe Anatole. O, sigur că nu trăim într-un basm cu zâne. Ți se va întâmpla să pui totul sub semnul întrebării, să crezi că ar fi mai bine în altă

parte, să elaborezi chiar scenarii pentru a face să dispară corpul soțului tău, dar te vei întreba, până la urmă, cum de te-ai putut gândi să trăiești fără el.

Vei avea o fetiță care îți va umple sufletul de bucurie, ore întregi vei privi micuțul ei pântec ridicându-se când doarme, ore întregi îi vei tricota pulovere și rochii (uneori urâte), îi vei asculta vocea ascuțită spunându-ți că ești cea mai bună dintre mame și vei crede că așa este. Bucură-te de ea cât mai mult, pesimiștii care spun întruna cât de repede trece copilăria au dreptate. Totuși, să nu cazi în nostalgie: plecarea ei de acasă nu va însemna sfârșitul existenței tale.

Nu vreau să dezvălui totul, surprizele constituie sarea vieții, dar – de-a lungul întregului drum – vei întâlni persoane minunate, îți vei da seama uneori mai târziu, dar ele vor fi alături de tine.

Desigur, vei trece prin încercări din care vei crede că nu-ți vei mai reveni niciodată. Îți va trebui uneori timp ca să ieși din prăpastie, dar vei reuși. Ești puternică, Marceline, mult mai puternică decât crezi. Nu te voi minți: ceea ce nu ne ucide nu ne face obligatoriu mai puternici. Anumite răni rămân deschise, vei fi uneori obligată să te ascunzi sub o carapace sau după o pădure de țepi. Dar am mai prețui fericirea dacă am întâlni-o mereu?

Un ultim lucru: ești frumoasă. Nu fi atât de dură cu tine. Oferă-ți toleranța pe care o oferi celorlalți. Acest corp pe care îl detești este cel mai frumos cadou pe care l-ai primit la naștere. El ți-a oferit libertatea. Într-o zi vei înțelege că frumusețea nu se măsoară. Ea nu are sprâncenele pensate sau buzele de un roșu aprins, nu poartă pantofi cu tocuri, nu are părul ondulat, nu urmează moda, nu se machiază. Nu se vede în oglindă.

Trăiește, dansează, râde, iubește, aleargă, descoperă, vibrează, profită. Nu pierde niciodată din vedere esențialul: povestea are, într-adevăr, un sfârșit. Nu-ți pierde timpul. Trăiește-o acum. Merită s-o faci.

Ai grijă de tine.

Marceline, cea de optzeci și trei de ani.

CAPITOLUL 48

Iată că au trecut zece ani de când n-am mai fost la Morgat. Ferma nu s-a schimbat, pare că ne așteaptă. Grégoire a venit să ne ia de la Trodilan, ca să mergem împreună. Când ajungem, soția lui și copiii sunt deja acolo.

— Bunicule! Bunico! Ce bine că ați venit! exclamă Marie-Laure, grăbindu-se să ne îmbrățișeze.

Micuțul Théo și claia lui de păr vioaie îmi acordă un sărut zgomotos. Cea mare, Léa, mă mângâie. Mă las în voia lor, fără să mârâi. Sper că și-au dat seama de acest progres.

Aranjez hainele în dulapul din camera noastră, când sosesc și Corinne și James. Fiica mea are o grămadă de alimente în brațe:

— M-am oprit la băcănie, așa că nu mai trebuie să ieșim deseară!

— Aș fi vrut totuși să mergem undeva, îi răspund.

A înțeles imediat. Peste două ore, din vârful falezei, Anatole în fotoliul său, Corinne și cu mine pe scaune pliante, admirăm soarele care cade în mare.

— Uitasem ce frumos e, murmură Corinne. Aici s-a născut visul meu american. Ți-aduci aminte, mamă?

— Sigur că-mi aduc aminte.

— Mă tem să nu uiți asta vreodată, șoptește ea.

Și eu mă tem. Amintirile sunt bunurile mele cele mai prețioase, gândul de a vedea cum se evaporă încetul cu încetul mă îngrozește. Nu vreau să ajung o carcasă goală. Nu vreau s-o uit pe fetița care jura că nu va trăi niciodată departe de mine.

— Știu că nu prea vă place să vorbim despre trecut, spune Corinne, dar țin să vă cer iertare. Nu am simțit cum trece timpul, nu mi-am dat seama că îmbătrâniți. Eram închisă în vinovăția mea, mi-a trebuit mult timp ca să-mi revin în urma accidentului. Când am

bătut la ușa voastră, mă așteptam să-i găsesc pe cei pe care-i lăsasem cu douăzeci și trei de ani în urmă. Îmi pare foarte rău că am așteptat atâta până m-am întors…

Corinne izbucnește în hohote de plâns. Îi pun mâna pe umăr.

— Rămânem copii toată viața, spune ea suspinând, și pe urmă, deodată, devenim părinții părinților noștri.

— O să ne putem răzbuna pentru toate nopțile albe pe care le-am făcut din cauza ta, ricanează Anatole.

— Bună idee! adaug eu. Și o să te mânjim pe față cu piure de morcovi, când ne vei da să mâncăm asta.

— Și o să facem treaba mare în cadă, râde Anatole pe înfundate.

— Și ne vom plimba în pielea goală prin fața invitaților tăi! exclam eu. O să-ți răspundem cu aceeași monedă.

Corinne a trecut de la lacrimi la hohote de râs.

— Vă iubesc, știți bine.

— Nu încerca să ne duci cu zăhărelul, răspunde Anatole. Vom fi fără milă.

— Termină, tată. Vă iubesc cu adevărat.

— Și noi te iubim, puișor, spune el.

O mângâi încet pe obraz:

— Te iubeam chiar când te detestam.

James pregătea cina când ne-am întors. Un miros îmbietor plutește prin casă. Grégoire și Marie-Laure joacă jocul de dame chinezesc pe masa cea joasă. Théo și Léa stau pe canapea și se uită la un film. Corinne pune într-o vază florile culese pe drum. Anatole se duce lângă nepotul lui ca să-l ajute la joc.

În fața acestui spectacol mai frumos decât o zi cu soare, un val de fericire intensă, aproape dureroasă, se revarsă în mine, luând cu sine temerile, ranchiunele, regretele. Acolo, în ferma din Morgat,

înconjurată de familia mea, sunt pe deplin, total, formidabil de fericită.

CAPITOLUL 49

Toată lumea a plecat la plajă. Eu am rămas în fermă, pretextând o oboseală trecătoare. Am crezut că Anatole mă va imita, dar pe urmă am insistat să meargă și el: soarele îi va face foarte bine.

Aștept să se stingă zgomotul vocilor lor ca să deschid televizorul.

Nu e complicat, am observat cum Grégoire și copiii se uită la programe în reluare. Începe muzica, deschid un pachet cu cartofi prăjiți. Începe emisiunea *Les Parisiens de la téléréalité.*

Știu că mă condamnați, dar nu-i vina mea. Când am descoperit emisiunea, la căsătoria lui Dylon cu Alixa, am fost la început speriată de această lume paralelă, a cărei existență n-o bănuiam. După câteva zile, făcând zapping, am nimerit peste un alt episod. Dylon și Alixa țipau unul la altul, am vrut să aflu ce îi putea aduce într-o asemenea stare la atât de puțin timp după ce s-au unit pe viață. N-am înțeles tot, televizorul meu emitea niște bipuri ciudate în timpul dialogului, dar aflasem suficient ca să vreau să văd continuarea. Pentru asta, trebuia să aștept a doua zi.

A doua zi, eram în fața televizorului. Brendy și Holivié trebuiau să lucreze pentru a procura bani unei asociații: să curețe țarcul elefanților din grădina zoologică locală. Brendy a spus:

— Nici nu poate fi vorba să mă ating de un… bip… de elefant, pute, o să mă mânjesc toată, e dez… bip.

Holivié a ricanat:

— Nu poți să te atingi de… bip… dar poți să-i atingi… bip… ia uită-te, este enormă, mai mare ca a lui Khaivyn!

Brendy a holbat ochii și a început să strige la Holivié:

— Pui de… bip…! Du-te în… bip… mă-tii, cu tot cu dinții tăi de… bip… nu vorbi de… bip… lui Khaivyn, ești invidios pentru că tu ai un cârnăcior, nu mai pot să te suport, îmi vine să vomit când te văd.

Episodul s-a terminat cu întoarcerea la vilă. În episoadele următoare, puteam vedea reacția lui Khaivyn. A doua zi eram iar prezentă, ca să nu pierd nimic.

De atunci, în fiecare zi profit de siesta lui Anatole ca să-mi regăsesc prietenii cu limbaj exotic. Nu i-am mai văzut de la sosirea noastră la Morgat. Am așteptat un moment în care să fiu singură, nu pot totuși mărturisi dependența asta oricui, dar mereu era cineva acasă.

În după-amiaza asta sunt liniștită. Dacă ei stau mai mult la plajă, voi putea recupera întârzierea.

Prima scenă dă tonul. Alixa, Holivié și Brendy se bronzează în exces la marginea piscinei.

— Am dormit prost, declară Alixa ungându-se cu ulei pe sâni. Cred că a fost lună plină.

— Vrei să spui că era umplută? întreabă Holivié.

— Ba nu, ce… bip… ești! Era plină!

— Era însărcinată, îl informează Brendy, generoasă.

— Ah, am înțeles, răspunde Holivié. Dar, atunci, cine e tatăl?

Cele două fete ridică din umeri.

— Habar n-am, răspunde Alixa. Poate o cometă, că tot aduce puțin a spermatozoid.

— Aha, ai dreptate! aprobă Brendy. De aceea sunt uneori eclipse, se întâmplă când luna și cometa sting lumina ca să… bip…

N-am timp să văd continuarea, fiindcă se deschide ușa sufrageriei și apare Léa.

— Cucu, bunico! Până la urmă, n-am avut chef să merg la plajă. La ce te uiți?

— La nimic, îi răspund apăsând pe toate tastele telecomenzii.

În zadar. Tot ce reușesc să fac este să fixez pe ecran o imagine mărită cu sânii dați cu ulei ai Alixei. Strănepoata mea izbucnește în

râs:

— La asta te uiți?

— Ba nu, televizorul s-a deschis singur.

— Bunico, poți să-mi spui… Și mie îmi place mult.

— Termină, obrăznicătură mică, altfel îi spun tatălui tău că fumezi.

Ea râde și mai tare.

— Te ador, bunico! Ei bine, ne uităm împreună la episodul ăsta?

Sper că Dylon și Alixa se vor împăca, țineam prea mult la ei.

Ea se așază lângă mine, își înfige mâna în punga cu chipsuri și repornește emisiunea. O privesc cu severitate:

— Promite-mi că n-ai să spui nimănui.

— Promit, bunico. Pe capul lui Khaivyn.

CAPITOLUL 50

Numele restaurantului s-a schimbat, la fel și personalul, dar priveliștea rămâne aceeași. Este ultima noastră seară în Bretagne și am ținut s-o petrecem între patru ochi.

Totul ar fi idilic, dacă ospătărița n-ar fi așa de antipatică.

— Domnule, nu sunteți singurul client, suspină ea când Anatole nu se hotărăște ce să comande.

— Ce este *cevich?* întreabă el, ignorându-i remarca.

Ea își ridică ochii la cer:

— O mâncare de pește.

— Și *espuma?*

— O cremă.

— Și dorada?

— Vă bateți joc de mine?

— Un pic, răspunde el serios.

Eu râd pe înfundate. Ea mă săgetează cu privirea.

Îmi iau geanta, bag mâna în ea și scot un pliculeț alb, pe care i-l întind ospătăriței:

— Poftim, domnișoară, ar trebui să luați asta. Pentru constipație.

Se întoarce pe călcâie, furioasă, dar puțin îmi pasă. Lui Anatole îi dau lacrimile de atâta râs.

— Mergem? propune el când își recapătă suflul.

— Dar n-am mâncat!

— Dacă tot așa o fi și mâncarea… Ți-e foame?

— Nu prea.

— Atunci, haide. Trebuie să ne luăm rămas-bun de la faleză.

Drumul durează ceva timp. Eu merg încet, iar fotoliul lui Anatole e greu.

— Mă gândesc adesea la prima noastră întâlnire, spune el deodată. Cine ar fi crezut că ne va duce până aici?

— Eu nu! îi răspund râzând.

Dar el n-are chef de râs. Vrea să vorbească.

— Am înțeles recent un lucru, continuă el. Nu regret nicio zi petrecută cu tine. Dacă ar trebui s-o iau de la capăt, n-aș schimba absolut nimic.

— Chiar și zilele în care bombăneam?

— Toate, fără nicio excepție. Nu sunt sigur că mulți oameni pot spune același lucru.

— Totuși, tu voiai să călătorești, sperai să ai patru copii, n-ai avut viața la care visai.

— Viața pe care am trăit-o este mai frumoasă decât cea la care visam.

Nu răspund. Savurez clipa. De câte ori nu m-am gândit că el ar fi fost mai fericit cu alta?

Ajungem pe culmea falezei. Ne luminează luna plină.

— Auzi muzica? îl întreb pe Anatole.

— Care muzică?

— Sst, ascultă! N-o recunoști? Este melodia noastră: *Regresso al amor*.

Înțelege, zâmbește și începe să fredoneze. Îi iau mâna și încet-încetișor mă învârtesc în jurul lui sub lumina stelelor. Închidem ochii și ne lăsăm purtați de melodia imaginară. Port rochia mea roșie, el poartă costumul negru, publicul ne aclamă, a venit toată lumea, tânăra Corinne și micul Grégoire, Rosalie, Marius și Blanche, Gustave și Suzanne, Joséphine și Gaston, sora mea Lucie, toți sunt aici, toți cei care contează, ca să asiste la ultimul nostru dans.

CAPITOLUL 51

Grégoire ne-a adus acasă la începutul serii. N-a mai rămas, căci drumul de întoarcere până la casa lui este lung. Ne-a îmbrățișat, dându-ne întâlnire peste o săptămână, pentru plecarea la Corinne.

Intrarea Colibri doarme. Gustave a plecat la Biarritz, Rosalie a zburat la New York, Joséphine s-a mutat la Jean-Claude, Marius este la fiica sa. Noi suntem ultimii.

Golesc valizele și pornesc mașina de spălat. Fac un duș rapid, îmi pun halatul, îl ajut pe Anatole să se așeze în fața televizorului. El se uită la telejurnal, în timp ce eu pregătesc cina.

Mâncăm avocado cu creveți și *quiche* cu roșii. Anatole vrea un măr. I-l tai felii.

Ne uităm la o comedie italiană. Anatole adoarme în fața televizorului.

Mergem la culcare înainte de ora douăzeci și trei. El în partea dreaptă, eu în partea stângă. El poartă pijamaua sa albastră, iar eu cămașa mea de noapte albă, care lasă să se vadă tatuajul de deasupra inimii.

El mă sărută, eu sting lumina, ne luăm medicamentele, aranjez cuvertura peste noi și mă ghemuiesc lângă el.

— Noapte bună, draga mea.

— Noapte bună, dragostea mea.

CAPITOLUL 52

Corinne, fetița noastră,

Nu fi tristă, șterge-ți lacrimile. Împreună, unul în brațele celuilalt, este cel mai frumos sfârșit pe care-l puteam găsi pentru povestea noastră. Știi bine că ajunseserăm la capătul drumului. Între o memorie care dispărea și un corp care ceda, am ales libertatea.

Am avut o viață minunată, iar tu nu ai nicio vină. Îți mulțumesc că ai fost o fetiță plină de imaginație și de vioiciune, că ai fost o fată dreaptă și cinstită. Am fost foarte norocoși să fim părinții tăi. Să nu regreți nimic, draga mea, chiar departe de tine, noi îți simțim dragostea. Ești prezentă în cele mai frumoase amintiri ale noastre.

Plecăm împăcați pentru că te știm fericită, în casa ta cea nouă, cu James ocupat la cuptoare și Grégoire în cartier.

Ne vom reîntâlni într-un fel sau în altul. Până atunci, trăiește.

Te iubim mai presus de orice.

Tata și mama.

P. S. al mamei: vei găsi un caiet cu însemnări în biroul din camera albastră. L-am scris pentru tine, ca să cunoști mai bine oamenii care suntem sub costumele noastre de părinți. Am intercalat pagini de amintiri scrise sporadic de-a lungul vieții noastre. Dacă într-o zi dorești să le citești…

CAPITOLUL 53

Grégoire, nepotul nostru drag,

Ai venit ca un soare în momentul când cerul nostru era cenușiu. Ai luminat totul.

Și nu doar o dată. Prima oară a fost la maternitate, când aveai o zi. A doua oară a fost în piațetă, aveai treizeci și șase de ani. Îți mulțumim.

Bunăvoința, răbdarea, umorul, abnegația ta la jocul de dame chinezesc (este timpul să afli că bunica ta schimba regulile intenționat) sunt printre lucrurile care ne vor lipsi cel mai mult. Ce fericire că ai existat în viețile noastre. Ce fericire să te lăsăm înconjurat de nemaipomenita ta familie.

Îmbrățișează-i pe Marie-Laure, pe Théo și pe Léa din partea noastră. Fiți fericiți.

Te iubim foarte tare, micuțule drag.

Bunicul și bunica.

CAPITOLUL 54

Corinne închide ușa casei din Intrarea Colibri, nr. 1. Casa este goală. Tot ce au lăsat înăuntru este cutia muzicală roșie cu negru, pusă pe jos în mijlocul sufrageriei.

Ea privește pentru ultima dată grădina. Trandafirii sunt încă înfloriți.

Poarta se închide în urma ei. Grégoire o așteaptă în piațetă.

— Cum te simți, mamă?

— O să fiu bine, dragă. Dar tu?

El dă din cap.

Mama și fiul merg până la cei trei molizi. Corine își deschide geanta și scoate urna cu cenușă. Noaptea va veni în curând, se simte răcoarea.

Ea deșurubează capacul, răstoarnă urna și începe să alerge în jurul brazilor. Câteva secunde sunt suficiente pentru a-i goli conținutul. Grégoire privește scena, cu ochii înroșiți, cu zâmbetul pe buze. Corinne vine lângă el.

Vor fi singurii care vor ști asta. Dacă ar spune, nimeni nu i-ar crede, dar în seara aceasta, în piațetă, au văzut cenușa dansând.

1954

Tocmai ne-am întors de la căsătoria dragei mele surori Lucie și nu mai pot amâna consemnarea emoțiilor prin care am trecut. Nici măcar nu m-am descălțat.

Niciun cuvânt nu este destul de cuprinzător ca să descrie frumusețea acestei uniri. Cred că n-am văzut niciodată atâta iubire ca în ochii surorii mele și ai tânărului ei soț. Nu sunt surprinsă, Léonard este nebun după Lucie de când mergeau la grădiniță. Erau sortiți unul altuia, ca în poveștile pe care le citim în copilărie, sperând să le trăim într-o bună zi.

Tata nu voia ca eu să asist la ceremonie. El a refuzat să vină, Léonard nu-i destul de bun pentru fiica sa. Ar fi preferat ca ea să se mărite cu fiul doctorului Marsault, care o ceruse. Am crezut până în ultima clipă că-și va schimba părerea. Mama a rămas cu el. Plângea când am plecat. N-aș fi pierdut momentul acesta pentru nimic în lume. Săptămâna viitoare, Lucie și Léonard pleacă să trăiască în nord, unde el a găsit de lucru. Singura persoană care mă iubește va trăi la celălalt capăt al țării, dar îmi interzic să fiu tristă. Ei sunt foarte fericiți. O să ne scriem.

Nu am fost numeroși, cel mult vreo douăzeci de persoane. Am cinat în jurul unei mari mese rotunde, mâncând friptură de bibilică și bob, era delicios. Eram așezată lângă un văr de-al mirelui, care tot timpul și-a lăudat propria persoană. Toată seara, mi-a criticat manierele: ba greșeam cuțitul care trebuia folosit, ba nu puneam șervetul unde trebuia, ba nu foloseam paharul potrivit. Uneori regret că nu spun cu voce tare replica pe care o am în minte. I-am mulțumit după fiecare sfat.

Când formația a început să cânte, m-a invitat să dansez. Am refuzat, pretextând că am o migrenă. În realitate, detest dansul. Am încercat în camera mea, dar am impresia că picioarele nu se supun creierului meu, că-și trăiesc propria viață. Mi-a luat-o în nume de rău. N-a mai vorbit cu mine toată seara.

Lucie a venit să stea lângă mine. Și-a petrecut brațele în jurul gâtului meu:

— Sunt așa de fericită, surioară! Îți doresc să trăiești o iubire la fel de mare, ți-o doresc din adâncul inimii.

I-am mângâiat buclele și am surâs:

— Știi, nu știu dacă sunt făcută pentru iubire.

N-a avut timp să-mi răspundă, soțul ei a venit s-o ia la vals.

Am plecat la puțin timp după aceea. Ploua. Nu aveam mult de mers până acasă, mi-am pus poșeta pe cap și m-am îndepărtat de local. Un tânăr m-a ajuns din urmă alergând, cu o umbrelă în mână:

— Vă însoțesc.

— Mulțumesc, sunteți amabil, dar nu merg departe!

— O să răciți, dați-mi voie să vă adăpostesc.

Am acceptat, fără niciun chef. Mă temeam să nu mă acopere cu un potop de cuvinte, ca vecinul meu de masă. Totuși, nu i-am auzit vocea tot drumul. Doar când am ajuns în fața porții, mi-a spus:

— N-am îndrăznit să vă vorbesc toată seara, dar dacă n-o fac nici acum, știu că voi regreta toată viața. Acceptați să ne revedem?

Este înalt, brunet, distins, se numește Anatole și mâine mergem să ne plimbăm prin parc.

EPILOG
Douăzeci de ani mai târziu

Soneria sună în curtea școlii. Mama întârzie, ca de obicei. Aleargă, trăgându-mă de mână, știe c-o va muștrului directoarea. Mă sărută pe obraz și mă împinge spre poartă. Doamna Mortier dă din cap:

— Hai, grăbește-te să mergi în clasa ta, Joséphine.

Traversez curtea și intru în școală. Este foarte amabilă că-mi spune să mă grăbesc, dar nu trebuia să pună toate desenele astea pe culoar, dacă tot n-avem timp să ne uităm la ele. Merg încet, admirând dragonii, sirenele, pomii fermecați, iepurii albaștri și exploziile de culori. Oricum, nu prea am chef să merg în clasă. Ieri, Suzanne și Rosalie s-au certat iar și mă vor obliga din nou să spun de partea cui sunt.

Ceilalți elevi s-au așezat deja la locurile lor. Învățătoarea mă ceartă, dar, cu vocea ei blândă, s-ar zice că-mi face complimente. Îmi scot paltonul și mă așez la locul meu. Astăzi vom face fotografia clasei, deci mi-am pus puloverul preferat, cel roz. Rosalie îmi zâmbește. Suzanne îmi face un semn amical. Îmi deschid caietul verde.

Îmi place școala primară, dar preferam grădinița. Cel puțin ne puteam juca, aici nu facem decât să lucrăm, să lucrăm, să lucrăm. Mama spune că lucrul abia începe, sper că spune așa ca să mă sperie.

Recreația vine repede. Curtea e destul de mare, dar eu și prietenele mele ne jucăm mereu în același loc. Am găsit o trecere secretă pe sub cei trei brazi uriași și suntem sigure că, dacă ne cățărăm până în vârf, vom ajunge într-o altă lume, ca în *Jack și vrejul de fasole.*

N-am încercat niciodată să ne urcăm, dar ne ascundem acolo ca să nu ne tachineze prea mult băieții. Sunt penibili, mai ales Marcelin.

Nu înțeleg cum, totuși mama sa este amabilă și face prăjituri cu ciocolată foarte bune.

Învățătoarea bate din palme, trebuie să mergem în fundul curții, ne așteaptă fotograful. Băncile sunt în fața unui pom pe crengile căruia se deschid câteva flori roz, e cald afară. În curând se termină iarna. Sunt înaltă, așa că sunt așezată în ultimul rând, lângă Gaston și Marius, care se ciorovăiesc tot timpul. Blanche se strecoară între ei ca să-i calmeze. Este drăguță Blanche, dar puțin cam lingușitoare. Pe deasupra, o face pe grozava cu pantofii ei de dans cu paiete.

Fotograful nu e mulțumit, căci Marcelin se strâmbă mereu, îi spune să termine, altfel părinții lui vor primi o fotografie în care el scoate limba. Asta îl face să râdă pe Gustave… Râde mereu la glumele lui Marcelin.

Lucie vrea să facă pipi și Léonard plânge. Spune că Anatole i-a furat căciula, dar Anatole zice că nu-i adevărat. Eu îl cred. E prea frumos.

Am terminat fotografiile de grup, apoi facem fotografii singuri și vine ora mesei la cantină. Anatole se așază lângă mine. Vrea să-i dau iaurtul meu cu căpșuni, nu-i place cel cu caise.

După-amiaza lucrăm puțin la matematică, apoi facem cadourile pentru sărbătoarea bunicilor. Bunicul vine să mă ia. Mi-a adus gustarea mea preferată: o gogoașă cu dulceață.

— Ai avut o zi bună, puișor?

— Da, bunicule!

— Ce-ai făcut?

— Nu mai știu.

Îi văd zâmbetul în retrovizor.

— Spune, bunicule, ai mers și tu la școală?

— Bineînțeles, dar nu la asta. Nici nu exista.

— Atunci, într-o zi voi fi și eu bătrână ca tine?

Râde.

— Da, puișor. Într-o zi vei fi bătrână și copiii tăi îți vor pune întrebări.

— Dar nu vreau să fiu bătrână, bunicule Grégoire!

El suspină:

— Asta-i viața, puișor.

SFÂRȘIT

MULȚUMIRI

În mod evident, vă mulțumesc întâi vouă, bunicule și bunico.

Bunico, știu că bunicul nu prea citește, deci mă bazez pe tine să-i spui cât de importanți sunteți pentru mine, cât de norocoasă mă simt să vă am.

Vă amintiți, fără îndoială, ziua în care mi-a venit ideea, mi-ați vorbit despre toți anii petrecuți pe strada noastră, despre toate amintirile legate de acest loc, despre vecina pe care n-ați mai putea s-o salutați. M-am revăzut, mititică, ascunzându-mă sub cei trei brazi imenși, cățărându-mă în prun cu verișorul meu Nicolas, v-am văzut pe voi în casa pe care vă pregătiți să o părăsiți, pentru că a devenit prea greu de întreținut, pentru că un mic apartament ar fi mai practic, dar pe care nu vă puteți hotărî să o lăsați în urma voastră, pentru că această casă vă adăpostește nu numai mobilele, ci și toate amintirile.

Dintotdeauna, trecerea timpului este subiectul care m-a tulburat cel mai mult. Mă gândesc la asta dimineața când mă scol, mă gândesc seara când mă culc, iar între aceste două momente gândul nu mă părăsește cu adevărat. Nevoia de a scrie despre asta era ascunsă sub straturi de teamă și de negare. În ziua aceea n-am mai avut încotro. Este romanul pe care l-am scris cel mai greu. M-am luptat cu mine brutal, am căutat în adâncul sufletului meu, am râs, am plâns, am fost mișcată, scuturată, zguduită, fără îndoială pentru că mă gândeam la voi. M-am cufundat în caietele tale, în poemele tale, în amintirile tale, am întâlnit-o pe Marianne cea de douăzeci de ani, pe Georges cel de treizeci de ani, am înțeles că de la tine moștenisem această hipersensibilitate, ți-am citit temerile, am citit bucuriile voastre, durerile voastre, i-am întâlnit pe vânzătoarea de

brânzeturi, pe brutar, pe vânzătorul de păsări, m-am apropiat de voi, deși credeam că asta este imposibil.

Am vrut să povestesc istoria voastră, ea vă aparține. Marceline și Anatole nu sunt Marianne și Georges, voi sunteți foarte diferiți de ei, viețile voastre, la fel. Dar toate însemnările pe care le-ai făcut de-a lungul vieții mi-au permis să mă cufund în epoci în care nici nu existam. Asta m-a încurajat, mai ales, să las ceva în urma mea. Poate că într-o zi cineva îmi va citi însemnările, amintindu-și vag de o bătrână doamnă pe care o chema Virginie.

Vă mulțumesc amândurora pentru toate orele acelea petrecute în jurul mesei din sufragerie, discutând despre toate, jucând jocul chinezesc de dame, râzând, mâncând, construind amintiri. Vă iubesc atât de mult.

În mod evident, îți mulțumesc în al doilea rând ție, Anatole al meu.

Mai întâi pentru că mi-ai dat un ajutor prețios să scriu acest roman, propunându-mi mai multe idei care mi-au irigat inspirația, chiar dacă nu le-am folosit. Trebuie să dezvălui aici că tu ești cel care a găsit cele mai bune versuri din melodia rap a Octogenialilor, râd de fiecare dată când îmi amintesc de tine cântând „Mergi bunicii să i-o tragi” în felul tău inimitabil.

Îți mulțumesc, de asemenea, pentru tot ceea ce mă face să nu pot trăi o secundă într-o lume în care tu nu mai ești. Mă tem mai puțin de timpul care trece de când te-am cunoscut.

Le mulțumesc copiilor noștri.

Primului, care își presară absența cu mici semne ale prezenței sale.

Celui de-al doilea, care ne luminează viața cotidiană cu umorul său, cu tandrețea sa, cu sensibilitatea sa. Care afirmă că a învățat să

citească „pentru a putea citi cărțile mamei”. Care este prezent în toate amintirile mele cele mai frumoase.

Celui de-al treilea, care a însoțit scrierea acestui roman cuibărit în pântecul meu. Care la data încheierii cărții nu s-a născut încă, dar care deja face parte din toate planurile mele.

Voi sunteți seva mea.

Mulțumesc, mamă.

Ce bine era când te vedeam râzând în timp ce întorceai paginile, când îți citeam mesajele emoționate, ce bine este să-mi văd copertele cărților atârnate pe pereții biroului tău, între fotografiile nepoților tăi știrbi. Îți mulțumesc că ai lăsat-o pe nepoata ta să fie cu capul în nori, făcând-o în același timp să fie cu picioarele pe pământ, îți mulțumesc că m-ai lăsat să-mi aleg drumul propriu fără să încerci să-l îndrepți.

Îți mulțumesc, Serena Giuliano.

Pentru că ai fost prezentă în fiecare etapă a concepției (a romanului, nu a copilului), mulțumesc că m-ai încurajat și mi-ai dat energie și siguranță. Mulțumesc pentru convorbirile noastre telefonice cotidiene, care îmi permit să văd și să revăd fotografia ta reușită afișată pe ecranul meu, mulțumesc pentru nebunia ta, pentru atenția ta, pentru încrederea ta, pentru sensibilitatea ta, dar nu-ți mulțumesc pentru cântecele de trezire. *I know the winter, I know the cold (The cold), but the life without you (Without you), I don’t know.*

Le mulțumesc celor care au acceptat să-mi recitească textul înainte de a se face corecturile.

Marine Climent, cine ar fi crezut, când am lipsit la prima oră de la serviciu ca să salvăm un câine lovit de o mașină, în ciuda interdicției șefului nostru, că vom bea într-o zi un aperitiv uitându-ne la ocean și

vorbind despre planurile noastre de viitor? Îți mulțumesc că mi-ai citit ultimul roman, acum aștept primul tău roman.

Baptiste Beaulieu, nu credeam că voi fi într-o bună zi așa de fericită să te fac să plângi. Îți mulțumesc pentru această prietenie prețioasă și pentru bunăvoința ta permanentă.

Constance Trapenard, știi cât de mult contează părerea ta de fiecare dată și încerc de fiecare dată aceeași anxietate când îți trimit textul unui roman, aceeași ușurare când îmi telefonezi. Îți mulțumesc că ai fost una dintre primele persoane care au crezut în mine, cu mult înainte de primul meu roman.

Cynthia Kafka, îți mulțumesc pentru zecile de mesaje trimise pe parcursul lecturii, câte unul de fiecare dată când râdeai, câte unul de fiecare dată când plângeai și pentru buchetul final care m-a impresionat atât de mult.

Sophie Henrionnet, îți mulțumesc pentru cuvintele cu care mi-ai dat încredere când aveam nevoie și pentru enormul tău suflet.

Camille Anseaume, mulțumesc pentru susținerea ta de la bun început, pentru cuvintele tale magnifice, mulțumesc că ai făcut din mine autoarea care sunt acum.

Marie Vareille, mulțumesc pentru referatul tău de lectură, mereu just și generos.

Le mulțumesc apropiaților mei că nu-mi poartă pică pentru că m-am închis într-o grotă în timpul cât scriam, că n-am răspuns totdeauna la apeluri sau la mesaje (într-o bună zi voi reuși să fac mai multe lucruri deodată): surorii mele, Mariei, tatei, lui Mimi, Justinei, lui Gaëlle, Delphinei A., Faustinei și tuturor celorlalți.

Mulțumesc, draga mea editoare, Alexandrine Duhin.

Îți mulțumesc pentru lacrimile tale, pentru râsetele tale și mai ales – de data asta chiar mai mult decât în trecut – pentru încrederea ta. Când începi să scrii un text dificil și când viața te obligă să treci printr-o încercare, ai nevoie de cineva care să te ajute să nu renunți. Tu ai fost aceea. M-ai tras de mânecă atunci când renunțasem. Te-ai prefăcut că mă crezi când ți-am spus că totul era în regulă. Îți mulțumesc pentru această prezență discretă și liniștitoare, care mi-a permis să scriu exact cartea pe care voiam s-o scriu. Sunt bucuroasă că-ți place atât de mult.

Le mulțumesc echipelor de la Editura Fayard. Mulțumesc, Sophie de Closets, pentru cuvintele și pentru încrederea ta, sunt onorată când te aud vorbind despre scrisul meu; Jérôme Laissus, pentru disponibilitatea și bunăvoința dumneavoastră; Éléonore Delair, pentru sfaturile tale prețioase și pentru discuția care a dus la nașterea acestei cărți; Katy Fenech, pentru generozitatea și pentru ideile tale de geniu; Laurent Bertail, căci este un adevărat talent să fii atât de amuzant, fiind în același timp un atât de bun profesionist; Carole Saudejaud, pentru că a făcut cărțile mele să călătorească și pentru toate celelalte lucruri; Catherine Bourgey, pe care abia aștept s-o cunosc mai bine; Pauline-Cunégonde Faure, Florence Ameline, Pauline Duval, Romain Fournier, Valentine Baud, Aghate Mathéus, Ariane Foubert, Lily Salter, Véronique Héron, Florian Madisclaire, Marie-Félicia Mayonove.

Le mulțumesc colaboratorilor de la Livre de poche. Audrey Petit, îți mulțumesc pentru disponibilitatea, atenția, umorul, sinceritatea și sensibilitatea ta, ești cu mult mai mult decât editoarea mea; Véronique Cardi, îți mulțumesc că ai consumat atâta energie pentru a da romanelor mele o a doua viață, întâlnirea noastră a fost foarte

frumoasă, îți urez drum bun; Béatrice Duval, mă bucur să te întâlnesc din nou; formidabilelor Sylvie Navellou și Anne Bouissy, totdeauna este o plăcere să fim împreună; adorabilă Florence Mas, mulțumesc pentru munca ta și mângâierile tale; mulțumiri lui Bénédicte Beaujouan pentru coperta minunată.

Mulțumesc, France Thibault, pentru implicarea ta de mai mulți ani.

Mulțumesc, Romain Brémond, Daniel Preljocaj și Éléonore de Galard, că ați avut dorința să transpuneți pe ecran poveștile mele. Vă încredințez personajele mele fără teamă, știu că sunt pe mâini bune.

Le mulțumesc editorilor mei din străinătate, este foarte impresionant să știu că vorbele mele călătoresc prin lume.

Mulțumesc, dragilor mei librari, pentru că sunteți liniuța de unire dintre poveștile mele și cititori. De când eram mică, librăriile sunt spațiile mele favorite, pot petrece acolo ore întregi și, de obicei, ies din ele cu mai multe cărți: cea pe care venisem s-o caut, cea a cărei copertă m-a atras și cele pe care mi le-ați recomandat voi. Mă emoționează foarte mult să aflu că, uneori, recomandați chiar romanele mele. Vă mulțumesc că sunteți acești furnizori de emoții.

Și le mulțumesc tuturor celor care au amabilitatea să mă invite la întâlniri cu cititorii, este întotdeauna o mare bucurie să particip și o durere atunci când nu pot accepta. Când copiii mei vor fi mari, nu este exclus să-mi petrec fiecare seară din viață în altă librărie.

Le mulțumesc reprezentanților editurii că lucrează de fiecare dată cu atâta entuziasm pentru a-mi prezenta romanele și a le găsi un loc bun.

Le mulțumesc celor care scriu despre cărțile mele pe blog sau pe Instagram.

Este foarte impresionant să văd cum vă faceți timp să împărtășiți preferințele voastre literare, cum vă puneți pasiunea în serviciul altora, fără a aștepta nimic în schimb. În calitate de cititoare, sunt sensibilă la părerile voastre, caut mereu romanele pentru care am găsit critici favorabile pe rețelele sociale, deci, când vorbiți de ale mele, vă dați seama ce emoții am. Mulțumesc pentru această generozitate, care ne ajută să întâlnim noi cititori.

În sfârșit, vă mulțumesc din tot sufletul vouă, dragi cititoare și cititori.

Vă mulțumesc pentru mesajele voastre prin e-mail sau pe rețelele sociale. Încerc să răspund, mi se întâmplă să fiu depășită, dar citesc fiecare dintre mesajele voastre, surâzând, smiorcăindu-mă, uneori i le citesc soțului meu și vocea mi se sugrumă, sunt profund impresionată de confidențele voastre, dragi cititoare, îmi place să-mi povestiți în ce împrejurări mă citiți, în pat, cu mâna la gură pentru a nu a vă trezi soțul când râdeți, în metrou, cu ochelari de soare ca să vă ascundeți lacrimile, în cuplu, între prietene, după mama, înainte de bunicul, la maternitate, într-un moment dureros, îndoind paginile, plesnindu-i pe cei care îndrăznesc să îndoaie paginile, subliniind pasaje, prefăcându-vă că lucrați, așteptându-vă iubitul. Vă mulțumesc pentru că ați găsit timp să-mi scrieți ce simțiți, ce ecouri am provocat.

Vă mulțumesc pentru surâsurile voastre, pentru lacrimile voastre atunci când ne întâlnim, pentru vorbele bune, scrisorile voastre, hohotele noastre nebune de râs, confidențele voastre, emoțiile puternice. Întâlnirile pentru autografe și târgurile de carte fac parte dintre momentele mele preferate. Plec întotdeauna de acolo sleită de

puteri, dar plină de bunăvoința voastră, cu dorința de a scrie noi povești pentru voi.

Este al cincilea roman al meu și totuși nu m-am obișnuit. Sper să nu mă obișnuiesc niciodată. Știu că nu mă voi obișnui niciodată. Să-mi văd cartea în mâinile voastre. Să mi-o imaginez în biblioteca voastră. Să știu că o oferiți celor dragi. Să vă întâlnesc.

Până la urmă, aceste istorii le scriem în doi. Eu scriu, voi citiți. Vă trimit emoțiile mele sperând să le primiți, iar când se întâmplă asta este ceva magic.

Am avut emoții enorme scriind istoria Marcelinei, a lui Anatole și a celorlalți. Sper că le-ați simțit și voi.

Sper că vom scrie multe alte istorii împreună.

Vă mulțumesc.

„Fără un cuvânt, soțul meu se îndreaptă spre ușă și o deschide. Mă lasă să intru prima. Camera de zi este mai mică decât îmi închipuiam, dar e inundată de lumină. Linoleumul bej parcă o face mai călduroasă. [illegible] Ne vom simți bine aici.

Vocea lui Anatole [illegible]

– N-ai de ce să fii îngrijorată, draga mea.

Îmi pun capul pe umărul lui. În fața noastră, prin fereastra deschisă, [illegible]"

Virginie Grimaldi, [illegible]

[illegible]

{1} Caisă (fr.)